

**PENGARUH FAKTOR PERIBADI, SOKONGAN SOSIAL,
TAHAP KESIHATAN DAN AGAMA KE ATAS WARGA TUA
PRODUKTIF**

SHARIFAH ROSIDA BINTI SYED ALI

**SARJANA SASTERA (KERJA SOSIAL)
UNIVERSITI UTARA MALAYSIA
2012**

Kebenaran Mengguna

Tesis ini dikemukakan sebagai memenuhi sebahagian daripada keperluan pengijazahan Program Sarjana Sastera (Kerja Sosial) di Universiti Utara Malaysia. Saya bersetuju membenarkan pihak perpustakaan universiti mempamerkan sebagai bahan rujukan umum. Saya juga bersetuju bahawa sebarang bentuk salinan sama ada secara keseluruhan atau sebahagian daripada tesis ini untuk tujuan akademik adalah dibenarkan dengan kebenaran penyelia tesis atau Dekan Awang Had Salleh Graduate School of Arts and Sciences. Sebarang bentuk salinan dan cetakan bagi tujuan komersial adalah dilarang sama sekali tanpa kebenaran bertulis daripada penulis. Pernyataan rujukan kepada penulis dan Universiti Utara Malaysia perlulah dinyatakan jika terdapat sebarang rujukan ke atas tesis ini.

Kebenaran untuk menyalin dan menggunakan tesis sarjana ini sama ada secara keseluruhan ataupun sebahagian daripadanya hendaklah dipohon melalui :

Dean Awang Had Salleh Graduate School of Art and Sciences
UUM College of Art and Sciences
Universiti Utara Malaysia
06010 Sintok Kedah

Abstrak

Kajian ini bertujuan untuk melihat pengaruh faktor-faktor personal, sokongan sosial, tahap kesihatan dan agama ke atas warga tua produktif di Dewan Undangan Negeri Pauh, Negeri Perlis. Selain itu juga, kajian ini dilakukan untuk mengenal pasti tahap produktif warga tua dan faktor-faktor utama yang berpengaruh dalam melahirkan warga tua yang produktif. Reka bentuk kuantitatif telah digunakan di dalam kajian ini. Seramai 150 orang warga tua berumur 60 tahun dan ke atas telah dipilih dengan menggunakan persampelan rawak mudah. Data dikumpulkan melalui temu bual bersemuka yang menggunakan soal selidik sebagai instrumen kajian dan dianalisis menggunakan teknik regresi linear berganda. Pembolehubah bebas dalam kajian ini ialah umur, tahap pendidikan, jumlah pendapatan, sikap, pengetahuan, sokongan daripada keluarga, jiran, rakan, tahap kesihatan dan agama. Dapatan kajian menunjukkan warga tua berada pada tahap produktif yang tinggi. Warga tua secara umumnya, masih lagi aktif dan produktif serta mampu melakukan kerja dalam bidang formal atau tidak formal. Pembolehubah pengetahuan didapati mempunyai pengaruh yang signifikan ke atas warga tua produktif. Warga tua yang mempunyai pengetahuan berkaitan 'warga tua produktif' menunjukkan peningkatan dalam tahap produktif. Tahap kesihatan juga didapati berpengaruh ke atas warga tua produktif iaitu warga tua dengan tahap kesihatan yang baik adalah lebih produktif. Justeru, pengetahuan dan tahap kesihatan merupakan dua faktor utama yang berpengaruh dalam melahirkan warga tua produktif.

Kata kunci: Warga tua produktif, Sokongan sosial, Tahap kesihatan, Agama

Abstract

This study aims to determine the level of productivity and influence of personal factors, social support, health, and religion among the productive elderly in the Dewan Undangan Negeri Pauh in the State of Perlis. A quantitative research design was employed in this study. A total of 150 respondents aged 60 years and above, were selected using simple random sampling. Data was collected using questionnaire as the research instrument that was completed through face to face interviews with the elderly. The data was analyzed using multiple linear regression. The independent variables in this study were age, education level, income, attitudes, knowledge, support from family, neighbours, friends, health and religion. The findings show that the productive level of the elderly is high. The elderly, in general were still active and productive, and able to do formal or informal work despite their age. The knowledge variable was found to have a significant influence on the productive elderly. Elderly who have knowledge of 'the productive elderly' have showed increased in productive level. Health level is another variable that influence the productive elderly. Elderly with good health are more productive. Hence, knowledge and health are two major factors that influence the elderly to be productive.

Keywords: Productive elderly, Social support, Health level, Religion

Penghargaan

Bersyukur ke hadrat Illahi kerana dengan Limpah dan Kurnia-Nya dapatlah saya menyempurnakan penyelidikan ini yang berjudul *Pengaruh Faktor Peribadi, Sokongan Sosial, Tahap kesihatan dan Agama Ke Atas Warga Tua Produktif* dalam tempoh yang ditentukan.

Pertama sekali saya ingin mengucapkan ribuan terima kasih kepada penyelia pertama saya Prof. Madya Dr. Wan Ibrahim Wan Ahmad dan Prof Madya Dr. Fuziah Shaffie selaku penyelia kedua yang telah banyak membantu saya sepanjang tempoh menyiapkan penyelidikan ini. Segala bimbingan dan tunjuk ajar yang diberikan sepanjang tempoh tersebut sangatlah dihargai dan disanjung. Selain itu, tidak lupa juga ribuan terima kasih kepada Prof. Madya Dr. Zainab Ismail (Universiti Kebangsaan Malaysia) yang sudi meluangkan masa untuk menilai dan memperbaiki soal selidik yang telah saya buat.

Terima kasih juga ditujukan kepada semua penduduk di Dewan Undangan Negeri Pauh, Negeri Perlis sama ada yang terlibat secara langsung ataupun tidak dalam penyelidikan ini. Kepada responden yang terlibat terima kasih atas kerjasama yang diberikan. Tidak dilupakan juga kepada kakitangan Program Pengurusan Kerja Sosial, Kolej Sastera dan Sains, Universiti Utara Malaysia yang terlibat secara tidak langsung dalam menjayakan penulisan kajian ini.

Teristimewa juga untuk kedua ibubapa saya, Syed Ali Bin Syed Bakar dan Sharifah Zaharah Binti Syed Abdullah serta tidak ketinggalan juga kepada suami Syed Mustaffa Bin Syed Abu Bakar, ayah mertua Syed Abu Bakar Bin Syed Ahmad, anak-anak dan adik beradik yang telah banyak berkorban masa dan tenaga bagi membantu saya untuk menyiapkan penyelidikan ini. Jasa dan pengorbanan mereka tidak akan saya lupakan. Semoga Allah s.w.t melimpahkan rahmat dan memberkati mereka.

Akhir sekali buat rakan-rakan seperjuangan, selamat maju jaya semua dan terima kasih di atas bantuan yang dihulurkan selama ini. Selain itu, tidak lupa juga kepada pihak yang telah terlibat secara langsung dan tidak langsung dalam menghulurkan bantuan dan tunjuk ajar sehingga saya dapat menyiapkan penyelidikan ini. Budi anda semua tetap saya kenang.

Senarai Kandungan

Kebenaran Mengguna	ii
Abstrak	iii
Abstract	iv
Penghargaan	v
Senarai Kandungan	vi
Senarai Jadual	ix
Senarai Rajah	xi
Senarai Singkatan	xii
Senarai Lampiran	xiii

BAB SATU : PENDAHULUAN

1.1	Pengenalan	1
1.2	Penyataan Masalah	6
1.3	Persoalan Kajian	9
1.4	Objektif Kajian	10
1.5	Hipotesis Kajian	10
1.6	Limitasi Kajian	11
1.7	Kerangka Teoritikal	12
1.8	Model Kajian	14
1.9	Kepentingan Kajian	16
1.10	Definisi Operasional	16
1.11	Struktur Penulisan	21

BAB DUA : KAJIAN LITERATUR

2.1	Pengenalan	24
2.2	Konsep Warga Tua Produktif	24
2.3	Pertambahan Warga Tua	27
2.4	Warga Tua dan Pembangunan	32
2.5	Faktor Berkaitan Warga Tua Produktif	35
2.5.1	Faktor Peribadi	36
2.5.2	Faktor Sokongan Sosial	39
2.5.3	Faktor Tahap Kesihatan	40
2.5.4	Faktor Agama	42
2.6	Kajian Warga Tua di Malaysia	43
2.7	Rumusan	48

BAB TIGA : METODOLOGI KAJIAN

3.1	Pengenalan	49
3.2	Reka Bentuk Kajian	49
3.3	Pemilihan Kawasan Kajian	50
3.4	Populasi dan Pensampelan	50
3.5	Pembentukan Soal Selidik dan Kebolehpercayaan Skala	52
3.6	Pengumpulan Data	60

3.6.1	Pengumpulan Data Sekunder	60
3.6.2	Pengumpulan Data Primer	61
3.6.2.1	Temu Bual Berstruktur	61
3.6.2.2	Temu Bual Tidak Berstruktur	62
3.6.2.3	Pemerhatian	63
3.7	Analisis Data	63
3.8	Rumusan	64

BAB EMPAT: LATAR BELAKANG KAWASAN DAN RESPONDEN

4.1	Pengenalan	65
4.2	Latar Belakang Kawasan Pauh	65
4.2.1	Sejarah	66
4.2.2	Keluasan dan Kedudukan	67
4.2.3	Kemudahan Asas	68
4.3	Latar Belakang Penduduk	69
4.3.1	Jantina dan Umur	69
4.3.2	Etnik	71
4.4	Latar Belakang Responden	72
4.4.1	Jantina dan Umur	72
4.4.2	Etnik	75
4.4.3	Status dan Tempoh Perkahwinan	75
4.4.4	Jumlah Anak	78
4.4.5	Pengaturan Tempat Tinggal	80
4.4.6	Tahap Pendidikan	82
4.4.7	Status Pekerjaan	83
4.4.8	Jumlah Pendapatan	84
4.5	Rumusan	86

BAB LIMA : INDIKATOR, KEPUASAN DAN TAHAP WARGA TUA PRODUKTIF

5.1	Pengenalan	88
5.2	Deskripsi Ciri-Ciri Warga Tua Produktif	88
5.2.1	Sikap	88
5.2.2	Pengetahuan	90
5.2.3	Sokongan Sosial	91
5.2.4	Tahap Kesihatan	96
5.2.5	Agama	101
5.3	Indikator Warga Tua Produktif	105
5.3.1	Penglibatan Politik	105
5.3.2	Penglibatan Ekonomi	106
5.3.3	Penglibatan Agama	107
5.3.4	Penglibatan Kemasyarakatan	108
5.3.5	Penglibatan Keluarga	109
5.4	Kepuasan Warga Tua Produktif	110
5.4.1	Kepuasan Secara Umum	110
5.4.2	Kepuasan Masa Kini	111

	5.4.3	Kepuasan Sebelum Ini	112
5.5		Tahap Warga Tua Produktif	113
	5.5.1	Tahap Produktif Secara Umum	113
	5.5.2	Tahap Produktif Masa Kini	114
	5.5.3	Tahap Produktif Sebelum Ini	116
	5.5.4	Tahap Produktif Berbanding Rakan Sebaya	117
	5.5.5	Tahap Produktif Mengikut Profil	118
5.6		Rumusan	123

BAB ENAM : FAKTOR MEMPENGARUHI WARGA TUA PRODUKTIF

6.1		Pengenalan	124
6.2		Analisis Korelasi Faktor Berkaitan Dengan Warga Tua Produktif	124
6.3		Analisis Regresi Faktor Berkaitan Warga Tua Produktif	128
6.4		Perbincangan Faktor Berkaitan Warga Tua Produktif	130
	6.4.1	Faktor Pengetahuan	131
	6.4.2	Faktor Kesihatan	134
	6.4.3	Faktor Umur	136
	6.4.4	Faktor Sikap	138
6.5		Faktor Warga Tua Produktif: Aplikasi Teori	139
6.6		Rumusan	141

BAB TUJUH : RINGKASAN DAN CADANGAN

7.1		Pengenalan	143
7.2		Ringkasan Hasil Kajian	143
	7.2.1	Faktor Peribadi Warga Tua Produktif	143
	7.2.2	Faktor Sokongan Sosial Warga Tua Produktif	145
	7.2.3	Faktor Tahap Kesihatan Warga Tua Produktif	146
	7.2.4	Faktor Agama Warga Tua Produktif	147
	7.2.5	Indikator Warga Tua Produktif	147
	7.2.6	Kepuasan Warga Tua Produktif	148
	7.2.7	Tahap Warga Tua Produktif	148
	7.2.8	Faktor Berpengaruh Ke Atas Warga Tua Produktif	149
7.3		Implikasi Kajian	149
7.4		Cadangan Kajian	150
7.5		Cadangan Kajian Akan Datang	152
7.6		Rumusan	154

SENARAI RUJUKAN

155

Senarai Jadual

Jadual 2.3.1:	Peratusan Penduduk Berumur 65 Tahun dan Lebih di Dunia 1950-2050	27
Jadual 2.3.2:	Jumlah dan Peratusan Penduduk Dunia Berumur 65 Tahun dan Lebih di Dunia: 1950-2050	28
Jadual 2.3.3:	Petunjuk Demografi di Negara Asia Tenggara	29
Jadual 2.3.4:	Jumlah dan Peratusan Penduduk Berumur 65 Tahun dan Lebih Malaysia 1970-2020	31
Jadual 3.5.1:	Bahagian dan Kandungan Soal Selidik	52
Jadual 3.5.2:	Skala Warga Tua Produktif	54
Jadual 3.5.3:	Skala Sikap	56
Jadual 3.5.4:	Skala Pengetahuan	57
Jadual 3.5.5:	Skala Sokongan Sosial	58
Jadual 3.5.6:	Skala Kesihatan	59
Jadual 3.5.7:	Skala Agama	60
Jadual 4.3.1.1:	Taburan Jumlah Penduduk Dewan Undangan Negeri Pauh, Perlis Mengikut Jantina	70
Jadual 4.3.1.2:	Taburan Jumlah Penduduk Negeri Perlis Mengikut Umur (2010)	71
Jadual 4.3.2:	Taburan Jumlah Penduduk Negeri Perlis Mengikut Etnik	72
Jadual 4.4.1.1:	Taburan Jumlah Responden Mengikut Jantina	73
Jadual 4.4.1.2:	Taburan Jumlah Responden Mengikut Umur	74
Jadual 4.4.2:	Taburan Jumlah Responden Mengikut Etnik	75
Jadual 4.4.3.1:	Taburan Jumlah Responden Mengikut Status Perkahwinan	76
Jadual 4.4.3.2:	Taburan Jumlah Responden Mengikut Tempoh Perkahwinan	78
Jadual 4.4.4:	Taburan Jumlah Responden Mengikut Jumlah Anak	78
Jadual 4.4.5:	Taburan Jumlah Responden Mengikut Pengaturan Tempat Tinggal	81
Jadual 4.4.6:	Taburan Jumlah Responden Mengikut Tahap Pendidikan	83
Jadual 4.4.7:	Taburan Jumlah Responden Mengikut Status Pekerjaan	84
Jadual 4.4.8:	Taburan Jumlah Responden Mengikut Jumlah Pendapatan	85
Jadual 5.2.1:	Taburan Tahap Sikap Responden Mengenai Warga Tua Produktif	89
Jadual 5.2.2:	Taburan Tahap Pengetahuan Responden Mengenai Warga Tua Produktif	91
Jadual 5.2.3.1:	Taburan Jumlah dan Peratusan Sokongan Sosial Keluarga Kepada Responden	92
Jadual 5.2.3.2:	Taburan Jumlah dan Peratusan Sokongan Sosial Jiran Kepada Responden	94
Jadual 5.2.3.3:	Taburan Jumlah dan Peratusan Sokongan Sosial Rakan Kepada Responden	95
Jadual 5.2.3.4:	Taburan Tahap Kepuasan Sokongan Sosial Kepada Responden	96
Jadual 5.2.4.1:	Taburan Jumlah dan Peratusan Jenis Penyakit Responden	97
Jadual 5.2.4.2:	Taburan Jumlah dan Peratusan Responden Bergantung Pada Ubat-Ubatan	98
Jadual 5.2.4.3:	Taburan Jumlah dan Peratusan Kekerapan Responden ke Hospital	99
Jadual 5.2.4.4:	Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Aktiviti Harian Responden	100

Jadual 5.2.4.5: Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Kesihata Responden	101
Jadual 5.2.5.1: Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Kepatuhan Agama Responden	102
Jadual 5.2.5.2: Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Penyertaan Agama Responden	103
Jadual 5.2.5.3: Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Kepentingan Agama Responden	104
Jadual 5.3.1: Taburan Jumlah dan Peratusan Penglibatan Politik Responden	106
Jadual 5.3.2: Taburan Jumlah dan Peratusan Penglibatan Ekonomi Responden	106
Jadual 5.3.3: Taburan Jumlah dan Peratusan Penglibatan Agama Responden	108
Jadual 5.3.4: Taburan Jumlah dan Peratusan Penglibatan Kemasyarakatan Responden	109
Jadual 5.3.5: Taburan Jumlah dan Peratusan Penglibatan Keluarga Responden	109
Jadual 5.4.1: Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Kepuasan Secara Umum Responden	110
Jadual 5.4.2: Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Kepuasan Masa Kini Responden	111
Jadual 5.4.3: Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Kepuasan Sebelum Ini Responden	112
Jadual 5.5.1: Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Produktif Secara Umum Responden	113
Jadual 5.5.2: Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Produktif Masa Kini Responden	115
Jadual 5.5.3: Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Produktif Sebelum Ini Responden	116
Jadual 5.5.4: Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Produktif Berbanding Rakan Sebaya Responden	117
Jadual 5.5.5: Taburan Tahap Produktif Mengikut Profil	118
Jadual 6.2: Analisis Korelasi Faktor Berkaitan Dengan Warga Tua Produktif	127
Jadual 6.3: Analisis Regresi Faktor Berkaitan Dengan Warga Tua Produktif	129
Jadual 6.3.1: Analisis Regresi Stepwise Faktor Mempengaruhi Warga Tua Produktif	130

Senarai Rajah

Rajah 1.8:	Kerangka Perkaitan di Antara Pembolehubah Bersandar Dengan Pembolehubah Tidak Bersandar	15
Rajah 6.3:	Model Analisis Regresi Berganda	129

Senarai Singkatan

DUN	Dewan Undangan Negeri
JKKK	Jawatankuasa Kemajuan dan Keselamatan Kampung
JKM	Jabatan Kebajikan Masyarakat
KWSP	Kumpulan Wang Simpanan Pekerja
NGO	Non Government Organization
PBB	Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu
PBKP	Pasar Besar Kedai Payang
PBSK	Pasar Besar Siti Khadijah
PGK	Pendapatan Garis Kemiskinan
UPM	Universiti Putra Malaysia
WHO	World Health Organization
YAB	Yang Amat Berhormat

Senarai Lampiran

Lampiran A	163
Surat Kepada Jabatan	
Lampiran B	164
Surat Kepada Responden	
Lampiran C	165
Borang Soal Selidik	
Lampiran D	180
Analisis Kajian Rintis (<i>Reliability Analysis</i>)	
Lampiran E	196
Analisis Frekuensi Latar Belakang Responden	
Lampiran F	203
Analisis Sikap dan Pengetahuan	
Lampiran G	205
Analisis Sokongan Sosial	
Lampiran H	209
Analisis Tahap Kesihatan	
Lampiran I	214
Analisis Tahap Agama	
Lampiran J	215
Analisis Indikator Warga Tua Produktif	
Lampiran K	219
Analisis Tahap Kepuasan Warga Tua Produktif	
Lampiran L	221
Analisis Tahap Warga Tua Produktif	
Lampiran M	241
Analisis Korelasi Faktor yang berkaitan dengan Warga Tua Produktif	
Lampiran N	244
Analisis Regresi Faktor yang berkaitan dengan Warga Tua Produktif	
Lampiran O	246
Analisis Regresi Stepwise Faktor yang Mempengaruhi Warga Tua Produktif	

BAB SATU

PENDAHULUAN

1.1 Pengenalan

Penuaan penduduk merupakan satu fenomena universal yang dialami oleh semua negara di dunia dalam kadar yang berbeza. Namun, terdapat sebahagian negara bukan sahaja mempunyai populasi warga tua yang ramai dalam struktur penduduknya, tetapi juga mempunyai kadar peningkatan peratusan warga tua yang amat cepat. Sementara ada negara lain, yang mempunyai kadar peratusan penduduk tua secara relatifnya masih kecil. Hal ini disebabkan oleh kadar fertiliti dan mortaliti yang menurun akibat daripada kemajuan teknologi perubatan (Dasar Kesihatan Warga Emas Negara, 2010).

World Assembly on Ageing 1982 menyatakan warga tua adalah individu yang berusia 60 tahun dan ke atas (Suzana Shahar dan Siti Nur Asyura Adznam, 2007). Definisi ini merupakan hasil daripada kata sepakat melalui perhimpunan sedunia tentang warga tua pada tahun 1982 di Vienna. Selaras dengan itu, warga tua di Malaysia juga, merujuk individu yang berumur 60 tahun dan ke atas (Thamaiti Durasigham, 2005).

Namun begitu, kebanyakan orang enggan mengaitkan diri mereka dengan perkataan tua, malah istilah tua kadang-kadang menjadi amat sensitif kepada sebahagian individu kerana tua membawa kepada ciri-ciri yang tidak menarik. Maka wujudlah istilah-istilah baharu seperti warga emas, veteran dan senior yang sebenarnya merujuk kepada warga tua (Noraini Abdul Razak, 2003). Warga tua di Malaysia pula

mempunyai gelaran tertentu seperti “warga emas” atau “golongan veteran” (Shahrizat Abdul Jalil, 2007).

Latifah Abdul Latif (2010) menjelaskan pada masa dahulu individu yang berumur 50 tahun sudah dianggap sebagai tua tetapi dengan peningkatan tahap ekonomi dan kesihatan, kini umur tua telah diberi penetapan yang baru iaitu melebihi 60 tahun di negara membangun dan 65 tahun di negara maju. Di negara maju, jangkaan hayat penduduk lebih tinggi maka had umur warga tua adalah lebih tinggi, iaitu 65 tahun. Sementara di negara membangun pula, jangka hayat penduduk dan umur persaraan adalah lebih rendah iaitu 60 tahun (Zainab Ismail, Wan Ibrahim Wan Ahmad dan Zuria Mahmud, 2007).

Perbezaan usia 60 atau 65 tahun ini adalah berkaitan dengan umur kronologi. Berdasarkan umur kronologi, ahli gerontologi ataupun sosiologi warga tua, telah meletakkan umur 60 atau 65 tahun sebagai ukuran warga tua. Oleh itu, seseorang boleh dikatakan tua apabila mencapai umur 60 atau 65 tahun. Walau bagaimanapun, ukuran ini masih belum mutlak kerana di negara Indonesia umur 55 tahun dijadikan sebagai ukuran umur warga tua (Chen dan Jones, 1989). Perbezaan ini berlaku kerana pada asasnya ia berkaitan dengan had umur bersara bagi pekerja sektor awam di negara masing-masing. Negara Malaysia pula menetapkan umur persaraan di antara 55 hingga 60 tahun. Ini bermakna kumpulan umur ini tidak boleh dianggap tua kerana mereka masih boleh dikategorikan sebagai kumpulan yang masih produktif dan mampu memberi sumbangan terhadap masyarakat dalam bidang masing-masing (Wan Ibrahim Wan Ahmad, 2007).

Chen dan Jones (1989) juga memberi pendapat yang sama iaitu terdapat pelbagai had umur untuk mengkategorikan warga tua. Menurut mereka warga tua boleh dikategorikan kepada tiga kategori, iaitu (1) muda tua (60 hingga 64 tahun), (2) tua pertengahan (65 hingga 74 tahun) dan, (3) paling tua (75 tahun ke atas). Namun, Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu 2001 juga mengklafikasikan warga tua kepada tiga kategori iaitu *Young-Old* (60 hingga 69 tahun), *Old-Old* (70 hingga 79 tahun) dan *Oldest-Old* (80 tahun ke atas) (Zainab Ismail, Wan Ibrahim Wan Ahmad dan Zuria Mahmud, 2007). Oleh itu, umur seseorang tidak boleh diambilkira hanya berasaskan kepada umur kronologi sahaja. Ini kerana pada umur yang sama seseorang individu mungkin dikatakan lebih tua daripada individu yang lain bergantung kepada tahap kesihatan mental dan keupayaan fizikal masing-masing (Baltes, 1997).

Menurut Meme Zainal Rashid (2011) warga tua di seluruh dunia telah mengalami peningkatan yang drastik. Oleh kerana itu, isu berkaitan dengan warga tua sering menjadi isu penting di seluruh dunia sejak kebelakangan ini. Antara isu yang sering dikaitkan dengan warga tua ialah mereka dianggap beban kepada masyarakat kerana tidak produktif. Namun begitu, pada hakikatnya persepsi ini perlu diubah dan warga tua tidak boleh lagi disifatkan sebagai beban kepada masyarakat, sebaliknya aset yang boleh dimanfaatkan untuk pembangunan negara.

Oleh itu, sebagai menghargai sumbangan dan peranan warga tua ini, di Malaysia telah diadakan Hari Warga Tua Peringkat Kebangsaan yang diisytiharkan pada 1 Oktober setiap tahun yang juga merupakan tarikh Hari Warga Emas Antarabangsa. Sambutan Hari Warga Tua yang diadakan setiap tahun merupakan satu program

advokasi utama negara yang bertujuan memberi kesedaran kepada masyarakat umum tentang pentingnya meningkatkan kualiti hidup dan kesejahteraan warga tua. Peningkatan kualiti dan kesejahteraan warga tua boleh dibentuk menerusi ikatan kekeluargaan yang erat, kemudahan penjagaan dan perlindungan serta sistem sokongan yang boleh mengoptimumkan potensi warga tua ke arah penuaan yang aktif dan produktif (Meme Zainal Rashid, 2011).

Sambutan Hari Warga Tua Kebangsaan juga bertujuan untuk menunjukkan tanda penghargaan dan penghormatan kepada warga tua serta memberi pengiktirafan kepada pertubuhan sukarela kebajikan yang memberi perkhidmatan kepada warga tua. Sambutan Hari Warga Tua pada tahun 2010 bertemakan “Sihat, Ceria, Aktif: Warga Emas Produktif”. Tema ini bersesuaian dengan kehidupan warga tua yang semakin produktif pada era globalisasi kini. Pemilihan ini menggambarkan harapan daripada semua pihak agar warga tua terus berada dalam kesihatan yang baik, mempunyai kehidupan yang penuh keceriaan dan terus aktif di dalam melakukan aktiviti yang membina bukan sahaja untuk diri sendiri tetapi untuk keluarga dan masyarakat. Elemen sihat, ceria dan aktif akan menentukan kemampuan mereka untuk terus produktif dan dapat berdikari, serta mampu menyumbangkan khidmat bakti kepada bangsa dan negara. Warga tua harus terus berada dalam arus pembangunan negara kerana mereka juga merupakan aset berharga kepada negara (Meme Zainal Rashid, 2011).

Aspek penuaan sihat atau penuaan aktif juga merupakan satu isu penting yang memerlukan kerjasama semua pihak supaya warga tua dapat terus aktif dan produktif (Shahrizat Abdul Jalil, 2004). Sehubungan dengan itu, Kementerian Pembangunan

Wanita, Keluarga dan Masyarakat sedang berusaha untuk mengubah persepsi masyarakat dan stereotaip terhadap warga tua. Ini kerana masyarakat sering menganggap warga tua sepatutnya berehat sahaja dan tidak perlu menyumbang ke arah pembangunan diri dan masyarakat, selain sering mengaitkan warga tua sebagai lemah, sakit, pasif, terlalu bergantung dan tidak produktif. Namun begitu, ia merupakan satu tanggapan yang tidak tepat kerana walaupun mereka sudah tua, mereka sepatutnya masih boleh diberi peluang bergiat aktif dalam pelbagai aktiviti agar dapat menabur bakti ke arah pembangunan negara. Majikan dan anggota masyarakat juga seharusnya perlu melihat warga tua sebagai golongan yang sihat, produktif, aktif dan sebagai sumber manusia serta aset kepada keluarga, masyarakat dan negara (Shahrizat Abdul Jalil, 2007).

Menyedari hakikat ini, menurut Shahrizat Abdul Jalil lagi, Kementerian Pembangunan Wanita, Keluarga dan Masyarakat juga telah mewujudkan Dasar Warga Tua Negara dalam usaha untuk meningkatkan populasi warga tua yang sejahtera, bermaruah, mempunyai matlamat diri yang tinggi dengan mengoptimumkan potensi diri mereka dan memastikan mereka terus menikmati semua peluang serta mendapat penjagaan dan perlindungan sebagai ahli keluarga, masyarakat dan negara. Salah satu objektif Dasar Warga Tua Negara adalah untuk meningkatkan kehormatan dan martabat diri warga tua dalam keluarga, masyarakat dan negara serta memajukan potensi warga tua agar mereka terus aktif dan produktif dalam pembangunan negara serta mewujudkan peluang untuk membantu mereka terus hidup berdikari.

Selain itu juga, menurut Doris Padmini, Nor Aini Idris dan Norlaila Abu Bakar, (2010) warga tua di seluruh dunia kini semakin meningkat, bukan sahaja dari segi jumlah dan jangkaan hayat tetapi juga warga tua kini lebih sihat berbanding warga tua sebelum ini. Hal ini disebabkan oleh kemajuan dari segi kemudahan teknologi perubatan dan kesedaran berkaitan pentingnya amalan gaya hidup sihat. Pada hari ini didapati ramai warga tua walaupun umurnya sudah begitu lanjut tetapi masih aktif menyumbangkan tenaga kepada keluarga, masyarakat dan negara.

Oleh itu, jelaslah isu berkaitan warga tua produktif ini amat wajar diberi penekanan dan perlu dilakukan penyelidikan khusus untuk mengenal pasti beberapa persoalan berkaitan dengannya.

1.2   Penyataan Masalah

Harian Kosmo (16 Februari 2009) mendedahkan terdapat sepasang suami isteri yang masing-masing berumur 70 dan 60 tahun dilaporkan masih aktif melibatkan diri dalam sektor pekerjaan. Kegigihan yang ditunjukkan mengangkat mereka menjadi usahawan dalam bidang ternakkan kambing dan lembu yang berjaya, walaupun umur mereka sudah dianggap lanjut.

Antara contoh lain ialah warga tua buta yang berumur 65 tahun masih lagi bergiat aktif dalam bidang usahawan kecil-kecilan di peringkat kampung dalam bidang kraf tangan (Sinar Harian, 18 Disember 2011). Selain itu, terdapat juga warga tua berumur 73 tahun masih lagi aktif dari segi ekonomi dengan mengusahakan tanah pertanian seluas 2.5 hektar di Jambu Bongkok Terengganu untuk menyara kehidupan (Sinar Harian, 13 Disember 2011).

Namun begitu, warga tua sehingga sekarang masih dikaitkan dengan kemurungan, kelesuan, tahap kesihatan yang lemah, kesunyian, keras kepala dan banyak karenah. Malah lebih daripada itu, mereka dianggap sebagai beban kepada masyarakat. Tanggapan seperti ini sering dijadikan alasan oleh sesetengah pihak untuk meniadakan kepentingan penglibatan golongan ini dalam aktiviti kemasyarakatan. Di samping itu, kelebihan yang mereka ada dari segi pemikiran dan pengalaman juga tidak banyak diambil peduli (Rowe dan Kahn, 1987).

Bytheway (1995) berpendapat bukan hanya sesetengah pihak yang meniadakan kepentingan golongan ini tetapi, terdapat juga sebahagian warga tua itu sendiri yang beranggapan masa tua adalah masa untuk mereka berehat sahaja setelah sekian lama bekerja atau membesarkan anak-anak. Warga tua juga beranggapan mereka sepatutnya berehat dan tidak perlu menyumbang ke arah pembangunan diri dan masyarakat di persekitaran.

Persepsi seperti ini perlu diubah supaya masyarakat dapat menerima bahawa warga tua masih boleh terus aktif dalam semua aspek kehidupan. Warga tua juga, mempunyai pengalaman dan pengetahuan serta nilai-nilai yang boleh dipelajari dan dihayati. Mereka boleh melibatkan diri dengan pelbagai program yang bermakna dalam kehidupan sehariannya. Ini menunjukkan mereka berpotensi untuk memberi sumbangan kepada keluarga, masyarakat dan negara sesuai dengan tahap fizikal dan mental mereka (Namkee dan Sau-Ling, tanpa tarikh).

Warga tua yang aktif dan cergas juga seharusnya digalakkan untuk terus bekerja serta diberi peluang yang besar dalam pembangunan masyarakat dan negara. Kini,

sudah tiba masanya masyarakat terutama generasi muda melangkaui tanggapan tradisional bahawa penuaan merupakan masalah kepada masyarakat dan mengiktiraf serta menggalakkan peranan warga tua sebagai ahli masyarakat yang proaktif (Doris Padmini, Nor Aini Idris dan Norlaila Abu Bakar, 2010).

Selain itu, bagi Loh (2008) kebolehan dan ilmu yang dimiliki oleh warga tua boleh dimanfaatkan untuk memacu pembangunan negara dan seterusnya bergiat aktif dalam pelbagai aktiviti serta berjaya dalam apa jua bidang yang diceburi.

Menurut Doris Padmini, Nor Aini Idris dan Norlaila Abu Bakar (2010), warga tua kini perlu lebih produktif kerana bilangan mereka di Malaysia telah meningkat, kesan daripada peningkatan taraf kesihatan dan kualiti kehidupan penduduk. Berdasarkan laporan dari PBB, Malaysia dijangka menjadi 'negara tua' pada tahun 2035. Pada tahun tersebut juga penduduk berumur 60 tahun ke atas dijangka mencecah 15.0 peratus. Menurut Marsitah dan Zalina (2000), secara umumnya, peningkatan kadar warga tua negara akan berterusan dalam tempoh 20 hingga 30 tahun yang akan datang. Peningkatan golongan warga tua di Malaysia ini menuntut usaha pelbagai pihak supaya peka dan prihatin terhadap golongan ini.

Namun begitu, isu berkaitan warga tua produktif masih lagi kurang diberikan perhatian dari segi akademik di Malaysia. Walaupun kajian ke atas warga tua telah banyak dilakukan akan tetapi kajian tersebut hanya memfokuskan ke atas pemasalahan warga tua dari pelbagai aspek yang lain contohnya, sokongan sosial (Khadijah Alavi, 2010; Rahim M. Sail, 2010), kesihatan (Jariah Masud, 2006; Sharifah Azizah Haron, 2006; Tengku Aizan Hamid, 2006; Lim Che Kiong, 2005),

masalah kewangan dan pengaturan tempat tinggal (Masitah Mohd Yatim, 1988; Wan Ibrahim Wan Ahmad 1999), kesejahteraan (Wan Ibrahim Wan Ahmad, 1999), hubungan warga tua dengan pasangan (Wan Ibrahim Wan Ahmad dan Zainab Ismail, 2010) dan hubungan warga tua dengan anak dewasa (Wan Ibrahim Wan Ahmad dan Zainab Ismail, 2011). Daripada pelbagai kajian tersebut tidak terdapat mana-mana kajian yang cuba meneroka permasalahan warga tua produktif.

Disebabkan isu warga tua produktif sehingga sekarang kurang diberi perhatian dan tumpuan oleh penyelidik sebelum ini maka, banyak persoalan yang berkaitan dengan warga tua produktif masih belum dapat dijawab sepenuhnya. Oleh itu, untuk menampung kekurangan ini kajian mengenai warga tua produktif perlu dilakukan.

1.3 Persoalan Kajian

Persoalan dalam kajian ini adalah:

- i) Bagaimanakah ciri-ciri faktor peribadi, sokongan sosial, tahap kesihatan dan agama ke atas warga tua produktif di kawasan kajian?.
- ii) Sejauh manakah tahap produktif dalam kalangan warga tua di kawasan kajian?.
- iii) Di antara faktor-faktor penyumbang kepada tahap warga tua produktif, faktor manakah paling berpengaruh dalam penghasilan warga tua produktif ?.

1.4 Objektif Kajian

Objektif umum kajian ini adalah untuk melihat tahap warga tua produktif di Dewan Undangan Negeri Pauh, Perlis. Secara khususnya kajian ini bertujuan untuk:

- i) Menganalisis ciri-ciri faktor peribadi, sokongan sosial, tahap kesihatan dan agama ke atas warga tua produktif di kawasan kajian.
- ii) Mengenal pasti tahap produktif warga tua di kawasan kajian.
- iii) Mengenal pasti faktor-faktor utama yang berpengaruh dalam penghasilan warga tua yang produktif.

1.5 Hipotesis Kajian

Pembentukan hipotesis-hipotesis ini adalah berdasarkan kepada kajian-kajian literatur yang lepas dan model kajian. Sepuluh hipotesis yang telah dibentuk adalah seperti berikut:

- 1: Tidak terdapat pengaruh yang signifikan di antara umur dengan warga tua produktif.
- 2: Tidak terdapat pengaruh yang signifikan di antara tempoh pendidikan dengan warga tua produktif.
- 3: Tidak terdapat pengaruh yang signifikan di antara jumlah pendapatan dengan warga tua produktif.
- 4: Tidak terdapat pengaruh yang signifikan di antara faktor sikap dengan warga tua produktif.
- 5: Tidak terdapat pengaruh yang signifikan di antara faktor pengetahuan dengan warga tua produktif.

- 6: Tidak terdapat pengaruh yang signifikan di antara sokongan keluarga dengan warga tua produktif.
- 7: Tidak terdapat pengaruh yang signifikan di antara sokongan jiran dengan warga tua produktif.
- 8: Tidak terdapat pengaruh yang signifikan di antara sokongan rakan sebaya dengan warga tua produktif.
- 9: Tidak terdapat pengaruh yang signifikan di antara tahap kesihatan dengan warga tua produktif.
- 10: Tidak terdapat pengaruh yang signifikan di antara faktor agama dengan warga tua produktif.

1.6 Limitasi Kajian

Dalam menjalankan kajian penyelidikan ini, terdapat pelbagai limitasi yang dikenal pasti iaitu di luar skop yang dijangkakan. Antara limitasi tersebut adalah dari segi jumlah responden, pembolehubah yang digunakan, teknik analisis data dan kawasan kajian.

Jumlah responden dalam penyelidikan ini melibatkan seramai 150 orang warga tua yang berumur 60 tahun ke atas dan tinggal di kawasan DUN Pauh Negeri Perlis. Pemilihan responden berkemungkinan tidak menggambarkan keseluruhan warga tua yang tinggal di Negeri Perlis. Ini kerana, jumlah yang dipilih sebagai responden adalah dibuat secara rawak. Walaupun jumlah warga tua di DUN Pauh adalah seramai 1935 orang, namun hanya 150 orang sahaja dipilih sebagai responden disebabkan oleh faktor masa yang terhad dan kekangan-kekangan yang lain jika menggunakan jumlah responden yang terlalu ramai.

Pembolehubah bersandar adalah warga tua produktif manakala pembolehubah tidak bersandar pula adalah umur, tahap pendidikan, jumlah pendapatan, sikap, pengetahuan, sokongan sosial keluarga, jiran, rakan sebaya, tahap kesihatan dan agama. Oleh itu, pembolehubah yang digunakan dalam kajian ini mungkin tidak mencukupi bagi pengkaji lain. Hal ini disebabkan kajian ini hanya menghadkan kepada sepuluh pembolehubah sahaja.

Dari aspek teknik analisis data pula, teknik yang digunakan dalam kajian ini adalah teknik analisis korelasi dan regresi berganda. Teknik ini mungkin dikira memadai. Bagaimanapun, terdapat pelbagai teknik lain yang boleh digunakan oleh pengkaji akan datang untuk mengkaji warga tua secara lebih mendalam lagi.

Kawasan yang dipilih dalam kajian ini adalah DUN Pauh, Perlis. Dalam DUN Pauh ini terdapat tiga mukim iaitu Mukim Padang Siding, Mukim Arau dan Mukim Kurong Anai. Namun begitu, kajian ini tidak mengambil kira kawasan-kawasan lain yang terletak di luar kawasan DUN Pauh.

1.7 Kerangka Teoritikal

Kajian ini menggunakan *Activity Theory* untuk menghuraikan dan membincangkan hasil kajian mengenai warga tua produktif. Teori ini telah diperkenalkan oleh Lev Semyonovich Vygotsky (1896–1934). Teori ini membincangkan tentang warga tua yang aktif boleh mencapai umur tua yang lebih berkualiti (Bedny, Gregory, Meister dan David, 1997). Ini juga bermaksud untuk membolehkan seseorang hidup berkualiti sehingga mencapai usia yang lanjut, mereka perlulah sentiasa aktif dan melibatkan diri dalam apa jua aktiviti seperti penglibatan diri dalam keluarga, politik,

ekonomi, agama dan kemasyarakatan. Warga tua juga perlulah memainkan peranan agar mereka dapat melibatkan diri secara lebih aktif. Penglibatan diri warga tua dalam sebarang aktiviti amat penting kerana warga tua mempunyai pengalaman dan pengetahuan yang perlu dipelajari oleh golongan muda.

Selain itu, teori ini menekankan tentang kepentingan aktiviti sosial kepada warga tua. Teori ini juga bertujuan untuk menghuraikan faktor-faktor di sebalik keaktifan warga tua untuk berpartisipasi dalam komuniti. Secara umumnya, teori ini menjelaskan bahawa terdapat pelbagai faktor yang mempengaruhi keinginan warga tua untuk terus aktif berpartisipasi. Faktor-faktor tersebut termasuklah penjagaan diri dari segi kesihatan, penekanan kepentingan aktiviti sosial dalam komuniti, konsep sendiri seseorang yang bersesuaian dengan peranannya dan mereka mencapai kepuasan dalam kehidupan (John, Peter dan Shila, 1993).

Teori ini berkait rapat dengan konsep sendiri warga tua yang bersesuaian dengan peranan mereka, sebagai contoh walaupun telah berusia, warga tua perlulah mengekalkan peranan dalam keluarga selain melakukan aktiviti sukarela dalam masyarakat dan berperanan dalam komuniti. Warga tua yang kehilangan aktiviti seperti pekerjaan akibat bersara akan segera mencari aktiviti lain bagi menggantikan aktiviti yang hilang (Havighurst, Neugarten dan Tobin, 1968).

Teori aktiviti juga, turut menyatakan walaupun tidak semua aktiviti adalah sesuai dengan warga tua tetapi mereka mempunyai kelebihan untuk melepaskan aktiviti yang tidak sesuai dengan diri mereka. Oleh itu, mereka perlu melakukan aktiviti yang bersesuaian dengan kemampuan mereka sahaja (Shahrizat Abdul Jalil, 2010).

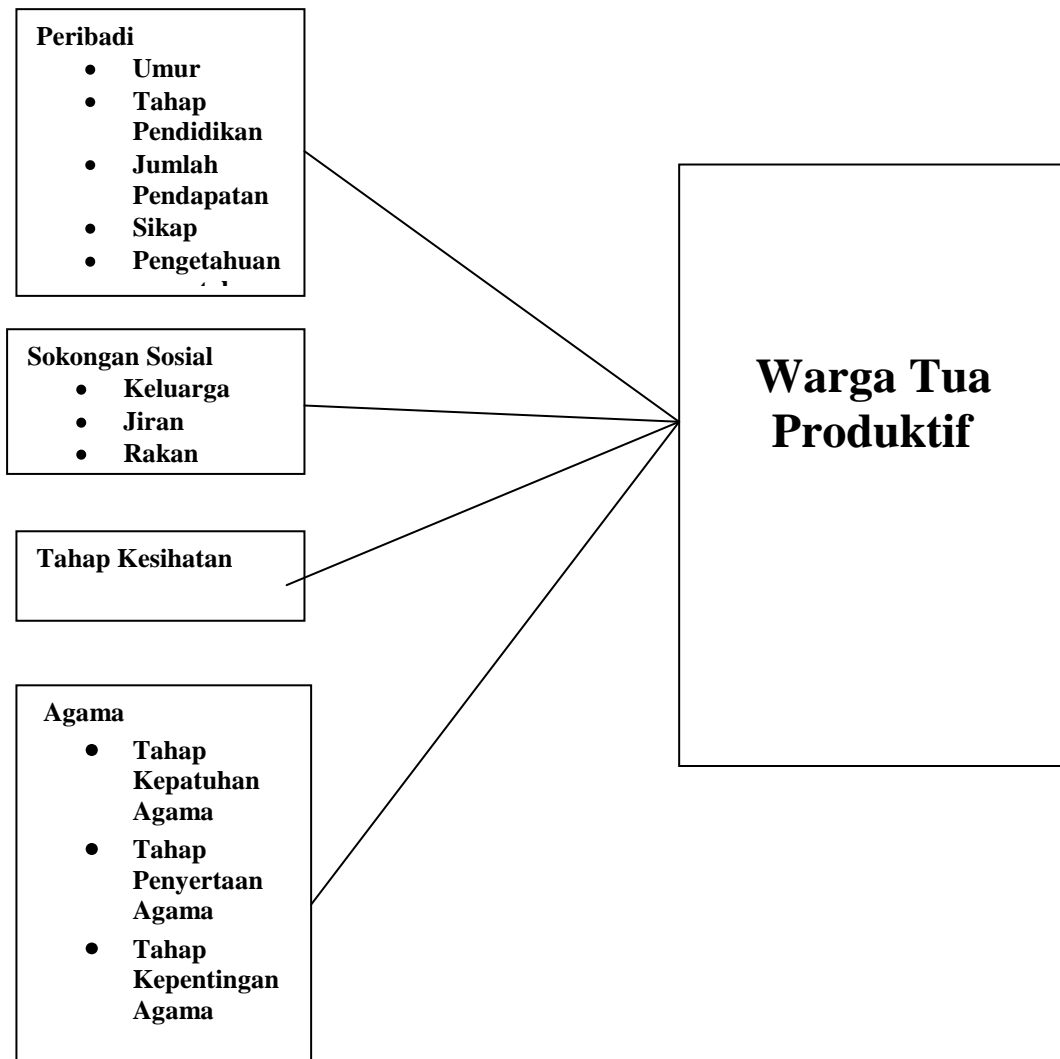
Warga tua kebanyakannya masih lagi aktif dalam melakukan pelbagai aktiviti yang bersesuaian dengan kemampuan mereka seperti aktiviti bersama keluarga, melakukan aktiviti harian seperti bersenam, berkebun dan mengikuti aktiviti keagamaan (Havighurst, Neugarten dan Tobin, 1968).

1.8 Model Kajian

Kerangka kajian dalam penyelidikan ini ialah satu model yang menunjukkan perhubungan di antara pembolehubah bersandar dan pembolehubah tidak bersandar yang dibentuk melalui Rajah 1.8. Kerangka kajian ini dibentuk bertujuan untuk mengenal pasti faktor yang mempengaruhi pembolehubah bersandar iaitu warga tua produktif. Kajian ini menggunakan sepuluh pembolehubah yang dianggap menyumbang kepada warga tua produktif iaitu umur, tahap pendidikan, jumlah pendapatan, sikap, pengetahuan, sokongan sosial keluarga, jiran, rakan, kesihatan dan agama. Antara para pengkaji yang pernah mengkaji pembolehubah berkaitan warga tua ini antaranya Wan Ibrahim Wan Ahmad (1999), Thamaithi Durasigham (2005), Syed Abdul Razak Syed Mahadi (2000), Salma Ishak dan Fuziah Shaffie (1998), Jariah Mahmud, Sharifah Azizah Haron, Tengku Aizan Hamid (2006), Siti Aisyah Saat dan Azlina Abu Bakar (2009), Khadijah Alavi dan Rahim M. Sail (2010). Semua pembolehubah tidak bersandar dan perkaitannya dengan pembolehubah bersandar ditunjukkan dalam Rajah 1.8.

Pembolehubah Tidak Bersandar

Pembolehubah Bersandar

Rajah 1.8: Model kajian di antara pembolehubah bersandar dengan pembolehubah tidak bersandar

1.9 Kepentingan Kajian

Kajian ini mempunyai beberapa kepentingan terutama dalam konteks berikut:

- i) Isu berkaitan warga tua produktif kurang diberikan tumpuan yang sewajarnya. Oleh itu, melalui kajian ini diharapkan isu berkaitan warga tua produktif akan mendapat perhatian sewajarnya oleh pengkaji pada masa akan datang. Kajian ini penting memandangkan sebelum ini warga tua sering dianggap beban kepada keluarga, masyarakat dan negara. Melalui kajian ini tanggapan sedemikian mampu dikikis.
- ii) Kajian ini juga boleh digunakan sebagai sumber rujukan dan panduan kepada pengkaji khususnya yang berkaitan dengan warga tua pada masa hadapan. Ini secara tidak langsung membolehkan mereka memahami dengan lebih mendalam mengenai warga tua produktif dan menambahkan maklumat-maklumat baru mengenainya.

1.10 Definisi Operasional

Definisi operasional ialah definisi yang digunakan oleh penyelidik untuk menjelaskan pembolehubah yang hendak diuji atau dimanipulasi dalam kajiannya. Ia memberi gambaran bagaimana konsep yang hendak dikaji itu boleh diperhatikan. Ia juga bertujuan untuk mendefinisi sesuatu konsep yang abstrak dalam bentuk yang konkrit (Sabitha Marican, 2006).

1.10.1 Warga Tua Produktif

Berdasarkan kajian ini, warga tua ialah individu yang berusia 60 tahun dan ke atas manakala warga tua produktif pula merujuk kepada kehidupan yang sihat dan aktif

berpartisipasi dalam komuniti. Mereka juga berupaya menyumbang bakti kepada keluarga, masyarakat dan negara serta mampu hidup berdikari tanpa bergantung kepada orang lain dalam melakukan sesuatu perkara. Contohnya mereka masih boleh bekerja walaupun telah bersara serta menyumbangkan idea-idea yang bernas dalam sesuatu perbincangan berasaskan pengalaman yang mereka ada.

Bagi memperjelaskan warga tua produktif dalam konteks kajian ini, beberapa indikator yang telah dikenal pasti digunakan bagi menerangkan warga tua produktif. Antara indikator tersebut adalah dari aspek sumbangan tenaga warga tua kepada keluarga, masyarakat dan negara. Selain itu, aspek kesihatan, pengalaman yang dimiliki dan teknologi turut di ambil kira. Warga tua yang tidak dapat memenuhi indikator di atas di anggap sebagai tidak produktif. Sejauh mana seseorang warga tua itu produktif ditunjukkan melalui skor yang diperolehi berdasarkan skala yang mengandungi 21 item. Skala yang digunakan adalah skala Likert. Skala ini menggunakan jawapan 1 (Sangat Tidak Setuju), 2 (Tidak Setuju), 3 (Kurang Setuju), 4 (Setuju) dan 5 (Sangat Setuju).

Skor yang diperolehi warga tua adalah berbeza-beza daripada serendah 21 sehingga 105. Warga tua yang mendapat skor rendah antara (21-49) adalah dikategorikan sebagai warga tua tidak produktif, warga tua yang mendapat skor (50-76) dikategorikan berada di tahap yang sederhana dan warga tua yang berada di tahap tinggi mendapat skor (77-105).

1.10.2 Sikap Warga Tua Produktif

Sikap ialah tanggapan atau pandangan mengenai sesuatu perkara. Penentuan sikap bergantung kepada tiga perkara iaitu apa yang di fikirkan (kognitif), apa yang

dilakukan (psikomotor) dan apa yang dirasakan (afektif). Sikap merupakan suatu sistem yang terdiri daripada dimensi perasaan serta kecenderungan untuk bertindak terhadap sesuatu (Ahmad Fauzi Mohamed, 2005). Sikap dalam kajian ini pula merujuk kepada pemikiran dan tingkah laku warga tua dalam melakukan sesuatu pekerjaan dan tanggungjawab mereka kepada keluarga dan masyarakat.

Skala sikap ini mengandungi 12 item. Skala yang digunakan adalah skala Likert. Skala ini menggunakan jawapan 1 (Sangat Tidak Setuju), 2 (Tidak Setuju), 3 (Kurang Setuju), 4 (Setuju) dan 5 (Sangat Setuju). Oleh itu, untuk menentukan tahap sikap, penyelidik membahagikannya kepada tiga tahap iaitu rendah, sederhana dan tinggi. Responden yang mendapat skor antara 12-28 (rendah), skor 29-44 (sederhana) dan skor 45-60 (tinggi).

1.10.3 Pengetahuan Warga Tua Produktif

Pengetahuan dalam konteks kajian ini ialah ilmu yang dimiliki oleh warga tua berdasarkan pengalaman dan kemahiran yang dimiliki oleh mereka. Pengetahuan, pengalaman dan kemahiran yang dimiliki oleh warga tua boleh disumbangkan kepada keluarga, masyarakat dan sektor pekerjaan yang diceburi. Skala pengetahuan ini mengandungi 10 item. Skala yang digunakan adalah skala Likert. Skala ini menggunakan jawapan 1 (Sangat Tidak Setuju), 2 (Tidak Setuju), 3 (Kurang Setuju), 4 (Setuju) dan 5 (Sangat Setuju). Skala pengetahuan pula menunjukkan responden berada di tahap rendah sekiranya skor yang diperolehi adalah (10-22), tahap sederhana (23-35) dan tahap tinggi (36-50).

1.10.4 Sokongan Sosial

Sokongan sosial dalam kajian ini dilihat dari tiga aspek iaitu daripada keluarga, jiran dan rakan sebaya. Sokongan keluarga terhadap warga tua adalah sesuatu yang amat penting di mana ia melibatkan sokongan sosial daripada pasangan, anak-anak dan saudara mara kepada warga tua. Sokongan sosial daripada jiran dan rakan sebaya turut dianalisis dalam kajian ini.

Sokongan sosial keluarga dipecahkan kepada tujuh iaitu pasangan, anak berkahwin, anak bujang, anak tinggal berdekatan, anak tinggal berjauhan, cucu dan saudara mara. Melalui kajian ini, penyelidik ingin menganalisis adakah faktor sokongan sosial tersebut menyumbang kepada warga tua produktif. Bagi mengukur sokongan sosial, kajian ini menggunakan soalan dwi pilihan iaitu 1 (Tidak Ada Sokongan) dan 2 (Ada Sokongan). Warga tua yang menjawab 1 bermakna mereka tidak mendapat sokongan daripada sumber yang dinyatakan manakala yang menjawab 2 bermakna mereka mendapat sokongan daripada sumber tersebut.

Oleh itu, sokongan sosial dalam konteks kajian ini ingin mengukur sama ada warga tua responden mendapat sokongan daripada ahli keluarga, jiran dan rakan sebaya ataupun tidak dalam masa seminggu sebelum kajian ini dijalankan.

1.10.5 Kesihatan

Kesihatan dalam konteks kajian ini, menganalisis mengenai jenis penyakit, aktiviti harian, kebergantungan kepada ubat-ubatan, kekerapan ke hospital dan tahap kesihatan warga tua. Penyelidik ingin mengkaji sama ada tahap kesihatan memberi kesan ataupun tidak kepada tahap produktif warga tua. Terdapat 30 item berkaitan

dengan kesihatan. Item-item yang terdapat dalam kesihatan ialah jenis penyakit, aktiviti harian, kebergantungan kepada ubat-ubatan, kekerapan ke hospital dan tahap kesihatan warga tua. Berdasarkan faktor kesihatan ini penyelidik menggunakan soalan dwi pilihan dan soalan berantai untuk dijawab oleh responden.

1.10.6 Agama

Agama pada lazimnya bermakna kepercayaan kepada tuhan atau sesuatu kuasa yang ghaib dan sakti seperti dewa dan juga amalan dan institusi yang berkait dengan kepercayaan tersebut. Agama dan kepercayaan merupakan dua perkara yang sangat berkaitan tetapi agama mempunyai makna yang lebih luas iaitu merujuk kepada satu sistem kepercayaan kohensif dan kepercayaan ini adalah mengenai aspek ketuhanan (Mohammad Rais, 2004).

Berasaskan faktor agama, kajian ini secara khususnya ingin meneroka tahap kepatuhan, penyertaan dan kepentingan agama kepada warga tua. Oleh yang demikian, kajian ini telah menganalisis ketiga-tiga item agama ini. Tahap kepatuhan agama dalam kajian ini ialah pilihan jawapan responden mengenai satu pertanyaan tentang tahap kepatuhan agama mereka akhir-akhir ini. Pilihan jawapan daripada warga tua responden adalah berbeza-beza. Warga tua yang menjawab (1) dan (2) dikategorikan kepada tahap rendah manakala warga tua yang menjawab (3) dikategorikan kepada sederhana dan warga tua yang menjawab (4) dan (5) berada di tahap kepatuhan agama yang tinggi.

Tahap penyertaan agama pula dalam kajian ini ialah pilihan jawapan responden mengenai satu pertanyaan tentang kepuasan hati warga tua dengan tahap penyertaan agama mereka dalam aktiviti keagamaan akhir-akhir ini. Pilihan jawapan daripada

warga tua responden adalah berbeza-beza. Warga tua yang menjawab (1) dan (2) dikategorikan kepada tahap rendah manakala warga tua yang menjawab (3) dikategorikan kepada sederhana dan warga tua yang menjawab (4) dan (5) dikategorikan kepada tinggi.

Tahap kepentingan agama pula dalam kajian ini ialah pilihan jawapan responden mengenai satu pertanyaan tentang kepentingan agama dalam kehidupan harian mereka. Pilihan jawapan daripada warga tua responden adalah berbeza-beza. Warga tua yang menjawab (1) dan (2) dikategorikan kepada tahap rendah manakala warga tua yang menjawab (3) dikategorikan kepada sederhana dan warga tua yang menjawab (4) dan (5) dikategorikan kepada tinggi.

1.11 Struktur Penulisan

Kajian tentang warga tua produktif ini mengandungi tujuh bab. Bab 1 merupakan bab pengenalan yang membincangkan mengenai pendahuluan, penyataan masalah, kerangka teoritikal, model kajian, objektif kajian, persoalan kajian, kepentingan kajian, limitasi kajian dan struktur penulisan.

Bab 2 pula lebih membincangkan tentang literatur. Dalam bab ini perbincangan menjurus kepada konsep warga tua dan warga tua produktif. Bab ini juga menerangkan mengenai faktor utama yang mempengaruhi warga tua produktif seperti umur, tahap pendidikan, jumlah pendapatan, sokongan keluarga, jiran, rakan, tahap kesihatan dan agama. Selain itu, penyelidik juga, membincangkan kajian-kajian warga tua di Malaysia dalam kajian ini.

Metodologi kajian dibincangkan di Bab 3. Ia terarah kepada reka bentuk kajian, pemilihan kawasan kajian, populasi dan persampelan, pembentukan soal selidik dan kesahan kebolehpercayaan skala, pengukuran pembolehubah dan analisis data.

Latar belakang kawasan dan responden kajian pula ditekankan dalam Bab 4. Perbincangan adalah mengenai latar belakang kawasan Pauh, sejarah kawasan Pauh seperti keluasan Dewan Undangan Negeri Pauh dan kemudahan asas. Selain itu, kajian ini juga bertujuan untuk mengkaji tentang latar belakang penduduk seperti jantina, umur dan etnik. Latar belakang responden juga dikaji dalam kajian ini seperti jantina, umur, etnik, status perkahwinan, tempoh perkahwinan, jumlah anak, tahap pendidikan, status pekerjaan, jumlah pendapatan dan pengaturan tempat tinggal.

Bab 5 membincangkan tentang deskripsi ciri-ciri warga tua produktif seperti sikap, pengetahuan, sokongan sosial, tahap kesihatan dan agama. Selain itu di dalam bab ini juga, perbincangan diarahkan kepada pelbagai indikator mengenai warga tua produktif yang telah dikenal pasti, tahap kepuasan dan tahap warga tua produktif dalam kajian ini.

Faktor menyumbang kepada warga tua produktif dibincangkan dalam Bab 6. Perbincangan secara mendalam adalah seperti analisis korelasi faktor berkaitan dengan warga tua produktif iaitu umur, tempoh pendidikan, jumlah pendapatan, sikap, pengetahuan, sokongan keluarga, jiran, rakan, tahap kesihatan dan agama. Analisis regresi berganda faktor berkaitan dengan warga tua produktif dan perbincangan faktor berkaitan warga tua produktif turut dibincangkan dalam bab ini.

Bab terakhir yaitu Bab 7 merumuskan mengenai kesimpulan dan cadangan seperti ringkasan hasil kajian, implikasi kajian dan cadangan pada masa akan datang.

BAB DUA

KAJIAN LITERATUR

2.1 Pengenalan

Bab 1 telah memberi penerangan mengenai pengenalan kepada kajian yang akan dijalankan. Bab ini pula akan membincangkan dan menghuraikan mengenai konsep warga tua produktif, pertambahan warga tua sama ada di peringkat global mahupun Malaysia, warga tua dan pembangunan, faktor warga tua produktif dan kajian-kajian berkaitan warga tua di Malaysia yang telah dijalankan oleh pengkaji terdahulu.

2.2 Konsep Warga Tua Produktif

Menurut Wan Ibrahim Wan Ahmad (2007) warga tua merupakan satu konsep yang subjektif oleh kerana itu agak sukar untuk mengatakan bila seseorang itu sepatutnya dikatakan tua.

Namun begitu, terdapat dua pendekatan yang boleh digunakan untuk mendefinisikan warga tua. Pertama penuaan secara kronologi dan kedua secara biologi (Hooyman dan Kiyak, 1999). Penuaan kronologi ialah umur mengikut tarikh lahir manakala biologi diukur berdasarkan tahap kesihatan dan keupayaan seseorang.

Menurut Wan Ibrahim Wan Ahmad (2007) berdasarkan penuaan kronologi inilah ahli gerontologi ataupun sosiologi warga tua telah meletakkan umur 60 tahun atau 65 tahun sebagai ukuran warga tua. Oleh itu, seseorang dikatakan tua apabila mencapai umur 60 tahun atau 65 tahun. Tambahan lagi, di bahagian kependudukan Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (PBB) Amerika Syarikat umpamanya menggunakan kedua-dua had umur 60 ataupun 65 tahun sebagai ukuran tua manakala Institut Penuaan

Kebangsaan dan Pejabat Pentadbiran Penuaan, Amerika Syarikat masing-masing menggunakan had umur 65 tahun dan had umur 60 tahun (Myers,1990).

Terdapat perbezaan penggunaan umur 60 atau 65 tahun ini di antara negara ataupun di antara agensi dalam sesebuah negara. Perbezaan-perbezaan ini pada asasnya berkaitan dengan had umur bersara bagi pekerja di sektor awam di negara masing-masing. Di negara maju disebabkan jangkaan hayat penduduk lebih panjang, maka had umur bersara pekerja di sektor awam adalah lebih tinggi iaitu 60 atau 65 tahun. Di negara membangun, termasuk ASEAN, had umur bersara adalah rendah iaitu had umur 60 tahun digunakan sebagai had umur warga tua (Wan Ibrahim Wan Ahmad, 2007).

Penuaan secara biologi pula ialah proses perubahan tubuh badan secara fizikal yang boleh mengurangkan kemampuan sistem organ dalam tubuh badan disebabkan oleh sel-sel tubuh menjadi tua dan rosak. Walau bagaimanapun, warga tua boleh mencapai penuaan biologi yang sihat dengan mengamalkan gaya hidup aktif, pemakanan seimbang dan kerap bersenam (Latifah Abdul Latif, 2010). Seterusnya bagi kekal aktif seseorang individu perlu meneruskan aktiviti atau kerja yang dilakukan walaupun telah menjangkau usia 60 tahun dan ke atas, contoh sekiranya seseorang memilih untuk bersara mereka diminta agar tidak terus berehat tanpa melakukan sebarang aktiviti. Ini kerana dengan ketiadaan aktiviti sebenarnya secara perlahan-lahan boleh membunuh seseorang (Hooyman dan Kiyak, 1999).

Sekiranya seseorang warga tua diberi peluang untuk menyambung perkhidmatan, ini adalah peluang terbaik untuk mereka terus menyumbangkan kepakaran yang dimiliki

kepada keluarga, masyarakat dan negara. Sekiranya mereka tidak lagi menyambung perkhidmatan ataupun bersara umpamanya, mereka boleh melibatkan diri dengan aktiviti kemasyarakatan atau mencari hobi yang boleh mengisi masa lapang. Ini adalah kerana bersara bukanlah bermakna warga tua tidak boleh bekerja atau melakukan sebarang aktiviti ataupun menyumbang dalam apa sahaja aktiviti kemasyarakatan. Melibatkan diri dalam sebarang aktiviti kemasyarakatan adalah berkaitan dengan warga tua produktif (Walker, 1999).

Rowe dan Khan (1987) menegaskan warga tua produktif ialah warga tua yang aktif dan terhindar dari sebarang penyakit serta mempunyai fizikal yang baik serta fungsi kognitif dalam hubungan sosial dengan masyarakat.

Menurut Daatland (2005) penuaan produktif ialah kemampuan yang mendatangkan kesihatan dari segi fizikal dan mental. Oleh itu, apabila warga tua sihat dari segi fizikal dan mental mereka boleh melakukan kerja dan menerima bayaran walaupun telah berumur 65 tahun dan ke atas. Ini membuktikan mereka masih lagi diberi peluang bekerja walaupun telah bersara.

Verbrugge (1984) menjelaskan penuaan produktif ialah penuaan yang sihat dan warga tua adalah sebahagian individu dalam masyarakat. Selain itu, warga tua juga mampu memberi perkhidmatan apabila diperlukan contohnya warga tua memberi perkhidmatan di rumah kepada keluarga, jiran atau melakukan kerja dalam sektor informal dan menerima bayaran di atas perkhidmatan tersebut.

2.3 Pertambahan Warga Tua

Kategori penduduk berumur 60 tahun dan ke atas di seluruh dunia mengalami peningkatan dan pertambahan yang menakjubkan. Wan Ibrahim Wan Ahmad (2006) menyatakan peningkatan warga tua di seluruh dunia mendapati benua Eropah merupakan bahagian dunia yang mempunyai jumlah penduduk tua paling tinggi. Kadar peningkatan warga tua ini dikatakan berpunca daripada tahap kemajuan sosioekonomi dan permodenan yang pesat. Negara yang mempunyai tahap kemajuan sosioekonomi yang tinggi mempunyai kadar mortaliti dan fertiliti yang amat rendah. Benua Afrika mempunyai kadar penduduk tua yang paling rendah manakala negara membangun pula, kadar peningkatan warga tua adalah perlahan. Namun begitu, kadar peningkatan warga tua di negara membangun juga menyumbang kepada kadar peningkatan warga tua di dunia (Jadual 2.3.1 dan Jadual 2.3.2).

Jadual 2.3.1: Peratus Penduduk Berumur 65 Tahun dan Lebih di Dunia: 1950-2050

Benua	1950	1975	2000*	2025*	2050*
Afrika	3.5	3.1	3.2	4.8	9.3
Amerika Latin	3.4	4.0	4.7	6.9	12.2
Amerika Utara	8.1	10.3	12.1	17.0	17.5
Asia Timur	4.7	5.5	7.8	13.4	17.1
Asia Selatan	3.4	3.0	3.7	6.2	12.2
Eropah	8.7	12.3	14.3	17.1	17.7
Australia/ N.Z	7.5	7.6	8.9	12.5	15.4
USSR	6.1	8.9	12.0	14.3	16.4

* Pelunjuran

Sumber: disesuaikan daripada Wan Ibrahim Wan Ahmad (2006).

Jadual 2.3.2 : Jumlah dan Peratusan Penduduk Dunia Berumur 65 Tahun dan Lebih di Dunia: 1950-2050

Tahun	Dunia		Negara Maju		Negara membangun	
	Jumlah	%	Jumlah	%	Jumlah	%
1950	127 808	5.1	63 566	7.6	64 242	3.8
1960	160 067	5.3	80 250	8.5	79 817	3.8
1970	200 137	5.4	101 007	9.6	99 120	3.7
1980	263 986	5.9	130 858	11.5	133 129	4.0
1990	327 633	6.2	145 614	12.1	182 018	4.5
2000	424 516	6.8	172 820	13.7	251 696	5.0
2005	475 952	7.1	185 644	14.4	290 319	5.3
2015	597 804	7.8	210 735	15.9	387 136	6.1
2025	828 164	9.7	257 028	19.0	571 136	8.0

Sumber: Population Ageing in Asia, Asian Population Studies Series No.108, PBB, 1991 (Wan Ibrahim Wan Ahmad, 2006).

Kadar peningkatan penduduk tua juga, berkait rapat dengan faktor jangkaan hayat penduduk yang semakin meningkat. Negara di Asia Tenggara juga tidak ketinggalan mengalami peningkatan jumlah warga tua. Jadual 2.3.3 menunjukkan jangkaan hayat penduduk di Asia Tenggara pada tahun 2000 sehingga 2005. Berdasarkan jadual tersebut dapat dilihat bahawa jangkaan hayat hidup warga tua di Malaysia dan Indonesia ialah 73.0 tahun dan 66.5 tahun manakala di Singapura dan Thailand masing-masing menunjukkan jangkaan hayat warga tua adalah 78.6 tahun dan 69.7 tahun.

Jadual 2.3.3 : Penunjuk Demografi di Negara Asia Tenggara

Negara	Jangka hayat Hidup 2000-2005	Jangka hayat hidup sihat		Kadar Kelahiran 2000-2005	Nisbah Tanggungan warga tua 2005
		Lelaki	Perempuan		
Malaysia	73.0	61.6	64.8	2.93	7
Indonesia	66.5	57.4	58.9	2.37	8
Singapura	78.6	68.8	71.3	1.35	12
Thailand	69.7	57.7	62.4	1.93	10
Filipina	70.2	57.1	61.5	3.22	6
Brunei	76.3	65.5	65.5	2.50	5
Myanmar	60.1	49.9	53.5	2.46	8
Kemboja	56.0	60.6	49.5	4.41	6

Sumber: Chan (2005), Lamb (1999), United Nation (2004-2005) (Khadijah Alavi dan Rahim M.Sail, 2010).

Selain penduduk tua di dunia yang mengalami peningkatan, penduduk tua di Malaysia juga mengalami peningkatan yang drastik. Penduduk tua ialah satu kategori penduduk yang telah melewati umur tertentu dalam proses perkembangannya. Sebelum abad ke-20 tidak ramai penduduk yang mencapai umur tua yang melayakkan mereka dipanggil warga tua. Revolusi yang terjadi dalam teknologi perubatan moden di awal abad ke-20 menyebabkan banyak penyakit yang mematikan sebelum ini dapat disembuhkan. Dengan yang demikian, jangkaan hayat penduduk menjadi semakin panjang dan dengan itu jumlah warga tua dalam masyarakat menjadi semakin ramai (Wan Ibrahim Wan Ahmad, 2007).

Hal ini berlaku disebabkan revolusi demografi yang terjadi di negara maju akibat daripada penurunan kelahiran, berserta dengan adanya kemajuan dalam bidang teknologi perubatan yang telah menjadikan penduduk tua bertambah, termasuklah di Malaysia. Namun begitu, walaupun penduduk yang berumur 65 tahun dan lebih di

Malaysia pada hari ini masih lagi kecil jika dibandingkan dengan negara barat tetapi terdapat tanda-tanda penduduk di Malaysia menuju ke arah penuaan (Wan Ibrahim Wan Ahmad, 2006).

Berdasarkan kajian oleh Zaisuria Darus (2006) warga tua di dalam sesebuah negara secara tradisinya terdiri daripada sebahagian kecil penduduk dan pada umumnya, warga tua menerima perhatian yang minimum dari segi dasar dan perancangan sosioekonomi. Namun, warga tua merupakan satu fenomena yang sedang dirasakan oleh kebanyakan negara di dunia. Penuaan merupakan fenomena abad ke-21.

Penuaan terjadi akibat daripada kemajuan sosioekonomi sesebuah negara. Semakin tinggi tahap pembangunan sosioekonomi sesebuah negara, semakin ramai warga tua dalam negara itu. Setiap negara dalam dunia mempunyai peratusan penduduk tua yang berbeza-beza. Negara maju khususnya, disebabkan mereka mempunyai tahap kemajuan sosioekonomi yang lebih tinggi, secara langsung akan menyebabkan mereka mempunyai peratusan penduduk tua yang lebih tinggi (Wan Ibrahim Wan Ahmad, 2011).

Berdasarkan laporan Pertubuhan Bangsa-Bangsa Bersatu (Wan Ibrahim Wan Ahmad, 2000), menjelang tahun 2020 jumlah penduduk Malaysia yang berumur 65 tahun ke atas dianggarkan mengalami peningkatan daripada 3.1 peratus (1970), kepada 3.9 peratus (1995) dan meningkat 4.2 peratus (2000) seterusnya dijangka 7.3 peratus pada 2020. Peratusan warga tua dijangka akan mencapai angka 15 peratus menjelang tahun 2035. Pada masa itu, Malaysia akan memasuki kategori negara menua apabila penduduk warga tua melebihi 10 peratus. Jadual 2.3.4 menunjukkan

jumlah dan peratusan penduduk di Malaysia yang berumur 65 tahun ke atas dari tahun 1970-2020.

Jadual 2.3.4 : Jumlah dan Peratusan Penduduk Berumur 65 Tahun dan Lebih Malaysia 1970 2020

Tahun	Umur 60 tahun ke atas		Umur 65 tahun ke atas	
	Jumlah	%	Jumlah	%
1970	539 118	.2	316 852	3.1
1975	554 818	5.5	356 631	3.5
1980	745 152	5.7	475 407	3.6
1985	706 902	5.2	464 272	3.4
1991	1 032 310	5.9	657 401	3.7
1995	1 194 000	6.0	788 000	3.9
2000	1 450 000	6.6	919 000	4.2
2005	1 705 000	7.2	1 133 000	4.8
2010	2 094 000	8.3	1 340 000	5.3
2015	2 596 000	9.7	1 665 000	6.2
2020	3 216 000	11.3	2 079 000	7.3

Sumber: Jabatan Perangkaan Malaysia (1973;1974;1983;1985).

PBB (disesuaikan oleh Wan Ibrahim Wan Ahmad,1999; 2006; Wan Ibrahim Wan Ahmad & Zainab Ismail, 2006a).

Pertambahan penduduk tua di Malaysia dari tahun ke tahun salah satunya disebabkan oleh faktor jangkaan hayat penduduk Malaysia yang semakin meningkat secara berterusan. Jangkaan hayat bagi penduduk lelaki pada tahun 1980 telah meningkat daripada 66.5 tahun kepada 70.8 tahun pada tahun 2003, sementara penduduk perempuan daripada 71.0 tahun kepada 75.5 tahun dalam tempoh yang sama. Pada tahun 2020 jangka hayat penduduk lelaki diunjurkan 75.4 tahun dan penduduk perempuan 80.4 tahun. Peningkatan jangka hayat ini adalah indikator kepada peningkatan taraf kesihatan penduduk di Malaysia (Jariah Masud, Sharifah Azizah Haron dan Tengku Aizan Hamid, 2006).

Akibat daripada peningkatan warga tua di seluruh dunia, warga tua perlu mempunyai kesedaran dalam menganjurkan proses ke arah penuaan yang lebih aktif. Proses ke arah penuaan yang lebih aktif dan produktif boleh dilakukan dengan menekankan mentaliti, fizikal serta melibatkan diri dalam sebarang aktiviti kemasyarakatan, sosial dan bebas daripada penyakit. Melalui cara ini barulah warga tua boleh kekal aktif dan menjadi warga tua produktif (Daatland, 2005).

2.4 Warga Tua dan Pembangunan

Faktor demografi merupakan faktor yang penting dalam proses pembangunan sosioekonomi sesebuah negara. Perubahan demografi ini akan memberi kesan kepada kemampuan sesebuah negara menepati hala tuju yang dirancang. Ia amat sensitif kepada perubahan yang berlaku di sekitarnya seperti perubahan corak dan tempo pembangunan, perubahan alam sekitar dan ekosistem serta perubahan dalam gaya hidup dan aspirasi individu (Syed Abdul Razak Syed Mahadi, 2000).

Dalam usaha mencapai matlamat Dasar Wawasan Negara, Malaysia mementingkan kualiti daripada kuantiti penduduk. Penduduk yang berkualiti akan melahirkan institusi keluarga yang akan menjadi paksi kepada kesejahteraan dan keharmonian generasi akan datang. Hal ini telah dikupas oleh Syed Abdul Razak Syed Mahadi (2000) yang menyatakan bahawa penduduk yang berkualiti memberi gambaran yang sempurna tentang masa depan sesebuah negara. Ini merupakan satu anjakan paradigma berasaskan kependudukan sebagai satu isu kuantiti kepada satu konsep yang lebih luas, yang meletakkan manusia sebagai nadi kepada pencapaian negara.

Warga tua juga tidak ketinggalan dalam arus pencapaian negara. Bilangan warga tua yang semakin meningkat merupakan sumber manusia kepada pembangunan negara. Ini kerana warga tua lebih terlatih disebabkan oleh tahap pendidikan dan pengalaman. Hasil bancian tahun 2000 mendapati dua pertiga daripada pekerja yang bekerja di sektor-sektor formal akan bersara dan meninggalkan pasaran buruh setelah mencapai umur persaraan. Pada tahun 2001, kerajaan Malaysia telah menambah umur bersara daripada 55 tahun kepada 56 tahun. Pada 1 Julai 2008 umur persaraan telah ditambah daripada 56 kepada 58 tahun (Perkeliling Perkhidmatan Bilangan 6, 2008). Namun ia masih rendah jika dibandingkan dengan negara-negara membangun dan maju yang lain (Walker, 1999).

Justeru itu, penekanan terhadap aspek sosial masyarakat disokong oleh Dasar Sosial Negara yang dilancarkan pada 2003 menerangkan objektif umum dasar ini adalah untuk menjamin setiap individu, keluarga dan komuniti tanpa mengira kumpulan etnik, agama, budaya, gender dan fahaman politik serta wilayah agar dapat memberi sumbangan kepada arus pembangunan negara serta menikmati kesejahteraan hidup secara berterusan (Habsah Hashim, 2004).

Menurut Habsah lagi pembangunan perlu dibezakan dengan pertumbuhan. Pertumbuhan sering dikaitkan dengan sistem ekonomi dan perkembangan secara kuantitatif sementara pembangunan pula lebih bersifat kualitatif. Salah satu tujuan pembangunan adalah untuk menjamin kesaksamaan sosial iaitu setiap pembangunan yang ingin dilaksanakan perlu memberi peluang yang sama agar pembangunan tersebut boleh mengurangkan ketidaksamaan sosial.

Oleh itu, setiap pembangunan yang dirancang dan dilaksanakan harus lebih menyeluruh dan menjangkau lebih dari dimensi material semata-mata. Pembangunan mestilah bertujuan untuk mencapai segala idea hak asasi manusia yang boleh dirumus sebagai kemakmuran, kesejahteraan, kedaulatan, kebebasan, keadilan dan keamanan untuk masa kini dan akan datang dalam semua aspek kemanusiaan (Habsah Hashim, 2004).

Dengan demikian jelaslah bahawa warga tua juga tidak boleh terpinggir dengan arus pembangunan negara. Ini bersesuaian dengan Dasar Sosial Negara yang mengamalkan semua lapisan masyarakat agar memberi sumbangan kepada pembangunan negara (Noraini Abdul Razak, 2003).

Selain itu, seluruh dunia kini bersetuju bahawa potensi yang ada pada warga tua merupakan asas berguna untuk pembangunan pada masa akan datang. Ini membolehkan masyarakat meningkatkan penggantungan kepada kemahiran serta pengalaman warga tua bukan sahaja untuk kesejahteraan mereka malah supaya mereka dapat mengambil bahagian secara aktif dalam masyarakat (Verbrugge, 1984).

Pelan tindakan antarabangsa mengenai penuaan 2002 telah menetapkan prinsip bahawa warga tua perlu memasuki alam penuaan dengan keselamatan dan harga diri yang terjamin. Mereka perlu diberi peluang serta hak penuh untuk mengambil bahagian secara aktif dalam masyarakat. Pelan tindakan yang disifatkan satu *blue print* mengenai isu-isu penuaan pada masa akan datang mengartikan komitmen dan pelan tindakan kerajaan bagi menangani pelbagai cabaran dan peluang akibat penuaan (Noraini Abdul Razak, 2003).

Pelan yang dipersetujui oleh semua negara anggota itu juga telah menetapkan tiga ciri utama termasuk mensyaratkan negara anggota memastikan proses inter-generasi warga tua agar mereka boleh mengambil bahagian yang aktif dalam kalangan masyarakat dan pembangunan negara. Ini termasuklah melibatkan mereka dalam proses membuat keputusan, penyediaan peluang pekerjaan yang sesuai dan usaha membasmi kemiskinan dalam kalangan warga tua luar bandar (Noraini Abdul Razak, 2003).

Kini sudah tiba masanya bagi masyarakat terutama generasi muda melangkaui tanggapan tradisional bahawa penuaan merupakan masalah kepada masyarakat. Mereka seharusnya mengiktiraf dan mengalakkan peranan warga tua sebagai ahli masyarakat yang produktif. Bagi mencapai matlamat ini, perlu diwujudkan masyarakat yang mempunyai nilai-nilai penyayang dan bertimbang rasa serta sistem sosial yang mementingkan keperluan sejagat (Noraini Abdul Razak, 2003).

Oleh itu, pengalaman warga tua perlu dimanfaatkan sepenuhnya dan ia hanya mampu menjadi kenyataan dengan wujudnya pendekatan secara bersepadu oleh semua pihak dalam masyarakat terutama generasi muda yang perlu mengambil kira sumbangan serta peranan warga tua dalam pembangunan negara (Doris Padmini, Nor Aini Idris dan Norlaila Abu Bakar, 2010).

2.5 Faktor Berkaitan Warga Tua Produktif

Tahap keaktifan dan tahap produktif warga tua adalah berbeza-beza. Ada warga tua yang aktif dan produktif walaupun sudah mencapai usia lanjut, sementara ada warga tua yang tidak aktif dan bergantung biarpun umur masih tidak begitu lanjut (Bytheway, 1995). Banyak faktor boleh dikaitkan dengan warga tua produktif ini.

Untuk menentukan mana satu faktor yang dijangka paling berpengaruh agak sukar. Faktor-faktor ini secara berasingan ataupun secara saling berinteraksi dijangka mempengaruhi warga tua untuk terus aktif dalam masyarakat.

Bagaimanapun, untuk tujuan tesis ini, setelah melalui sorotan literatur yang komprehensif, faktor-faktor ini diklasifikasikan kepada peribadi, sokongan sosial, tahap kesihatan dan agama.

2.5.1 Faktor Peribadi

Dalam konteks kajian ini faktor peribadi melibatkan faktor umur, tahap pendidikan, jumlah pendapatan, sikap dan pengetahuan warga tua. Namun begitu, dalam bahagian ini penyelidik hanya mengupas dua isu berkaitan faktor peribadi iaitu umur dan jumlah pendapatan.

Berdasarkan kajian mengenai faktor umur, mendapati jumlah warga tua yang berumur 65 tahun dan ke atas di dunia telah meningkat. Berdasarkan laporan Pertubuhan Kesihatan Sedunia (WHO), pada tahun 1990 hingga 2015 jumlah warga tua akan mengalami peningkatan daripada 300 juta kepada 540 juta. Pada tahun 2025 warga tua dijangka akan mencapai 1.2 billion (Jarosz, 1999).

Bilangan warga tua yang semakin meningkat berlaku disebabkan oleh dua faktor iaitu pertama berlakunya peningkatan jangkaan hayat yang membolehkan manusia hidup lebih lama. Kedua lebih ramai manusia terus hidup disebabkan kadar kematian di peringkat bayi dan kanak-kanak adalah rendah (Salma Ishak dan Fuziah Shaffie, 1998).

Selain itu juga, berdasarkan kajian yang dilakukan oleh Syed Abdul Razak Syed Mahadi (2000), mendapati peningkatan jumlah warga tua berlaku disebabkan oleh perkembangan dalam sosioekonomi di Malaysia. Akibat daripada perkembangan sosioekonomi ini secara tidak langsung memberi kesan kepada profil demografi penduduk. Penurunan dalam kadar mortaliti dan fertiliti mengakibatkan berlakunya peningkatan kualiti hidup dan akan memberi kesan kepada populasi penduduk. Perubahan struktur umur penduduk dari segi umur mediam dan jangkaan hayat yang semakin meningkat merupakan salah satu daripada kesan perubahan yang berlaku. Berasaskan kepada perubahan ini Malaysia dikatakan berada di fasa kedua iaitu kesuburan semakin menurun manakala peratusan penduduk umur bekerja dan warga tua akan mengalami peningkatan.

Masaharu Kumashiro (1999) turut mengkaji tentang peningkatan umur yang berlaku ke atas penduduk di Negara Jepun. Beliau mendapati peningkatan umur ini terjadi disebabkan jangkaan hayat penduduk yang semakin meningkat akibat daripada kemajuan dalam bidang kesihatan. Di Jepun, berdasarkan (*Statistics Bureau of the Management and Coordination Agency, 1997*) penduduk yang berumur 65 tahun dan ke atas telah mengalami peningkatan dari tahun 1998 hingga 2005 iaitu 16.2 peratus kepada 19.6 peratus. Pada tahun 2015 dijangka meningkat kepada 25.2 peratus. Berdasarkan kajian ini juga mendapati warga tua yang berumur 65 tahun dan ke atas di Jepun yang masih bekerja adalah tinggi. Ini menunjukkan warga tua masih mampu bekerja walaupun telah berusia 65 tahun dan ke atas.

Berasaskan kajian yang dilakukan oleh Syed Abdul Razak Syed Mahadi (2000) dan Masaharu Kumashiro (1999) mendapati bahawa warga tua telah mengalami

peningkatan di seluruh dunia. Oleh kerana itu, kajian ini juga ingin melihat adakah faktor umur yang meningkat ini mempengaruhi atau tidak warga tua produktif. Oleh yang demikian faktor umur telah di pilih untuk diuji dalam kajian ini.

Berdasarkan faktor pendapatan pula, Wan Ibrahim Wan Ahmad (2007) menyatakan kebanyakan warga tua di Malaysia mahu ataupun tidak mereka terpaksa terus bekerja bagi menambahkan sumber ekonomi keluarga, walaupun telah mencapai usia yang lanjut. Mereka hanya akan berhenti kerja apabila sudah tidak berdaya untuk melakukan sebarang pekerjaan. Keadaan ini menjadikan warga tua kekurangan dari segi pendapatan dan akan terjebak dengan masalah kemiskinan. Masalah ini wujud kerana warga tua tidak mempunyai jaminan kewangan untuk menyara kehidupan semasa umur tua (Bytheway, 1995). Ini menunjukkan faktor pendapatan memainkan peranan penting ke atas kehidupan warga tua.

Berdasarkan kajian yang dilakukan oleh Siti Aisyah Saat dan Azlina Abu Bakar (2009), mendapati warga tua di Pantai Timur masih lagi aktif bekerja walaupun telah mencapai umur yang lanjut. Warga tua ini terutamanya golongan wanita masih lagi bekerja, bagi memperolehi pendapatan untuk menyara kehidupan keluarga. Ini kerana sebahagian besar suami mereka tidak lagi bekerja akibat sudah tua dan tidak berupaya melakukan sebarang pekerjaan.

Berdasarkan kajian lepas ini dapat dinyatakan bahawa jumlah pendapatan adalah salah satu faktor yang penting ke atas kehidupan warga tua. Oleh itu, kajian ini telah memilih faktor pendapatan untuk dianalisis bagi melihat adakah faktor ini mempengaruhi atau tidak seseorang warga tua untuk lebih produktif.

2.5.2 Faktor Sokongan Sosial

Selain faktor peribadi, faktor sokongan sosial turut mendapat perhatian dalam kajian ini. Berdasarkan kajian yang dilakukan oleh Low, Khoo dan Tan (2006) mengenai sokongan sosial, mendapati kebanyakan warga tua masih bergantung kepada sokongan sosial terutamanya daripada keluarga. Sokongan sosial daripada keluarga adalah amat penting kepada warga tua. Selain sokongan sosial daripada keluarga, sokongan sosial daripada jiran dan rakan juga boleh diterima.

Kajian Roziah Omar (2000) mendapati di Malaysia kebanyakan keluarga masih berpegang kepada nilai dan norma bahawa anak-anak adalah bertanggungjawab untuk menjaga orang tua mereka. Dalam kebudayaan timur, secara idealnya bagi keluarga yang mempunyai bilangan ahli keluarga yang ramai, anak dewasa akan mengambil giliran untuk menjaga ibu bapa mereka atau ibu bapa mertua.

Bagi Khadijah Alawi (2007) dalam kajiannya menyatakan tanggungjawab menjaga ibu bapa oleh anak dewasa boleh dilihat dari dua sudut iaitu tanggungjawab semasa ibu bapa hidup dan selepas kematian ibu bapa. Tanggungjawab semasa hidup merupakan aktiviti yang dilakukan oleh anak semasa ibu bapa memerlukannya. Aktiviti ini termasuklah penjagaan, membantu untuk membeli belah, pengurusan rumah dan berbakti kepada ibu bapa. Tanggungjawab selepas kematian ibu bapa pula ialah mendoakan kesejahteraan ibu bapa dan pengekalan silaturahim dengan rakan taulan ibu bapa.

Menurut beliau lagi, warga tua yang sihat dan masih aktif biasanya bukan sahaja penerima bantuan daripada anak-anak atau saudara mara. Malah lazimnya warga tua

ini merupakan pemberi bantuan kepada anak-anak terutamanya. Antara jenis bantuan yang diberikan oleh warga tua kepada anak-anak ialah bantuan dari segi emosi contohnya melalui perkongsian masalah ataupun pemberi nasihat kepada anak-anak. Selain itu, mereka juga memberi bantuan dalam bentuk kewangan, memasak, membeli belah, mengemas rumah serta mengurus cucu apabila anak keluar bekerja.

Wan Ibrahim Wan Ahmad (2007) menjelaskan terdapat dua bentuk sokongan sosial kepada warga tua iaitu sokongan formal dan sokongan tidak formal. Sokongan formal berfungsi menyediakan perkhidmatan yang bertujuan menambah, melengkap ataupun menggantikan sokongan tidak formal iaitu daripada ahli keluarga dan lain-lain (Cantor dan Little, 1985). Tambahan lagi, menurut Shanas (1980) tanggungjawab memberi sokongan kepada warga tua perlu dikongsi bersama di antara sistem sokongan formal dan tidak formal. Litwak (1985) pula menyatakan semua keperluan warga tua akan dapat dipenuhi apabila terdapatnya kerjasama yang erat dan seimbang di antara sistem sokongan tidak formal dengan sokongan formal.

Berdasarkan kajian-kajian lepas yang telah dibincangkan mendapati faktor sokongan sosial amat berkait rapat dengan warga tua. Oleh itu, faktor sokongan sosial telah dipilih dalam kajian ini. Faktor sokongan sosial ini dipilih untuk diuji sama ada ia mempengaruhi ataupun tidak tahap keproduktifan seseorang warga tua.

2.5.3 Faktor Tahap Kesihatan

Selain faktor peribadi dan sokongan sosial, tahap kesihatan warga tua juga penting untuk dianalisis. Tahap kesihatan warga tua itu sendiri turut berkait rapat dengan tahap produktif warga tua. Definisi Pertubuhan Kesihatan Sedunia (WHO)

menyatakan kesihatan ialah sihat daripada aspek fizikal, mental, dan sosial serta bukan sekadar bebas daripada penyakit, kecacatan dan kecederaan sahaja. Kesihatan juga bukan sahaja dapat ditinjau dari segi fizikal, tetapi juga termasuk aspek emosi dan psikologi. Menurut Wan Ibrahim Wan Ahmad (2007), isu kesihatan ini dianggap sebagai satu isu penting yang berkaitan dengan pelbagai aspek lain warga tua itu sendiri. Malah kesihatan dianggap satu indikator penting kesejahteraan warga tua. Warga tua yang lebih sihat pada umumnya akan lebih sejahtera.

Ng dan Tey (2006) dalam kajiannya mendapati faktor kesihatan merupakan salah satu faktor yang memberi kesan kepada warga tua dalam bidang pekerjaan tidak kira sama ada sektor formal atau informal. Tahap kesihatan warga tua yang kurang baik boleh menyebabkan produktiviti pekerjaan mereka akan menurun. Ini menyebabkan ramai warga tua akan berhenti kerja pada umur persaraan terutama kepada mereka yang mempunyai tahap kesihatan yang kurang baik. Warga tua yang mempunyai tahap kesihatan yang baik pada kebiasaannya akan menyambung perkhidmatan sekiranya mereka diperlukan. Namun begitu, sekiranya mereka berhenti kerja, mereka akan melakukan aktiviti kemasyarakatan yang lain.

Berdasarkan kajian lepas ini mendapati faktor kesihatan amat penting dan saling berkait rapat dengan diri warga tua. Oleh yang demikian, faktor kesihatan telah dipilih dalam kajian ini. Faktor kesihatan dipilih untuk diuji sama ada ia mempengaruhi atau tidak warga tua produktif.

2.5.4 Faktor Agama

Satu lagi faktor yang dianggap penting dalam menganalisis warga tua produktif ialah agama. Menurut Wan Ibrahim Wan Ahmad dan Zainab Ismail (2010), turut aktif dalam masyarakat merupakan salah satu dimensi dalam komitmen agama. Kajian-kajian komitmen agama warga tua di negara maju sebelum ini banyak menggunakan pendekatan kekerapan mengunjungi gereja sebagai salah satu indikator komitmen seseorang kepada agama. Melalui pendekatan ini, semakin tua seseorang ada kecenderungan semakin rendah komitmen agama. Akhir-akhir ini para pengkaji agama berusaha untuk mendefinisikan semula konsep komitmen agama.

Agama mempunyai banyak dimensi, dan penyertaan warga tua dalam aspek berkaitan agama di rumah, seperti membaca kitab suci umpamanya, juga dianggap sebagai satu dimensi penting komitmen agama. Melalui pendekatan ini, kajian-kajian mutakhir mengenai komitmen agama warga tua di negara maju kini menunjukkan semakin tua seseorang tidak bererti akan semakin menurun komitmen agama mereka. Dalam konteks masyarakat Islam, berasaskan pelbagai sebab, semakin tua seseorang ada kecenderungan semakin tinggi komitmen agama mereka (Wan Ibrahim Wan Ahmad dan Zainab Ismail, 2010).

Berdasarkan kajian yang dilakukan oleh Salma Ishak dan Fuziah Shaffie (1998) mendapati kebanyakan warga tua yang tinggal di pondok adalah kerana untuk belajar ilmu agama. Dengan yang demikian, komitmen agama adalah menjadi unsur penting dalam menganalisis warga tua aktif dalam masyarakat.

Komitmen warga tua dalam faktor agama berkemungkinan mempengaruhi seseorang warga tua itu untuk lebih produktif. Pemilihan faktor ini merupakan satu asas yang penting kerana ia melibatkan elemen keagamaan. Oleh itu faktor agama ini telah dipilih untuk dikaji dalam konteks kajian ini.

2.6 Kajian Warga Tua di Malaysia

Kajian mengenai warga tua di Malaysia sebelum tahun 1980-an masih belum menyerlah. Walau bagaimanapun, akhir-akhir ini semakin disedari warga tua adalah satu kategori penduduk yang memerlukan perhatian khusus daripada pelbagai pihak. Revolusi demografi yang menjadikan penduduk tua dalam masyarakat bertambah telah memaksa banyak pihak memberi perhatian tertentu ke atas masalah, potensi dan realiti penduduk tua. Revolusi demografi yang terjadi di negara maju akibat penurunan kelahiran, beserta dengan adanya kemajuan dalam teknologi perubatan menjadikan penduduk tua bertambah. Ini secara tidak langsung telah meningkatkan minat dan kesedaran orang ramai terhadap masalah, potensi dan realiti tentang penuaan penduduk (Wan Ibrahim Wan Ahmad, 2007).

Selaras dengan itu, kajian-kajian mengenai warga tua menjadi lebih intensif, dan tema tumpuannya menjadi pelbagai seperti aspek penjagaan warga tua, pendidikan, kesihatan, sokongan sosial dan ekonomi. Antara para pengkaji yang pernah mengkaji pelbagai persoalan berkaitan warga tua di Malaysia antaranya Wan Ibrahim Wan Ahmad (1999), Thamaithi Durasigham (2005), Jariah Mahmud, Sharifah Azizah, Tengku Aizan Hamid (2006), Siti Aisyah Saat dan Azlina Abu Bakar (2009), Khadijah Alavi dan Rahim M. Sail (2010).

Wan Ibrahim Wan Ahmad (1999) dalam satu kajian di kawasan pedesaan Negeri Kelantan cuba meneroka permasalahan kesejahteraan dan kualiti hidup warga tua. Berdasarkan kajian beliau menunjukkan warga tua desa masih lagi dapat mempertahankan tahap kesejahteraan dan kualiti hidup mereka walaupun agak miskin dari segi kekayaan material. Hasil analisis menunjukkan warga tua di kawasan pedesaan tidak diabaikan oleh ahli keluarga serta jiran tetangga. Ini kerana walaupun kebanyakan mereka merupakan golongan miskin, tetapi tahap kesejahteraan mereka memuaskan disebabkan sokongan sosial yang pelbagai daripada keluarga dan jiran terdekat.

Dalam konteks sokongan, kajian beliau menunjukkan bahawa pasangan, anak dewasa serta jiran tetangga mempunyai peranan yang berbeza. Pasangan dan anak dewasa didapati berperanan penting kepada warga tua sebagai sumber sokongan emosi. Anak dewasa juga mempunyai kepentingan dalam konteks sokongan kewangan, sementara sokongan agama dan informasi pula banyak diperolehi daripada jiran tetangga (Wan Ibrahim Wan Ahmad, 1999).

Thamaithi Durasigham (2005) pula menjalankan kajian mengenai pembelajaran dalam kalangan warga tua India di Barat Laut Rawang, Selangor. Beliau telah menekankan bahawa pembelajaran adalah satu proses yang dilalui oleh setiap insan dalam usaha mencari kehidupan dan bertujuan untuk meninjau pembelajaran dalam kalangan warga tua India di Malaysia. Kajian beliau menggunakan pendekatan kualitatif dengan menggunakan kajian kes. Responden kajian ini terdiri daripada 14 orang warga tua India yang berusia 60 tahun ke atas di bahagian Barat Laut Rawang.

Dapatan beliau menunjukkan responden sihat dari segi fizikal, sungguhpun nampak tua dengan rambut yang beruban dan kulit yang berkedut, namun, responden masih kuat dan aktif. Mereka mempunyai pendengaran dan penglihatan yang baik. Hampir kesemua responden masih lagi bekerja dan selebihnya menampung kehidupan dengan pencen, keluaran Kumpulan Wang Simpanan Pekerja dan wang simpanan persendirian. Responden yang dikaji kebanyakannya telah berkahwin dan mempunyai tiga hingga lima orang anak serta tinggal dalam keluarga luas bersama anak lelaki yang telah berumah tangga. Kesemua responden yang ditemubual gembira mengharungi zaman tua mereka. Walau bagaimanapun hasil kajian juga menunjukkan responden tidak berpendidikan tinggi.

Kajian mengenai kesihatan turut dikaji Jariah Masud, Sharifah Azizah Haron dan Tengku Aizan Hamid (2006). Pertambahan warga tua memberi impak yang besar ke atas sesebuah negara. Terdapat banyak isu mengenai warga tua yang diteroka dalam kajian mereka antaranya melibatkan isu pendapatan dan kesihatan. Hasil kajian mereka menunjukkan terdapat hubungan yang positif di antara pendapatan dan kesihatan dengan warga tua. Warga tua yang mempunyai penyakit biasanya memerlukan perhatian dari segi perubatan. Walau bagaimanapun, mereka tidak berkemampuan dari segi pendapatan. Hasil analisis kajian menunjukkan warga tua perempuan mempunyai banyak masalah kesihatan terutamanya janda dan mereka mempunyai sumber pendapatan yang rendah.

Kajian mengenai warga tua turut dijalankan oleh Siti Aisyah Saat dan Azlina Abu Bakar (2009). Kajian ini melibatkan Pasar Besar Siti Khatijah (PBSK) di Kota Bharu dan Pasar Besar Kedai Payang (PBKP) di Kuala Terengganu. Tujuan kajian ini

dijalankan adalah untuk mengkaji pola penglibatan warga tua dalam perniagaan pasar. Antaranya ialah motif berniaga, jenis perniagaan, tempoh masa berniaga, masa berada di pasar dan cara peniaga warga tua mendapatkan bekalan harian. Hasil kajian mendapati peniaga tua menceburi bidang perniagaan pasar di Pantai Timur pada peringkat awalnya ialah untuk bekerja dan memperoleh sumber pendapatan. Peluang perniagaan yang mereka ceburi diperolehi melalui dua cara, iaitu diwarisi daripada perniagaan ibu bapa ataupun perniagaan yang dibina sendiri.

Faktor ekonomi merupakan motif utama penglibatan warga tua dalam perniagaan pasar di Kota Bharu. Kebanyakan peniaga tersebut masih berniaga adalah untuk menyara kehidupan keluarga kerana sebahagian besar suami responden tidak lagi bekerja kerana sudah tua dan tidak berupaya melakukan sebarang pekerjaan. Situasi ini berbeza dengan corak perniagaan di Kuala Terengganu kerana kebanyakan warga tua berniaga disebabkan bidang perniagaan pasar mudah diceburi dan tidak memerlukan keupayaan fizikal yang kuat. Ini sesuai dengan tahap kesihatan dan umur responden yang semakin menurun (Siti Aisyah Saat dan Azlina Abu Bakar, 2009).

Khadijah Alavi (2007) pula meneliti mengenai sokongan sosial yang diperolehi oleh warga tua dari anak dewasa yang berpendapatan rendah yang menjaga ibu bapa tua. Kajian beliau bertujuan meninjau fenomena bagaimana seseorang penjaga (anak dewasa) mengharungi pengalaman dan mengurus aktiviti harian dalam menjaga ibu bapa tua. Responden kajian melibatkan anak dewasa yang menjaga ibu bapa tua yang berumur lebih daripada 60 tahun, berbangsa Melayu, berstatus sosioekonomi rendah dan tinggal di sekitar Bandaraya Kuala Lumpur serta mempunyai keluarga sendiri.

Responden kajian juga dipilih mengikut penjagaan terhadap tiga kumpulan warga tua (yang sihat, kurang upaya dan sakit terlantar).

Hasil kajian beliau mendapati bahawa terdapat lompang antara penjagaan tiga kumpulan warga tua dalam aspek program (penyertaan komuniti dan penyampaian khidmat komuniti) melalui sokongan sosial berteraskan pendidikan komuniti. Kajian ini juga telah mencadangkan sebuah pendekatan pengurusan daya tindak berteraskan pendidikan komuniti untuk anak dewasa yang menjaga ibu bapa tua (Khadijah Alavi, 2007).

Selain itu juga, Khadijah Alavi dan Rahim M. Sail (2010) juga telah mengkaji mengenai isu warga tua di Malaysia. Kajian mereka bertujuan meninjau pengalaman penjagaan yang dilalui oleh anak dewasa (wanita) yang menjaga warga tua dengan menggunakan teori peranan. Pengumpulan data menggunakan kaedah temu bual mendalam dan kaedah tinjauan. Hasil kajian daripada kedua-dua pendekatan menunjukkan bahawa wanita lebih banyak terlibat dalam penjagaan warga tua. Ibu bapa tua juga mengharapkan sokongan daripada anak perempuan. Fenomena ini boleh memberi implikasi kepada kerjaya wanita, keluarga dan pembangunan negara.

Kajian ini merumuskan bahawa dalam era globalisasi, majikan perlu mengambil kira masa anjal di tempat kerja, peningkatan sistem sokongan formal dan informal bagi membantu wanita dalam mengharungi dilema dan cabaran penjagaan warga tua, anak, keluarga dan kerjaya wanita disamping untuk mencapai masyarakat penyayang dan budaya ikram yang boleh dipupuk seiring dengan pembangunan negara maju.

Walau bagaimanapun, kajian yang dilakukan ini bukanlah merupakan satu penerokaan baru, kerana tema dan persoalan ini sememangnya telah diulaskan dalam beberapa kajian lepas sama ada secara langsung ataupun tidak langsung. Ini kerana kajian yang dilakukan ini adalah satu kesinambungan dari kajian-kajian lepas.

2.7 Rumusan

Jika dilihat pertumbuhan warga tua, mendapati jumlah warga tua di Malaysia telah meningkat. Kadar peningkatan warga tua dinyatakan berpunca daripada tahap kemajuan kepesatan ekonomi, tahap kesedaran penjagaan kesihatan yang semakin baik dan penurunan dua komponen penting demografi, iaitu mortaliti dan fertiliti. Akibat daripada berlakunya pertambahan warga tua menyebabkan perbincangan mengenai warga tua produktif adalah sesuatu yang penting dalam penyelidikan ini. Terdapat pelbagai faktor yang dijangka mempengaruhi warga tua produktif antaranya faktor peribadi, faktor sokongan sosial, tahap kesihatan, dan agama.

BAB TIGA

METODOLOGI KAJIAN

3.1 Pengenalan

Bab 2 sebelum ini membincangkan sorotan literatur berkaitan dengan warga tua dan warga tua produktif. Dalam Bab 3 ini pula, perbincangan tertumpu kepada kaedah dan prosedur yang digunakan untuk menjalankan penyelidikan ini. Antara kaedah dan tatacara kajian yang dibincangkan dalam bab ini ialah reka bentuk kajian, pemilihan kawasan kajian, populasi dan persampelan, pembentukan soal selidik dan kesahan kebolehpercayaan skala, pengumpulan data, dan analisis data.

3.2 Reka Bentuk Kajian

Kajian ini menggunakan reka bentuk kuantitatif dengan menggunakan teknik korelasi dan regresi berganda untuk menguji hipotesis. Penyelidikan kuantitatif digunakan sekiranya persoalan kajian memerlukan penjelasan yang jitu dalam bentuk numerik serta hasil dalam bentuk jadual, rajah dan perkiraan (Sabitha Marican, 2006). Melalui teknik kuantitatif ini, penyelidikan boleh dilakukan dengan menggunakan pelbagai teknik. Salah satu teknik yang digunakan dalam penyelidikan kuantitatif ini ialah teknik korelasi.

Teknik korelasi digunakan untuk mengkaji perkaitan antara pembolehubah tidak bersandar iaitu umur, tempoh pendidikan, jumlah pendapatan, sikap, pengetahuan, sokongan sosial, kesihatan dan agama dengan pembolehubah bersandar iaitu warga tua produktif. Teknik korelasi ini juga digunakan sebagai alat yang memilih atau menapis pembolehubah bebas yang sesuai untuk digunakan dalam teknik regresi

berganda. Teknik regresi berganda dalam konteks kajian ini ialah satu teknik statistik yang digunakan untuk mengangarkan pengaruh semua pembolehubah bebas ke atas warga tua produktif.

3.3 Pemilihan Kawasan Kajian

Kajian ini yang lokasinya bertempat di DUN Pauh, Negeri Perlis, dipilih secara bertujuan sebagai kawasan kajian. Selain itu, kawasan ini dipilih atas beberapa sebab antaranya ialah:

- i. Terdapat pelbagai kaum yang tinggal di DUN Pauh ini antaranya kaum Melayu, Cina, India dan Siam (Jabatan Perangkaan Negeri Perlis, 2010).
- ii. Penduduk di DUN Pauh juga mempunyai latar belakang ekonomi yang berbeza-beza. Ada di antara mereka yang bekerja sebagai perniaga, petani, pesawah, nelayan, pekebun kecil dan pesara (Jabatan Perangkaan Negeri Perlis, 2008).

3.4 Populasi dan Persampelan

Populasi dalam kajian ini, terdiri daripada warga tua berumur 60 tahun dan ke atas yang tinggal di DUN Pauh. Ini bermakna setiap individu yang berumur 60 tahun dan ke atas yang tinggal di DUN Pauh merupakan populasi dalam kajian ini.

Namun begitu, untuk mendapatkan maklumat keseluruhan individu dalam populasi adalah satu aktiviti yang sukar. Ini kerana senarai nama yang diperolehi daripada DUN Pauh adalah merangkumi semua penduduk yang berumur 21 tahun dan ke atas (Jabatan Pilihan Raya Negeri Perlis, 2010). Tidak terdapat satu senarai khusus yang

boleh digunakan untuk tujuan pemilihan responden dalam kajian ini. Untuk itu satu kajian rintis telah dilakukan untuk mendapatkan maklumat yang tepat tentang nama penduduk yang berumur 60 tahun dan ke atas di kawasan kajian. Dalam kajian rintis ini, penyelidik telah meminta kerjasama daripada pengerusi JKKK Bandar Arau untuk mengenal pasti penduduk yang berumur 60 tahun dan ke atas yang tinggal di kawasan kajian. Melalui kerjasama yang diberikan diperolehi satu senarai nama lengkap dan jumlah penduduk yang berumur 60 tahun dan ke atas di kawasan kajian ialah 1935 orang.

Berasaskan senarai nama yang telah diperolehi, satu kerangka persampelan telah dibentuk. Sampel dipilih dengan menggunakan persampelan rawak mudah (*simple random sampling*). Persampelan rawak mudah ialah satu teknik pemilihan sampel yang memberi peluang sama rata kepada semua anggota populasi untuk terpilih sebagai sampel. Berasaskan teknik tersebut seramai 150 orang warga tua di DUN Pauh telah dipilih sebagai responden kajian. Kajian ini juga, menggunakan kaedah persampelan kebarangkalian dengan menggunakan persampelan rawak mudah melalui jatuhan mata pensel. Penyelidik telah membuat 150 jatuhan mata pensel dan nama yang terkena pada jatuhan mata pensel tersebut akan dijadikan sampel dalam kajian ini.

Berasaskan pendapat beberapa pengkaji contohnya Bailey dan Kenneth (1982) serta Lazerwitz (1968), jumlah 150 responden yang dipilih dalam kajian ini adalah dianggap memadai. Ini kerana menurut Bailey dan Kenneth (1982), jumlah 30 adalah satu saiz sampel yang paling minimum dalam sesuatu kajian. Manakala Lazerwitz

(1968) pula, menyatakan sampel sebanyak 100 adalah mencukupi untuk menghasilkan sesuatu analisis yang bermakna.

3.5 Pembentukan Soal Selidik dan Kesahan Kebolehppercayaan Skala

Data primer untuk kajian ini, dikumpulkan melalui temu bual dengan menggunakan soal selidik yang telah disiapkan terlebih dahulu. Soal selidik yang telah disiapkan dihantar untuk disemak dan dinilai kesahannya oleh pakar daripada Universiti Kebangsaan Malaysia. Soal selidik dalam kajian ini mengandungi enam bahagian yang perlu dijawab oleh responden. Enam bahagian tersebut adalah seperti dalam Jadual 3.5.1. Dalam bahagian tersebut, terdapat skala yang dibentuk sendiri oleh penyelidik untuk mengukur konsep-konsep yang berkaitan.

Jadual 3.5.1 : Bahagian dan Kandungan Soal Selidik

Bahagian	Kandungan Soal Selidik
Bahagian A	Peribadi Responden
Bahagian B	Sokongan Sosial
Bahagian C	Tahap Kesihatan
Bahagian D	Agama
Bahagian E	Indikator Warga Tua Produktif
Bahagian F	Tahap Warga Tua Produktif

Skala ialah sekumpulan pernyataan atau soalan (item-item) yang dibangunkan untuk mengukur sesuatu konsep (Sabitha Marican, 2006). Dalam kajian ini terdapat skala iaitu (1) skala warga tua produktif, (2) skala sikap, (3) skala pengetahuan, (4) skala sokongan sosial, (5) skala kesihatan, dan (6) skala agama.

Bagi membentuk skala, beberapa langkah perlu dilakukan seperti penerokaan ke atas definisi warga tua produktif daripada pelbagai sumber. Langkah seterusnya ialah

pelbagai indikator yang dinyatakan oleh pelbagai tokoh melalui definisi yang telah dikenal pasti seperti sumbangan warga tua kepada keluarga, masyarakat, negara, aspek kesihatan, pengalaman yang dimiliki dan teknologi. Semua indikator ini kemudian disenaraikan. Apabila semua indikator telah disenaraikan maka penyelidik memilih beberapa indikator yang difikirkan sesuai dan ditukar kepada pernyataan dengan menggunakan skala Likert 5 mata daripada (1) **Sangat Tidak Setuju** hingga kepada (5) **Sangat Setuju**.

Untuk tujuan pengumpulan data ini, penyelidik telah menanyakan secara langsung maklumat responden yang telah dikenal pasti menggunakan borang soal selidik yang telah disediakan. Proses temu bual ini mengambil masa selama 30 minit.

Namun begitu, sebelum skala dalam soal selidik dapat digunakan, skala tersebut perlu diuji kebolehpercayaannya terlebih dahulu. Untuk tujuan menguji kebolehpercayaan, seramai 30 orang sampel telah dipilih di kawasan yang merupakan bukan kawasan kajian. Sampel dipilih secara mudah untuk menjawab pernyataan dalam skala yang telah dibentuk. Sampel dalam kajian rintis ini mempunyai ciri-ciri yang sama dengan sampel yang hendak dikaji. Hasil kajian rintis dianalisis untuk melihat kebolehpercayaan soal selidik. *Statistical Package For Social Science (SPSS) 16.0* telah digunakan untuk menguji kebolehpercayaan data. Nilai *Cronbach Alpha* yang menghampiri 1 menunjukkan tahap kebolehpercayaan yang tinggi. Uma Sekaran (2000) menyatakan kebolehpercayaan di antara 0.6 dikatakan sebagai boleh diterima.

Hasil kajian rintis di tunjukkan dalam Jadual 3.5.2 hingga 3.5.7. Berdasarkan jadual tersebut, *Cronbach Alpha* menunjukkan tahap yang tinggi. Ini menunjukkan sampel dalam kajian rintis ini telah menjawab soal selidik dengan tekal kerana tidak terdapat item yang perlu digugurkan dalam soal selidik yang diberikan. Oleh itu, nilai *Cronbach Alpha* kajian rintis bagi item-item yang digunakan dalam skala yang dibentuk adalah seperti di Lampiran D.

- (1) Untuk mengukur tahap warga tua produktif dalam konteks kajian ini, ialah tahap produktif atau skor yang diperolehi melalui satu skala yang dibentuk mengandungi 21 item. Berdasarkan soal selidik, mendapati tahap warga tua produktif adalah berbeza-bebeza. Warga tua yang mendapat skor (21-49) adalah dikategorikan sebagai warga tua tidak produktif, warga tua yang mendapat skor (50-76) dikategorikan berada di tahap yang sederhana dan warga tua yang berada di tahap tinggi mendapat skor (77-105) (Jadual 3.5.2).

Jadual 3.5.2 : Skala Warga tua Produktif

Bil.	Tahap Produktif	<i>Nilai Crombach Alpha</i>
1	Walaupun umur saya telah mencapai usia 60 tahun, saya masih berupaya melakukan pekerjaan dan memberi sumbangan tenaga kepada masyarakat.	0.942
2	Anak-anak dan keluarga lebih suka mendengar pendapat saya pada masa kini berbanding masa lalu.	0.941
3	Pendapat dan buah fikiran saya lebih banyak dirujuk oleh masyarakat pada masa kini.	0.942
4	Faktor masa terluang yang banyak pada masa kini menyebabkan saya lebih aktif dan produktif.	0.936
5	Minat dalam aktiviti sosial pada masa kini menyebabkan saya lebih aktif dan produktif.	0.938
6	Pengalaman hidup masa lalu mendorong saya lebih aktif dan produktif.	0.938
7	Pengalaman yang saya timba sebelum ini boleh dikongsi bersama keluarga dan masyarakat.	0.938

8	Kejayaan masa lalu mendorong saya untuk lebih aktif dan produktif.	0.938
9	Saya lebih aktif dan produktif pada masa kini berbanding masa lalu.	0.935
10	Rakan sebaya banyak mendorong saya untuk menjadi lebih aktif dan produktif pada masa kini.	0.935
11	Peningkatan umur menjadikan saya lebih aktif dan produktif.	0.943
12	Saya masih berupaya untuk memegang jawatan penting dalam masyarakat walaupun usia saya telah mencapai 60 tahun.	0.940
13	Kesihatan yang baik menyebabkan saya lebih aktif dan produktif pada masa kini.	0.934
14	Kesihatan yang baik pada masa kini menyebabkan saya boleh melakukan pelbagai aktiviti bersama keluarga seperti bersenam dan bercuti bersama keluarga.	0.936
15	Kesihatan yang baik pada masa kini membantu saya untuk melakukan sebarang kerja dengan lebih mudah dan pantas.	0.938
16	Kesihatan yang baik pada masa kini membantu saya untuk lebih berkeyakinan apabila berhadapan dengan masyarakat dan melakukan sebarang aktiviti kemasyarakatan.	0.935
17	Amalan pemakanan seimbang membantu saya untuk lebih sihat dan produktif dari segi mental dan fizikal.	0.937
18	Teknologi dalam bidang perubatan adalah salah satu faktor yang mendorong saya lebih aktif dan produktif.	0.939
19	Bantuan kerajaan seperti mewujudkan industri kecil dan sederhana (IKS) mampu menjadikan saya dan warga tua lain untuk lebih aktif dan produktif.	0.943
20	Teknologi moden seperti penggunaan telefon bimbit, laptop dan komputer mendorong saya lebih aktif dan produktif pada masa kini.	0.941
21	Kemudahan alat teknologi moden pada masa kini mendorong saya lebih aktif dan produktif berbanding pada masa lalu.	0.939

- (2) Skala sikap dalam kajian ini merujuk kepada pemikiran dan tingkahlaku warga tua dalam melakukan sesuatu pekerjaan dan tanggungjawab mereka kepada keluarga serta masyarakat. Skala sikap ini mengandungi 12 item. Oleh itu, untuk menentukan tahap sikap, penyelidik membahagikannya kepada tiga tahap iaitu rendah, sederhana dan tinggi. Responden yang mendapat skor antara 12-28 (rendah), skor 29-44 (sederhana)

dan skor 45-60 (tinggi). Contoh item sikap ialah *Saya suka melakukan pekerjaan dengan bersungguh-sungguh* (Jadual 3.5.3).

Jadual 3.5.3: Skala Sikap

Bil.	Sikap Produktif	<i>Nilai Crombach Alpha</i>
1	Saya suka melakukan pekerjaan dengan bersungguh-sungguh.	0.940
2	Saya suka mementingkan kualiti masa sama ada dalam hal berkaitan pekerjaan, keluarga atau masyarakat.	0.944
3	Saya suka melakukan pekerjaan yang dipertanggungjawabkan kepada saya dalam tempoh yang telah ditetapkan.	0.942
4	Apabila saya memiliki banyak tugas, saya akan memberi keutamaan kepada tugas yang lebih penting bagi menjamin hasil kualiti pekerjaan saya.	0.942
5	Apabila saya menghadapi masalah dalam pekerjaan, saya akan merujuk kepada pihak atasan/majikan bagi menyelesaikan masalah tersebut.	0.957
6	Apabila menghadapi masalah, saya lebih mengutamakan mencari jalan penyelesaian daripada mencari kesalahan orang lain.	0.941
7	Saya suka memaafkan kesalahan orang lain bagi mengelak daripada timbul masalah dalam pekerjaan.	0.944
8	Saya lebih mengutamakan pekerjaan daripada menuntut hak seperti kenaikan pangkat dan pendapatan.	0.943
9	Saya suka menolong keluarga dan masyarakat ke arah kebaikan dan kesejahteraan hidup.	0.941
10	Saya suka mengguna kemudahan informasi maklumat dan teknologi moden masa kini untuk meningkatkan pengetahuan, kemahiran dan pengalaman.	0.954
11	Saya menggunakan pendapatan hasil pekerjaan untuk keselesaan saya dan keluarga.	0.942
12	Saya suka memberi pandangan kepada keluarga dan masyarakat.	0.942

- (3) Skala pengetahuan dalam konteks kajian ini ialah ilmu yang dimiliki oleh warga tua berdasarkan pengalaman dan kemahiran yang dimiliki oleh mereka. Pengetahuan, pengalaman dan kemahiran yang dimiliki oleh warga tua boleh disumbangkan kepada keluarga, masyarakat dan sektor pekerjaan yang diceburi. Skala pengetahuan ini mengandungi 10 item. Skala pengetahuan pula menunjukkan responden berada di

tahap rendah sekiranya skor yang diperolehi adalah (10-22), tahap sederhana (23-35) dan tahap tinggi (36 -50) (Jadual 3.5.4).

Jadual 3.5.4 : Skala Pengetahuan

Bil.	Pengetahuan Produktif	<i>Nilai Crombach Alpha</i>
1	Saya tahu saya seorang yang produktif kerana sumbangan tenaga saya dalam dunia pekerjaan masih diperlukan.	0.904
2	Saya tahu saya seorang yang produktif kerana pekerjaan saya masih boleh menghasilkan pendapatan yang lumayan.	0.910
3	Saya tahu saya seorang yang produktif kerana tenaga saya masih boleh membantu majikan meningkatkan produktiviti sektor pekerjaan yang saya ceburi.	0.911
4	Saya tahu saya seorang yang produktif kerana tenaga saya masih boleh menjana pendapatan kepada keluarga dengan bekerja.	0.905
5	Saya tahu saya seorang yang produktif kerana saya masih boleh melakukan aktiviti yang bersesuaian dengan kemampuan saya seperti berkebun dan berniaga.	0.903
6	Saya tahu saya seorang yang produktif kerana tenaga saya masih diperlukan dalam aktiviti berpersatuan dan kemasyarakatan seperti gotong-royong.	0.900
7	Saya tahu saya seorang yang produktif kerana pendapat saya sentiasa dirujuk dan masih diperlukan oleh keluarga.	0.898
8	Saya tahu saya seorang yang produktif kerana pendapat saya sentiasa dirujuk dan masih diperlukan oleh masyarakat.	0.897
9	Saya tahu saya seorang yang produktif kerana pengalaman dan kemahiran saya masih dirujuk dan diperlukan oleh keluarga.	0.900
10	Saya tahu saya seorang yang produktif kerana pengalaman dan kemahiran saya masih dirujuk dan diperlukan oleh masyarakat.	0.898

(4) Skala sokongan sosial dalam konteks kajian ini bertujuan untuk melihat sokongan yang diterima oleh warga tua daripada keluarga, jiran dan rakan sebaya. Penyelidik ingin mengetahui, sama ada sokongan sosial ini mempengaruhi atau pun tidak seseorang warga tua untuk menjadi warga tua produktif. Skala sokongan sosial ini mengandungi 18 item. Soalan yang digunakan untuk sokongan sosial berbentuk dwi pilihan iaitu (1) Tidak Ada sokongan dan (2) Ada sokongan (Jadual 3.5.5).

Jadual 3.5.5 : Skala Sokongan Sosial

Bil	Sokongan Sosial	<i>Nilai Crombach Alpha</i>
1.	Pasangan	0.791
2.	Anak Berkahwin	0.799
3.	Anak Bujang	0.804
4.	Anak Tinggal Berdekatan	0.801
5.	Anak Tinggal Berjauhan	0.803
6.	Cucu	0.797
7.	Saudara mara yang lain	0.795
8.	Jiran	0.798
9.	Rakan	0.796

Bil	Kepuasan Sokongan sosial	<i>Nilai Crombach Alpha</i>
1.	Pasangan	0.805
2.	Anak Berkahwin	0.743
3.	Anak Bujang	0.760
4.	Anak Tinggal Berdekatan	0.738
5.	Anak Tinggal Berjauhan	0.755
6.	Cucu	0.753
7.	Saudara mara yang lain	0.777
8.	Jiran	0.747
9.	Rakan	0.754

(5) Skala kesihatan dalam kajian ini merujuk kesihatan berasaskan jenis penyakit yang dihidapi oleh responden dan aktiviti harian yang dilakukannya. Dalam bahagian ini, penyelidik menggunakan soalan dwi pilihan dan skala Likert. Terdapat 30 item dalam skala kesihatan (Jadual 3.5.6). Antara aspek yang dikemukakan oleh penyelidik kepada responden ialah jenis penyakit, aktiviti harian, pengantungan kepada ubat-ubatan, kekerapan ke hospital dan tahap kesihatan responden pada akhir-akhir ini.

Jadual 3.5.6 : Skala Kesihatan

Bil	Jenis Penyakit	<i>Nilai Crombach Alpha</i>
1.	Diabetes	0.808
2.	Penyakit Jantung Kronik	0.793
3.	Tekanan Darah Tinggi	0.813
4.	Gout/Arthritis	0.812
5.	Penyakit Buah Pinggang	0.805
6.	Penyakit Salur Pernafasan/Asma	0.803
7.	Anemia	0.806
8.	Penyakit Usus	0.793
9.	Gastrik	0.792
10.	Kanser Payudara	0.803
11.	Kolestrol	0.812
12.	Parkinson	0.803

Bil	Aktiviti Harian	<i>Nilai Crombach Alpha</i>
1.	Membuat panggilan telefon sendiri	0.792
2.	Membeli barangan keperluan sendiri	0.791
3.	Melakukan kerja di dalam rumah sendiri	0.802
4.	Melakukan kerja di luar rumah sendiri	0.777
5.	Berjalan 100 Meter sendiri	0.776
6.	Memasak makanan sendiri	0.811
7.	Mematuhi arahan mengambil ubat	0.808
8.	Menguruskan kewangan	0.782
9.	Memandu kereta	0.787
10.	Mengunjungi masjid atau rumah ibadat sendiri	0.803
11.	Berbasikal sendiri	0.788
12.	Berkebun	0.778
13.	Memandu Motorsikal	0.797
14.	Mengenakan pakaian sendiri	0.803
15.	Membasuh pakaian sendiri	0.799

Bil.	Kesihatan	<i>Nilai Crombach Alpha</i>
1	Adakah Tuan /Puan mempunyai penyakit yang memerlukan tuan/puan bergantung pada hospital/klinik dan ubat-ubatan setiap masa.	0.784
2	Dalam 3 bulan terakhir ini berapa kerapkah tuan/puan mendapat rawatan di hospital/klinik kerajaan /swasta.	0.769
3	Secara umum bolehkah tuan/puan nyatakan tahap kesihatan tuan/puan akhir-akhir ini.	0.772

(6) Skala agama dalam kajian ini merujuk tahap penyertaan, kepentingan dan kepatuhan agama kepada warga tua dalam kehidupan seharian. Terdapat tiga item dalam skala agama ini. Skor yang digunakan dikategori kepada skor tinggi, sederhana dan rendah. Warga tua yang menjawab (1) dan (2) dikategorikan kepada tahap rendah manakala warga tua yang menjawab (3) dikategorikan kepada sederhana dan warga tua yang menjawab (4) dan (5) berada di tahap yang tinggi (Jadual 3.5.7).

Jadual 3.5.7 : Skala Agama

Bil.	Agama	<i>Nilai Crombach Alpha</i>
1	Akhir-akhir ini saya merasa amat patuh kepada kehendak agama saya.	0.555
2	Saya berpuas hati dengan tahap penyertaan saya dalam aktiviti keagamaan akhir-akhir ini.	0.592
3	Akhir-akhir ini saya merasa agama adalah amat penting dalam kehidupan harian saya.	0.725

3.6 Pengumpulan Data

Dalam mana-mana kajian terdapat dua jenis data yang biasanya digunakan, iaitu data primer dan data sekunder. Oleh itu, pengumpulan data dalam kajian ini bertujuan untuk mengumpulkan kedua-dua jenis data tersebut. Pendekatan yang digunakan untuk mengumpulkan data ini diuraikan dalam bahagian di bawah.

3.6.1 Pengumpulan Data Sekunder

Data sekunder ialah data yang telah dikumpul oleh penyelidik lain, turut digunakan dalam kajian ini. Data sekunder dalam kajian ini dikumpul melalui jurnal, buku, tesis, makalah, seminar dan pelbagai sumber lain yang terdapat di Perpustakaan Sultanah Bahiyah, Universiti Utara Malaysia, Sintok Kedah, Perpustakaan Awam Kuala Rompin, Pahang dan Institut Gerontologi, Universiti Putra Malaysia, Serdang,

Selangor. Daripada semua sumber ini, pelbagai maklumat berkaitan warga tua produktif dapat dikumpulkan. Data sekunder ini penting kerana ia dapat menghuraikan pemahaman yang menyeluruh terhadap warga tua dan warga tua produktif seperti yang telah dibincangkan oleh penyelidik lain sebelum ini.

Hasil daripada pengumpulan data sekunder ini diperolehi pelbagai maklumat berkaitan dengan warga tua dan warga tua produktif. Di antara maklumat yang penting ialah teori yang sesuai untuk digunakan bagi menganalisis warga tua produktif, faktor-faktor yang dianggap sebagai mempunyai pengaruh terhadap warga tua produktif serta kajian-kajian lepas ke atas warga tua dan warga tua produktif sama ada dalam dan luar negara.

3.6.2 Pengumpulan Data Primer

Data primer pula merupakan data yang dikumpul sendiri oleh penyelidik untuk menghuraikan warga tua dan warga tua produktif serta untuk menguji hipotesis dalam kajian ini. Data primer dalam kajian ini dikumpulkan melalui tiga cara, iaitu (1) temu bual berstruktur bersama responden yang terpilih dengan menggunakan soal selidik, (2) temu bual tidak berstruktur dengan responden itu sendiri serta beberapa orang lain yang berkaitan dan (3) pemerhatian.

3.6.2.1 Temu Bual Berstruktur

Dalam kajian ini data dikumpulkan melalui kaedah temu bual berstruktur dengan menggunakan soal selidik yang disiapkan terlebih dahulu. Soal selidik dilakukan secara bersemuka (*face to face*) iaitu penyelidik membawa soal selidik kepada responden di lokasi dan menerangkan tujuan kajian. Seterusnya, responden

ditanyakan semua soalan yang terdapat dalam soal selidik dan responden diminta menjawabnya. Dalam soal selidik itu juga, terdapat skala tertentu yang digunakan untuk mengukur konsep-konsep tertentu dalam kajian ini. Dalam kajian ini, terdapat enam skala untuk mengukur enam konsep yang berbentuk abstrak atau kualitatif. Warga tua produktif umpamanya, adalah satu konsep yang abstrak dikategorikan sebagai pembolehubah kualitatif. Bagi tujuan analisis korelasi semua pembolehubah kualitatif perlu dikuantitatifkan. Untuk mengkuantitatifkan pembolehubah kualitatif, ia dapat dilakukan dengan menggunakan skala. Dalam kajian ini skala yang digunakan ialah skala buatan sendiri oleh penyelidik.

3.6.2.2 Temu Bual Tidak Berstruktur

Temu bual tidak berstruktur ialah temu bual yang dilakukan oleh penyelidik dengan beberapa responden dalam temu bual berstruktur itu sendiri, serta dengan beberapa orang lain yang berkaitan dengan persoalan kajian. Semasa responden menjawab soalan dalam temu bual berstruktur, ada soalan-soalan lain yang difikirkan perlu untuk ditanyakan kepada responden. Soalan-soalan yang dikira perlu ini turut ditanyakan kepada mereka. Temu bual tidak berstruktur ini dilakukan sebelum, semasa ataupun selepas temu bual berstruktur. Maklumat daripada temu bual tidak berstruktur ini digunakan sebagai bahan untuk menyokong maklumat yang diperolehi daripada temu bual berstruktur. Maklumat daripada temu bual tidak berstruktur ini dibincangkan di dalam Bab 4, 5 dan 6.

3.6.2.3 Pemerhatian

Pengumpulan data melalui pemerhatian ialah teknik mengumpul data dengan cara membuat pemerhatian ke atas perilaku dan cara hidup responden. Pola perilaku dan cara hidup ini dicatat untuk digunakan di peringkat penulisan. Penyelidik berinteraksi dengan responden yang menjadi sampel untuk mengumpul data daripada mereka. Maklumat yang diperolehi daripada pemerhatian ini digunakan sebagai asas untuk menyokong maklumat yang diperolehi daripada soal selidik, terutamanya dalam perbincangan yang berkaitan dengan warga tua produktif.

3.7 Analisis Data

Tujuan utama kajian ini dilakukan adalah bagi mengenal pasti pengaruh beberapa pembolehubah ke atas warga tua produktif. Pengaruh sesuatu pembolehubah ke atas pembolehubah yang lain dapat dianalisis dengan menggunakan teknik regresi. Kajian ini mengenal pasti sepuluh pembolehubah yang dianggarkan boleh mempengaruhi warga tua produktif. Beberapa pengaruh setiap pembolehubah bebas ini dapat dikenal pasti melalui pekali regresi berganda. Bagi tujuan andaian satu model regresi yang menghubungkan semua pembolehubah bebas dengan warga tua produktif telah dibentuk iaitu:

$$Y = a + b_1 X_1 + b_2 X_2 + \dots + b_n X_n + e$$

Di mana:

Y = pembolehubah bersandar adalah warga tua produktif,

a = pemalar,

$b_1 - b_n$ = pekali bagi pembolehubah $X_1 - X_n$

3.8 Rumusan

Secara keseluruhan bab ini telah menerangkan tentang kaedah-kaedah yang digunakan dalam membuat penyelidikan ini seperti reka bentuk kajian, pemilihan kawasan kajian, populasi dan persampelan, pembentukan soal selidik dan kebolehpercayaan skala, pengumpulan data, dan analisis data. Pendedahan mengenai kaedah penyelidikan dalam kajian ini memberi pemahaman tentang cara-cara bagaimana kajian dijalankan. Pendedahan maklumat tentang kaedah penyelidikan ini mampu memberikan pengetahuan kepada pembaca untuk memahami bab seterusnya. Ini adalah kerana penerangan mengenai kaedah penyelidikan adalah merupakan penjelasan kepada persembahan laporan kajian.

BAB EMPAT

LATAR BELAKANG KAWASAN DAN RESPONDEN

4.1 Pengenalan

Secara keseluruhannya Bab 4 membincangkan latar belakang kawasan DUN Pauh, Negeri Perlis yang melibatkan sejarah, keluasan, kedudukan dan kemudahan asas. Bab ini juga, membincangkan latar belakang penduduk di DUN Pauh seperti jantina, umur dan etnik. Turut dibincangkan dalam bab ini ialah latar belakang responden. Latar belakang responden yang dibincangkan ialah jantina, umur, etnik, status perkahwinan, tempoh perkahwinan, jumlah anak, tahap pendidikan, status pekerjaan, pengaturan tempat tinggal dan jumlah pendapatan.

4.2 Latar Belakang Kawasan Pauh

Negeri Perlis merupakan sebuah negeri yang terletak di utara Semenanjung Malaysia. Negeri Perlis termasuk dalam lingkungan wilayah Indonesia, Malaysia dan Thailand *Growth Triangle* (IMT-GT). Terdapat tiga kawasan parlimen di Negeri Perlis iaitu Parlimen Kangar, Arau dan Padang Besar manakala terdapat 15 Dewan Undangan Negeri di Negeri Perlis iaitu Dewan Undangan Negeri Titi Tinggi, Beseri, Chuping, Mata Ayer, Pauh, Santan, Bintong, Sena, Indera Kayangan, Kuala Perlis, Kayang, Tambun Tulang, Guar Sanji, Simpang Empat dan Sanglang (Jabatan Perangkaan Negeri Perlis, 2008).

DUN Pauh termasuk di dalam Parlimen Arau. Kawasan DUN Pauh meliputi tiga mukim. Mukim yang terdapat di dalam DUN Pauh ialah Mukim Arau, Mukim Kurong Anai dan Mukim Padang Siding (Jabatan Perangkaan Negeri Perlis, 2008).

Jumlah keseluruhan penduduk yang tinggal di kawasan DUN Pauh seramai 41 637 orang manakala keluasannya 15,107.00 hektar. Keluasan DUN Pauh di tentukan mengikut keluasan mukimnya (Jabatan Perangkaan Negeri Perlis, 2010).

4.2.1 Sejarah

Menurut Othman Chain (2011) DUN Pauh merupakan salah satu daripada Dewan Undangan Negeri yang terdapat di Negeri Perlis. DUN Pauh pada masa dahulu telah bertukar nama sebanyak lima kali. Perubahan ini berlaku kerana terdapatnya persempadanan semula kawasan pilihan raya.

Pada tahun 1959 DUN Pauh dikenali sebagai Dewan Undangan Negeri Arau. Dewan Undangan Negeri Arau meliputi Mukim Arau sahaja. Pada tahun tersebut Ahli Dewan Undangan Negeri Arau ialah Yang Berbahagia Tengku Adnan Bin Tengku Yahya.

Pada pilihan raya tahun 1978 Dewan Undangan Negeri Arau telah bertukar nama kepada Dewan Undangan Negeri Bandar Arau. Kawasan pilihan raya ini meliputi tiga mukim iaitu Mukim Arau, Mukim Hutan Aji dan Mukim Sungai Adam. Ahli Dewan Undangan Negeri Bandar Arau pada ketika itu ialah Yang Berbahagia Syed Ahmad Bin Syed Alwi.

Seterusnya, pada pilihan raya tahun 1986 sekali lagi berlakunya perubahan nama ke atas Dewan Undangan Negeri. Pada tahun tersebut ia dikenali sebagai Dewan Undangan Negeri Kota Raja. Kawasan pilihan raya ini meliputi tiga mukim iaitu Mukim Arau, Mukim Hutan Aji dan Mukim Sungai Adam. Ahli Dewan Undangan

Negeri Kota Raja pada ketika itu ialah Yang Berbahagia Tan Sri Dr Abdul Hamid Bin Dato Pawanteh.

Pada pilihan raya tahun 1995 pula, Dewan Undangan Negeri Kota Raja telah bertukar nama kepada Dewan Undangan Negeri Guar Sanji. Kawasan pilihan raya ini meliputi tiga mukim iaitu Mukim Arau, Mukim Kurong Anai dan Mukim Padang Siding. Ahli Dewan Undangan Negeri Guar Sanji pada ketika itu ialah Yang Berbahagia Dato Abdul Azib Bin Saad.

Pada pilihan raya tahun 2004 Dewan Undangan Negeri Guar Sanji telah bertukar nama kepada Dewan Undangan Negeri Pauh. Kawasan pilihan raya ini meliputi tiga mukim iaitu Mukim Arau, Mukim Kurong Anai dan Mukim Padang Siding. Ahli Dewan Undangan Negeri Pauh ialah Yang Berhormat Mulia Datuk Seri Diraja Syed Razlan Ibni Almarhum Tuanku Syed Putra Jamalulail.

4.2.2 Keluasan dan Kedudukan

Berasaskan data yang diperolehi daripada Jabatan Perangkaan Negeri Perlis (2010), keluasan DUN Pauh adalah 15,107.00 hektar. Keluasan DUN Pauh di tentukan mengikut keluasan mukimnya. Mukim Padang Siding mempunyai keluasan 6,486.00 hektar. Ia merupakan mukim yang terbesar di DUN Pauh, diikuti Mukim Kurong Anai yang mempunyai keluasan 5,002.00 hektar, manakala Mukim Arau mempunyai keluasan 3,619.00 hektar. DUN Pauh terletak di sempadan antara Negeri Kedah dan Negeri Perlis. Kedudukan DUN Pauh ialah di Selatan Negeri Perlis.

4.2.3 Kemudahan Asas

Kawasan DUN Pauh seperti juga ditempat lain mempunyai pelbagai kemudahan asas. Antara kemudahan asas yang terdapat di DUN Pauh ialah Balai Polis Arau, Pondok Polis Pauh, Balai Bomba dan Penyelamat Arau, Pejabat Pos Arau, stesen keretapi, Masjid Negeri Arau, Perpustakaan Desa Arau, dewan serbaguna dan kompleks membeli belah. Penduduk di DUN Pauh juga memperolehi bekalan air dan bekalan elektrik serta mempunyai loji rawatan air (Jabatan Perangkaan Negeri Perlis, 2008).

DUN Pauh juga mempunyai pelbagai institusi pendidikan. Institusi pendidikan yang terdapat di DUN Pauh ialah Institusi Pengajian Tinggi Awam (IPTA) seperti Universiti Malaysia Perlis (UniMAP), Universiti Teknologi Mara (UiTM), Politeknik Tuanku Syed Sirajuddin dan Kolej Matrikulasi Arau. Selain IPTA terdapat juga sekolah menengah, sekolah rendah kebangsaan, sekolah jenis kebangsaan dan tadika untuk kemudahan pendidikan penduduk di DUN Pauh khususnya (Jabatan Perangkaan Negeri Perlis, 2008).

Terdapat tiga buah sekolah menengah kebangsaan di DUN Pauh iaitu Sekolah Menengah Kebangsaan Arau, Sekolah Menengah Kebangsaan Padang Siding dan Sekolah Menengah Kebangsaan Dato' Sheikh Ahmad. Manakala terdapat sebuah sekolah menengah vokasional iaitu Sekolah Menengah Vokasional Arau. Di DUN Pauh juga terdapat dua buah sekolah menengah agama iaitu Al Madrasah Al Alawiyah Ad Diniah dan Sekolah Menengah Kebangsaan Agama Arau (Jabatan Perangkaan Negeri Perlis, 2008).

Selain terdapat sekolah menengah, di DUN Pauh juga terdapatnya sekolah rendah. Sebanyak tiga buah sekolah rendah kebangsaan yang terdapat di kawasan tersebut antaranya ialah Sekolah Kebangsaan Arau, Sekolah Kebangsaan Pauh dan Sekolah Kebangsaan Tengku Budriah. Selain itu, terdapat dua buah Sekolah rendah jenis kebangsaan Cina iaitu Sekolah Rendah Jenis Kebangsaan Cina Sin Min dan Sekolah Rendah Jenis Kebangsaan Cina Hwa Aik, serta tujuh buah Tadika Kemas (Jabatan Perangkaan Negeri Perlis, 2008).

4.3 Latar Belakang Penduduk

Latar belakang penduduk dibincangkan bagi tujuan untuk menjelaskan dengan lebih terperinci mengenai penduduk yang tinggal di kawasan kajian. Jumlah keseluruhan penduduk yang tinggal di kawasan DUN Pauh ialah seramai 41 637 orang. Jumlah penduduk dihitung mengikut mukim yang terdapat di Dewan Undangan Negeri Pauh. Mukim Arau merupakan mukim yang mempunyai penduduk teramai iaitu seramai 22 533 orang. Mukim Kurong Anai seramai 12 400 orang dan Mukim Padang Siding seramai 6704 orang penduduk (Jabatan Perangkaan Negeri Perlis, 2010).

4.3.1 Jantina dan Umur

Dari segi jantina, jumlah penduduk perempuan lebih ramai jika dibandingkan dengan penduduk lelaki. Jumlah penduduk lelaki secara keseluruhannya di DUN Pauh adalah seramai 18 597 orang manakala penduduk perempuan pula adalah 23 040 orang (Jadual 4.3.1.1). Jumlah penduduk mengikut jantina dipecahkan mengikut mukim yang terdapat di DUN Pauh. Di Mukim Arau, penduduk lelaki seramai 9067 orang manakala penduduk perempuan seramai 13 466 orang. Di Mukim Kurong Anai pula, terdapat 6215 orang penduduk lelaki manakala penduduk perempuan

seramai 6185 orang. Mukim Padang Siding jumlah penduduk lelaki seramai 3315 orang dan penduduk perempuan seramai 3389 orang (Jabatan Perangkaan Negeri Perlis, 2010).

Jadual 4.3.1.1 : Taburan Jumlah Penduduk Dewan Undangan Negeri Pauh, Perlis Mengikut Jantina

Daerah Pentadbiran/ Mukim	Penduduk		
	Jumlah	Lelaki	Perempuan
Arau	22 533	9 067	13 466
Kurong Anai	12 400	6 215	6 185
Padang Siding	6704	3 315	3 389
Jumlah	41 637	18 597	23 040

Sumber : Disesuaikan daripada Jabatan Perangkaan Negeri Perlis 2010

Maklumat mengenai umur pula, berdasarkan data jumlah penduduk mengikut umur merujuk jumlah penduduk di Negeri Perlis (Jadual 4.3.1.2). Jumlah penduduk mengikut umur dibahagikan kepada empat kumpulan umur iaitu 0-14 tahun, 15-24 tahun, 25-59 tahun dan 60 tahun ke atas. Penduduk yang berumur 0-14 tahun adalah seramai 79 166 orang dan penduduk yang berumur 15-24 tahun seramai 46 939 orang. Manakala terdapat 94 905 orang penduduk yang berumur 25-59 tahun. Seterusnya jumlah penduduk yang dikategorikan sebagai penduduk tua iaitu yang berumur 60 tahun dan ke atas seramai 24 629 orang.

Jadual 4.3.1.2 : Taburan Jumlah Penduduk Negeri Perlis Mengikut Umur (2010)

Umur	Jumlah	Peratus
0-14	79 166	32.2
15-24	46 939	19.1
15-59	94 905	38.6
60 ke atas	24 629	10.1
Jumlah	245 636	100.00

Sumber: Disesuaikan daripada Jabatan Perangkaan Negeri Perlis (2010)

4.3.2 Etnik

Kumpulan etnik merujuk kepada orang yang terikat dalam penggunaan amalan bahasa/loghat, agama dan adat resam. Berdasarkan data banci tahun 2000, klasifikasi etnik dikategorikan di bawah warganegara Malaysia selepas mengasingkan mereka yang bukan warganegara Malaysia. Terdapat pelbagai etnik yang tinggal di Negeri Perlis. Berdasarkan Jabatan Perangkaan Negeri Perlis (2010) daripada sejumlah 207 637 orang penduduk di Negeri Perlis yang dikelaskan sebagai Bumiputera, 22 898 orang Cina, 2 949 orang India dan 7 198 orang lain-lain manakala di dalam kumpulan Bumiputera seramai 206 845 orang adalah etnik Melayu manakala 792 orang dikategorikan sebagai Bumiputera Lain. Ringkasan komposisi etnik bagi Negeri Perlis adalah seperti dalam Jadual 4.3.2.

Jadual 4.3.2 : Taburan Jumlah Penduduk Negeri Perlis Mengikut Etnik

Negeri	Jumlah	Warganegara Malaysia					
		Bumiputera			Cina	India	Lain-lain
		Jumlah Bumiputera	Melayu	Lain			
Perlis	245 636	207 637	206 845	792	22 898	2 949	7 198

Sumber: Disesuaikan daripada Jabatan Perangkaan Negeri Perlis 2010

4.4 Latar Belakang Responden

Bahagian ini membincangkan keseluruhan latar belakang responden yang terlibat dalam penyelidikan ini. Responden merupakan individu yang berumur 60 tahun dan ke atas yang tinggal di DUN Pauh. Antara yang menjadi tumpuan dalam kajian ini ialah jantina, umur, etnik, status dan tempoh perkahwinan, jumlah anak, pengaturan tempat tinggal, tahap pendidikan, status pekerjaan dan jumlah pendapatan.

4.4.1 Jantina dan Umur

Taburan jumlah responden mengikut jantina ditunjukkan melalui Jadual 4.4.1.1. Daripada 150 orang responden tersebut seramai 95 orang (63.3 peratus) adalah warga tua lelaki. Manakala bakinya 55 orang (36.7 peratus) adalah warga tua perempuan. Ini menunjukkan bahawa sebahagian besar daripada responden yang ditemui adalah warga tua lelaki.

Jadual 4.4.1.1 : Taburan Jumlah Responden Mengikut Jantina

Jantina	Jumlah	Peratus
Lelaki	95	63.3
Perempuan	55	36.7
Jumlah	150	100.0

Jumlah warga tua lelaki yang ramai di kawasan kajian adalah berbeza dengan realiti sebenar jumlah warga tua yang ada dalam kebanyakan masyarakat yang berasaskan jantina. Pada umumnya, dalam kebanyakan masyarakat jumlah warga tua perempuan melebihi jumlah warga tua lelaki. Ini kerana kadar kematian lelaki selalunya melebihi perempuan. Dengan demikian, lebihan semulajadi lelaki dalam sebarang kohort kelahiran telah berkurangan perlahan-lahan sehingga bilangan perempuan melebihi lelaki di umur tua (Banci Penduduk dan Perumahan Malaysia, 2000). Bilangan penduduk perempuan melebihi penduduk lelaki adalah disebabkan oleh perbezaan jangka hayat di antara penduduk lelaki dengan penduduk perempuan.

Peningkatan jangka hayat penduduk lelaki dan perempuan adalah disebabkan oleh peningkatan dalam kualiti hidup di Malaysia. Pada tahun 1990 jangka hayat penduduk perempuan melebihi jangka hayat penduduk lelaki iaitu 73.5 tahun dan 68.8 tahun. Manakala pada tahun 2001 jangka hayat perempuan meningkat kepada 75.2 dan lelaki 70.3 tahun (Sharifah Azizah *et. al*, 2006).

Faktor jangka hayat terus meningkat adalah disebabkan berlakunya perkembangan dalam kemudahan kesihatan moden, terutamanya dalam kalangan negara yang mencapai kemajuan dari segi teknologi kesihatan (Lim, 2005).

Selain itu juga, jangka hayat penduduk perempuan dikatakan melebihi penduduk lelaki disebabkan oleh beberapa faktor antaranya ialah penduduk perempuan mempunyai kelebihan dari segi biologi, genetik, hormon dan faktor metabolisme (Kalache, Barreto dan Keller, 2005).

Dalam konteks umur pula, hasil analisis mendapati responden yang berumur 65-74 tahun adalah paling ramai iaitu 84 orang melebihi 50 peratus responden. Responden berumur 60-64 seramai 39 orang manakala responden berumur 75 tahun ke atas seramai 27 orang (Jadual 4.4.1.2).

Jadual 4.4.1.2 : Taburan Jumlah Responden Mengikut Umur

Umur	Jumlah	Peratus
60-64	39	26
65-74	84	56
75 ke atas	27	18
Jumlah	150	100

Dapatan ini bersesuaian dengan kajian yang dilakukan oleh Syed Abdul Razak Syed Mahadi (2000) yang mendapati warga tua yang berumur 65 tahun dan ke atas telah meningkat dari 0.93 juta orang atau 4.0 peratus pada tahun 2000 kepada 1.03 juta orang atau 4.1 peratus pada tahun 2003. Ini menunjukkan telah berlakunya satu pertambahan lebih 33 000 warga tua setiap tahun bagi tempoh 2000 hingga 2003. Ia dijangka akan bertambah hampir 2.2 juta orang atau 6.2 peratus menjelang tahun 2020. Ini disebabkan oleh jangka hayat yang meningkat dan kadar fertiliti yang menurun.

4.4.2 Etnik

Berdasarkan etnik pula, sebahagian besar responden yang berjaya ditemui adalah warga tua dari etnik Melayu. Warga tua dari etnik Melayu menunjukkan jumlah yang paling tinggi iaitu 135 orang. Manakala warga tua dalam kalangan etnik Cina dan India adalah terlalu kecil dan tidak signifikan untuk dibincangkan (Jadual 4.4.2).

Jadual 4.4.2 : Taburan Jumlah Responden Mengikut Etnik

Etnik	Jumlah	Peratus
Melayu	135	90.0
Cina	9	6.0
India	6	4.0
Lain-lain	-	-
Jumlah	150	100.0

Hal ini kerana, di Negeri Perlis berasaskan data yang dikeluarkan oleh Jabatan Perangkaan, Negeri Perlis (2010) menunjukkan etnik Melayu merupakan etnik majoriti di Negeri Perlis. Selain itu, berdasarkan banci penduduk dan perumahan di Malaysia (2000) mendapati etnik Melayu merupakan etnik yang teramai di Malaysia jika dibandingkan dengan etnik lain iaitu seramai 11.6 juta orang.

4.4.3 Status dan Tempoh Perkahwinan

Status dan tempoh perkahwinan juga antara yang dianalisis dalam penyelidikan ini. Perkahwinan memberi kesan ke atas paras kesuburan secara keseluruhan dan seterusnya ke atas saiz struktur umur penduduk. Taraf perkahwinan diklafikasikan kepada empat kategori iaitu bujang (belum pernah berkahwin), berkahwin, janda/balu dan duda (Jadual 4.4.3.1).

Jadual 4.4.3.1 : Taburan Jumlah Responden Mengikut Status Perkahwinan

Status Perkahwinan	Jumlah	Peratus
Bujang	1	0.7
Berkahwin	114	76.0
Janda/Balu	26	17.3
Duda	9	6.0
Jumlah	150	100.0

Data kajian mendapati sebahagian besar responden yang terlibat adalah terdiri daripada warga tua yang berkahwin iaitu seramai 114 orang melebihi 50 peratus responden. Manakala seramai 26 orang terdiri daripada janda/balu dan 9 orang duda. Oleh kerana jumlah janda/balu melebihi jumlah duda dapat disimpulkan bahawa kebanyakan responden lelaki masih lagi berkahwin berbanding responden perempuan. Keadaan yang sama turut diperhatikan dalam kajian Fatimah Arshad dan Afaf Ruhi Abdul Fatah (2007) yang menyatakan kebanyakan responden lelaki masih lagi berkahwin berbanding responden perempuan.

Berdasarkan Bancian Penduduk dan Perumahan di Malaysia (2000), mendapati terdapat perbezaan antara gender yang ketara, di mana bilangan perempuan dalam kategori janda/balu melebihi lelaki. Perbezaan ini adalah disebabkan oleh kadar kematian yang lebih tinggi dalam kalangan lelaki berbanding perempuan, di samping orang lelaki lebih cenderung untuk berkahwin semula apabila menduda.

Salma Ishak dan Fuziah Shaffie (1998) berpandangan bahawa ketiadaan pasangan kerap dialami oleh golongan perempuan yang sudah berusia kerana mereka mempunyai jangka hayat yang lebih panjang dan lazimnya berkahwin dengan lelaki

yang lebih berusia daripada mereka. Data daripada Kementerian Kesihatan Malaysia (1991) menunjukkan bahawa jangka hayat golongan perempuan (73.2 tahun) adalah lebih panjang daripada lelaki iaitu (69.0 tahun). Selain daripada faktor jangka hayat perempuan yang lebih panjang golongan perempuan juga dikatakan kurang cenderung untuk berkahwin semula setelah menjadi janda/balu.

Hal ini disebabkan kebanyakan janda/balu terutamanya bagi mereka yang telah tua lebih cenderung untuk tidak berkahwin lagi setelah bercerai atau kematian suami (Bancian Penduduk dan Perumahan Malaysia, 2000). Hal ini kerana warga tua perempuan yang tinggal seorang diri dikatakan mampu untuk menguruskan kehidupan mereka sebagaimana warga tua yang tinggal dengan pasangan (Darvies, 1990).

Selain daripada status perkahwinan, tempoh perkahwinan juga penting dalam penyelidikan ini. Berdasarkan tempoh perkahwinan (Jadual 4.4.3.2) mendapati ramai di antara responden yang telah lama berkahwin. Buktinya jumlah responden yang berkahwin di antara 25 hingga 44 tahun adalah seramai 71 (47.3 peratus). Manakala seramai 41 orang (27.3 peratus) responden yang berkahwin antara 45 tahun dan ke atas. Selebihnya seramai 7 orang (4.7 peratus) adalah responden yang berkahwin dalam tempoh 24 tahun dan kurang.

Jadual 4.4.3.2 : Taburan Jumlah Responden Mengikut Tempoh Perkahwinan

Tempoh Perkahwinan (Tahun)	Jumlah	Peratus
24 dan kurang	7	4.7
25 - 44	71	47.3
45 dan ke atas	41	27.3
Jumlah	119	79.3

4.4.4 Jumlah Anak

Sepanjang tempoh perkahwinan hampir keseluruhan responden memiliki anak. Oleh itu, taburan jumlah anak ditunjukkan dalam Jadual 4.4.4. Hasil analisis data mendapati 92 orang (61.3 peratus) responden mempunyai empat hingga enam orang anak. Ini disusuli pula dengan responden yang mempunyai jumlah anak kurang tiga orang iaitu 49 orang (32.7 peratus) dan selebihnya responden mempunyai tujuh hingga sembilan orang anak iaitu 9 orang (6.0 peratus).

Jadual 4.4.4 : Taburan Jumlah Responden Mengikut Jumlah Anak

Jumlah Anak (Orang)	Jumlah	Peratus
3 dan kurang	49	32.7
4 - 6	92	61.3
7 dan lebih	9	6.0
Jumlah	150	100.0

Analisis data ini menunjukkan kebanyakan responden mempunyai anak yang tidak ramai iaitu lingkungan seorang hingga enam orang sahaja. Ini kerana terdapat beberapa faktor yang menyebabkan kenapa responden memiliki anak yang tidak ramai. Antara faktor tersebut ialah kemerosotan fertiliti dan penggunaan alat kontraseptif (Rohani Abd Razak, 2006).

Kemerosotan fertiliti adalah disebabkan oleh peningkatan umur perkahwinan pertama dan juga penurunan fertiliti perkahwinan. Umur min perkahwinan pertama bagi wanita di Malaysia telah meningkat daripada 23.5 tahun pada 1980 kepada 25.1 tahun pada 2000. Akibat daripada berlakunya peningkatan umur min perkahwinan pertama bagi wanita secara tidak langsung ia boleh melambatkan kelahiran anak dan merendahkan kadar pertumbuhan penduduk. Kesan daripada kemerosotan fertiliti ini menyebabkan terdapatnya peningkatan ketara ke atas saiz keluarga yang lebih kecil. Saiz keluarga yang lebih kecil boleh dilihat berdasarkan saiz isi rumah yang telah merosot daripada 5.2 orang pada 1980 kepada 4.9 orang pada 1991 dan terus mengalami kemerosotan kepada 4.5 orang pada 2004 (Syed Abdul Razak Syed Mahadi, 2000).

Selain itu, penggunaan alat kontraseptif juga boleh menjadi penyebab berlaku saiz keluarga yang lebih kecil. Alat kontraseptif ialah alat yang membantu untuk mencegah kehamilan. Di Malaysia penggunaan alat kontraseptif meningkat secara mendadak di antara tahun 1970 dan 1994. Ia melibatkan lebih separuh pasangan yang telah berkahwin. Perkhidmatan kesihatan reproduktif termasuk perancang keluarga telah dipertingkatkan sejak persidangan antarabangsa mengenai populasi dan pembangunan pada tahun 1994, di mana perkhidmatan perancang keluarga diwujudkan di seluruh negara dengan pelbagai pilihan alat kontraseptif antaranya ialah alat kontraseptif bersifat hormon dan kaedah penghalang kepada kaedah kimia dan persterilan. Perkhidmatan perancang keluarga di Malaysia adalah berdasarkan kepada polisi *non-coercion* bagi mengalakkan kesihatan anak dan ibu mengandung (Rohani Abd Razak, 2006).

Selain itu juga, kemerosotan fertiliti dan penggunaan alat kontraseptif berlaku disebabkan oleh beberapa faktor lain seperti tahap pendidikan penduduk yang lebih tinggi, peningkatan dalam penglibatan wanita ke dalam tenaga kerja, peningkatan kadar urbanisasi dan pembaikan dalam taraf hidup (Lamanna dan Riedmanna, 2006).

4.4.5 Pengaturan Tempat Tinggal

Walker (1999) menjelaskan aspek utama yang berkaitan dengan warga tua ialah pengurusan tempat tinggal. Warga tua sebenarnya lebih cenderung tinggal bersama ahli keluarga yang lain seperti pasangan dan anak-anak. Berdasarkan kajian yang dilakukan oleh Khadijah Alavi dan Rahim M. Sail (2010) mendapati kebanyakan ibu bapa masih tinggal bersama anak dewasa mereka.

Dalam analisis ini mendapati responden lebih ramai tinggal bersama pasangan dan anak yang telah berkahwin iaitu 49 orang manakala responden yang tinggal bersama pasangan dan tinggal bersama pasangan serta anak yang belum berkahwin adalah sama iaitu 42 orang. Namun begitu, terdapat juga responden yang tinggal bersendirian seramai 10 orang dan yang tinggal bersama orang lain 4 orang (Jadual 4.4.5). Oleh itu, dapat disimpulkan pengaturan tempat tinggal yang menjadi pilihan responden dalam kajian ini adalah tinggal bersama pasangan dan anak yang telah berkahwin.

Jadual 4.4.5 : Taburan Jumlah Responden Mengikut Pengaturan Tempat Tinggal

Pengaturan Tempat Tinggal	Jumlah	Peratus
Bersendirian	10	6.7
Bersama Pasangan	42	28.0
Bersama Pasangan dan Anak telah berkahwin	49	32.7
Bersama Pasangan dan Anak Belum Berkahwin	42	28.0
Bersama Anak telah berkahwin	3	2.0
Bersama Anak belum berkahwin	-	-
Bersama Orang Lain	4	2.7
Jumlah	150	100.0

Kajian Da Vanzo dan Chan (1994) menyatakan lebih dua pertiga penduduk di Malaysia yang berusia 60 tahun tinggal bersama anak dewasa. Jabatan statistik Malaysia (1998) juga melaporkan bahawa 59 peratus warga tua tinggal bersama anak-anak mereka. Kajian Chen dan Jones (1989) pula mendapati hampir 40 peratus warga tua Malaysia tinggal bersama anak dewasa mereka. Di Negara Asia Tenggara yang lain juga, menunjukkan ibu bapa tua yang menetap bersama anak dewasa secara relatifnya tinggi, contohnya di Filipina, Indonesia dan Singapura.

Dari segi gender pula, didapati kebanyakan warga tua yang tinggal bersama pasangan atau ahli keluarga adalah golongan lelaki. Golongan lelaki lebih ramai tinggal bersama pasangan dan anak-anak. Manakala golongan perempuan pula lebih ramai yang tinggal bersama anak atau saudara-mara masing-masing (Fatimah Arshad dan Afaf Ruhi Abdul Fatah, 2007).

Namun begitu, walaupun didapati kebanyakan kajian menunjukkan warga tua lebih cenderung tinggal bersama anak-anak tetapi terdapat juga warga tua yang tinggal bersendirian. Menurut kajian yang dilakukan oleh Syed Abdul Razak Syed Mahadi,

(2000) menunjukkan bahawa kurang daripada 10 peratus warga tua berumur 60 tahun dan ke atas tinggal bersendirian. Jumlah warga tua yang tinggal bersendirian di Malaysia pada tahun 1991 ialah 5.2 peratus manakala pada tahun 2004 meningkat kepada 7.4 peratus (Jabatan Perangkaan Malaysia, 2000).

Namun begitu, jumlah warga tua yang tinggal bersendirian di Malaysia adalah agak minimum jika dibanding dengan negara maju. Ini kerana di negara maju warga tua lebih suka hidup dan tinggal di rumah mereka sendiri daripada memilih tinggal bersama anak-anak. Warga tua di negara maju, mampu tinggal bersendirian kerana pelbagai sumber yang diperolehi di samping kemudahan yang mesra warga tua. Ini menyebabkan mereka lebih suka tinggal bersendirian kecuali warga tua yang miskin dan memerlukan penjagaan kesihatan yang intensif. Walau bagaimanapun, sekiranya mereka sihat dan mempunyai sumber kewangan sendiri mereka lebih suka tinggal bersama pasangan masing-masing (Wan Ibrahim Wan Ahmad, 2007).

4.4.6 Tahap Pendidikan

Maklumat mengenai tahap pendidikan dalam kajian ini merujuk peringkat pendidikan tertinggi yang telah dicapai oleh responden. Semua responden yang pernah bersekolah ditanya tentang peringkat pendidikan tertinggi yang telah ditamatkan. Taburan jumlah responden mengikut tahap pendidikan mendapati kebanyakan mereka mempunyai tahap pendidikan tertinggi sehingga sekolah rendah iaitu 74 orang (49.3 peratus). Manakala 22 orang (14.7 peratus) responden tidak pernah bersekolah dan seramai 6 orang (4.0 peratus) mempunyai tahap pendidikan tertinggi sehingga pusat pengajian tinggi (Jadual 4.4.6). Pendidikan yang tinggi boleh membantu warga tua untuk menjadi seorang yang produktif (Peter, C, tanpa tarikh).

Hasil analisis data ini adalah selaras dengan Banci Penduduk dan Perumahan Malaysia (2000) di mana penduduk di Malaysia yang berumur 60 tahun dan ke atas mempunyai tahap pendidikan tertinggi sehingga sekolah rendah.

Jadual 4.4.6 : Taburan Jumlah Responden Mengikut Tahap Pendidikan

Tahap Pendidikan	Jumlah	Peratus
Tidak Pernah Bersekolah	22	14.7
Sekolah Rendah	74	49.3
Sijil Rendah Pelajaran	17	11.3
Sijil Pelajaran Malaysia	25	16.7
Sijil/Diploma	4	2.7
Pusat Pengajian Tinggi	6	4.0
Lain-lain	2	1.3
Jumlah	150	100.0

Walaupun kebanyakan warga tua hanya bersekolah di peringkat sekolah rendah sahaja tetapi mereka masih berpeluang untuk mendapatkan kemudahan-kemudahan pendidikan di usia tua. Ini kerana, berdasarkan Dasar Warga Tua Kebangsaan melalui pelan tindakan telah menyediakan kemudahan-kemudahan pendidikan dan latihan untuk membolehkan warga tua mengikuti kursus dan melanjutkan pelajaran bagi membolehkan mereka mengembangkan potensi ke tahap optimum.

4.4.7 Status Pekerjaan

Berdasarkan Jadual 4.4.7 mendapati kebanyakan responden masih bekerja walaupun telah berusia iaitu seramai 77 orang (51.3 peratus). Manakala 42 orang (28.0 peratus) telah bersara dan 31 orang (20.7 peratus) responden tidak bekerja.

Jadual 4.4.7 : Taburan Jumlah Responden Mengikut Status Pekerjaan

Status Pekerjaan	Jumlah	Peratus
Pesara	42	28.0
Bekerja	77	51.3
Tidak Bekerja	31	20.7
Jumlah	150	100.0

Hasil analisis ini mendapati kebanyakan responden masih bekerja dalam pelbagai bidang sama ada sektor formal atau informal. Bagi Masitah Mohd Yatim dan Nazileh Ramli (1988) warga tua terpaksa terus bekerja walaupun telah mencapai usia lanjut. Ini kerana di Malaysia mahu ataupun tidak mereka terpaksa terus bekerja walaupun sudah mencapai umur yang lanjut. Mereka hanya akan berhenti bekerja apabila sudah tidak lagi berdaya untuk melakukan sebarang pekerjaan.

Namun begitu, menurut Fatimah Arshad dan Afaf Ruhi Abdul Fatah (2007) pekerjaan adalah sesuatu yang baik untuk warga tua, ini kerana melalui pekerjaan ia dapat menyumbang kepada tahap kesihatan yang lebih baik dan menjamin kehidupan golongan warga tua. Hasil kajian mereka mendapati golongan lelaki masih berkemampuan untuk bekerja sama ada sebagai petani, peniaga, nelayan, pengawal keselamatan dan lain-lain. Manakala kebanyakan golongan perempuan tidak bekerja dan hanya menguruskan rumah tangga.

4.4.8 Jumlah Pendapatan

Warga tua masih bekerja kerana ingin menambahkan jumlah pendapatan dalam keluarga. Aspek jumlah pendapatan yang dimiliki dianalisis seperti di Jadual 4.4.8. Jadual jumlah pendapatan ini berpandukan kepada Pendapatan Garis Kemiskinan

(PGK) di Malaysia pada tahun 2007 yang menyatakan pendapatan sebanyak RM 720.00 adalah di paras kemiskinan. Hasil data yang telah dianalisis mendapati kebanyakan responden memperolehi pendapatan di antara RM 721.00-2000.00 iaitu seramai 78 orang (52.0 peratus). Ini diikuti pula responden yang memperolehi pendapatan kurang RM 720.00 iaitu 61 orang (40.6 peratus). Warga tua yang memperolehi pendapatan RM 2001.00-2500.00 dan RM 2501.00-3000.00 adalah sama iaitu 5 orang (3.3 peratus) dan hanya seorang sahaja responden memperolehi pendapatan sebanyak RM 3001.00-3500.00 (0.7 peratus).

Jadual 4.4.8 : Taburan Jumlah Responden Mengikut Jumlah Pendapatan

Jumlah Pendapatan	Jumlah	Peratus
Kurang dari RM 720	61	40.6
RM 721- RM 2000	78	52.0
RM 2001- RM 2500	5	3.3
RM 2501- RM 3000	5	3.3
RM 3001- RM 3500	1	0.7
Jumlah	150	100.0

Jadual di atas, menunjukkan kebanyakan responden memperolehi pendapatan antara kurang RM 720.00 hingga RM 2000.00. Berpandukan kepada PGK 2007 di Malaysia pendapatan di bawah RM 720.00 dikategorikan kepada paras kemiskinan. Ini menunjukkan kebanyakan warga tua memperolehi pendapatan di paras kemiskinan. Menurut Howell, Hiterlong dan Sherraden (2004) warga tua sering di kaitkan dengan kemiskinan hidup. Hal ini kerana kebanyakan sumber pendapatan warga tua terutamanya di Malaysia hanya bergantung dari pencen, Kumpulan Wang Simpanan Pekerja (KWSP), bantuan kerajaan atau bantuan kewangan dari anak-anak.

Warga tua yang pernah bekerja di sektor ekonomi formal biasanya bergantung kepada pencen atau KWSP bagi menyara kehidupan mereka di hari tua manakala mereka yang bekerja di sektor tidak formal pula akan bergantung kepada simpanan peribadi. Selain itu, pendapatan warga tua juga turut disumbangkan oleh anak-anak. Ini berdasarkan survei penduduk dan keluarga negara keempat yang dijalankan pada tahun 2004 (Syed Abdul Razak Syed Mahadi, 2000) yang menunjukkan lebih 70 peratus anak-anak dilaporkan memberi sokongan kewangan kepada ibu bapa mereka.

Selain itu, masalah kewangan dalam kalangan warga tua menjadi semakin serius apabila keperluan mereka semakin meningkat sedangkan pendapatan mereka terputus selepas bersara. Apabila jangka hayat meningkat, sesebuah keluarga mungkin terpaksa menanggung lebih daripada satu generasi warga tua (Khadijah Alavi dan Rahim M. Sail, 2010).

Oleh kerana itu, pada ketika ini kerajaan menawarkan kursus pra persaraan bagi membekalkan bakal pesara dengan kemahiran yang sesuai agar mereka dapat terus bekerja. Kerajaan juga sedang menimbangkan untuk menaikkan umur persaraan memandangkan jangka hayat yang semakin meningkat (Syed Abdul Razak Syed Mahadi, 2000).

4.5 Rumusan

Bab ini secara keseluruhannya telah menghuraikan mengenai latar belakang kawasan, penduduk, responden, kemudahan asas dan sejarah mengenai DUN Pauh Negeri Perlis yang merupakan kawasan tumpuan yang utama dalam kajian ini. Latar belakang DUN Pauh yang dibincangkan merangkumi sejarah, keluasan dan

kedudukan serta kemudahan asas yang disediakan oleh pihak berkuasa tempatan untuk para penduduk dalam kawasan ini.

Bahagian latar belakang penduduk pula telah membincangkan tentang jantina, umur dan etnik. Pada bahagian latar belakang responden pula dibincangkan mengenai jantina, umur, etnik, status dan tempoh perkahwinan, jumlah anak, pengaturan tempat tinggal, jumlah pendapatan, tahap pendidikan dan status pekerjaan, Bab ini memberi gambaran yang jelas mengenai responden dan kawasan kajian yang dijalankan. Bab berikutnya akan membincangkan mengenai deskripsi ciri-ciri warga tua produktif seperti sikap, pengetahuan, sokongan sosial, tahap kesihatan, agama, indikator, tahap kepuasan dan tahap warga tua produktif.

BAB LIMA

INDIKATOR, KEPUASAN DAN TAHAP WARGA TUA PRODUKTIF

5.1 Pengenalan

Bab 5 ini secara khususnya membincangkan mengenai ciri-ciri warga tua produktif seperti sikap, pengetahuan, sokongan sosial, tahap kesihatan dan agama. Turut dibincangkan juga di dalam bab ini ialah indikator, kepuasan dan tahap warga tua produktif. Indikator warga tua produktif terbahagi kepada lima iaitu penyertaan politik, ekonomi, agama, sosial dan keluarga. Kepuasan warga tua produktif pula terbahagi kepada kepuasan warga tua produktif secara umum, masa kini dan sebelum ini. Tahap warga tua produktif terbahagi kepada lima iaitu secara umum, masa kini, sebelum ini, berbanding rakan sebaya dan tahap produktif mengikut profil..

5.2 Deskripsi Ciri-Ciri Warga Tua Produktif

Deskripsi ciri-ciri warga tua produktif dalam bahagian ini bermaksud ciri-ciri yang telah dikenal pasti mempunyai kaitan dengan tahap warga tua produktif. Sebelum dianalisis ciri-ciri ini secara statistik seperti yang akan dilakukan di dalam Bab 6. Bahagian ini akan menghuraikan ciri-ciri ini terlebih dahulu secara deskriptif. Hal ini penting untuk membolehkan taburan responden mengikut tahap-tahap tertentu dapat dikenal pasti. Terdapat lima faktor yang dianggap boleh menyumbang kepada warga tua produktif iaitu sikap, pengetahuan, sokongan sosial, tahap kesihatan dan agama.

5.2.1 Sikap Warga Tua Produktif

Sikap warga tua produktif dalam kajian ini merujuk sikap warga tua mengenai warga tua produktif khususnya dalam konteks keluarga, masyarakat dan pekerjaan

sekiranya mereka masih lagi bekerja tidak kira sama ada di sektor formal atau informal. Faktor sikap ini, bertujuan untuk menganalisis sama ada warga tua bersetuju atau tidak untuk terus aktif dalam pelbagai aktiviti.

Jadual 5.2.1 menunjukkan taburan skor tahap sikap responden mengenai warga tua produktif. Faktor sikap ini diukur menggunakan skala yang mempunyai 12 item. Daripada skala tersebut responden memperoleh skor yang berbeza-beza. Semua skor tersebut dikategorikan kepada tiga tahap iaitu tinggi, sederhana dan rendah.

Skor tahap sikap mendapati lebih daripada 80 peratus responden berada di tahap yang tinggi iaitu 88.7 peratus. Ini bermakna responden tersebut memperoleh skor di antara (45-60). Manakala hanya 11.3 peratus responden berada di tahap yang sederhana dan tiada responden yang berada di tahap yang rendah. Ini bermaksud hampir keseluruhan responden bersetuju warga tua perlu produktif dan aktif di dalam keluarga, masyarakat dan negara.

Jadual 5.2.1 : Taburan Tahap Sikap Responden Mengenai Warga Tua Produktif

Tahap	Jumlah	Peratus
Rendah	-	-
Sederhana	17	11.3
Tinggi	133	88.7
	150	100.0

Hasil temu bual secara tidak berstruktur dengan beberapa responden mendapati sebahagian besar mereka bersetuju agar warga tua terus aktif dalam pelbagai aktiviti kekeluargaan, kemasyarakatan ataupun bidang pekerjaan yang diceburi. Tambahan

lagi, terdapat sebahagian daripada mereka merasakan penyertaan dalam aktiviti kekeluargaan, kemasyarakatan ataupun bidang pekerjaan yang diceburi amat perlu agar warga tua tidak merasa sepi dan terpinggir daripada komuniti yang lain.

Menurut Kalache, Barreto dan Keller (2005), warga tua juga percaya bahawa mereka perlu mengamalkan gaya hidup sihat untuk membolehkan mereka sentiasa sihat dan aktif sepanjang hayat. Salah satu cara yang mereka dapat lakukan dalam konteks gaya hidup sihat ialah terus melibatkan diri secara aktif dalam apa jua aktiviti kemasyarakatan.

5.2.2 Pengetahuan Warga Tua Produktif

Selain tahap sikap, tahap pengetahuan warga tua produktif turut dianalisis. Pengetahuan dalam konteks kajian ini ialah ilmu atau maklumat berkaitan dengan warga tua produktif. Jadual 5.2.2 menunjukkan taburan skor tahap pengetahuan responden mengenai warga tua produktif. Hasil daripada analisis data ini menunjukkan tahap pengetahuan responden mengenai warga tua produktif berada di tahap yang tinggi iaitu 121 orang (80.7 peratus). Ini bermakna skor yang diperolehi oleh responden ialah (36-50). Manakala yang berada di tahap sederhana seramai 24 orang (16.0 peratus) dan paling rendah 5 orang (3.3 peratus).

Jadual 5.2.2 : Taburan Tahap Pengetahuan Responden Mengenai Warga Tua Produktif

Tahap	Jumlah	Peratus
Rendah	5	3.3
Sederhana	24	16.0
Tinggi	121	80.7
	150	100.0

Berdasarkan temu bual tidak berstruktur yang dijalankan dengan beberapa orang responden kebanyakan mereka mempunyai pengetahuan mengenai warga tua produktif. Ini kerana kebanyakan responden memperoleh maklumat mengenai warga tua produktif melalui media cetak dan elektronik seperti radio, televisyen, internet, surat khabar dan majalah.

5.2.3 Sokongan Sosial

Bahagian ini membincangkan sokongan sosial yang diperolehi warga tua. Sokongan sosial yang dianalisis dalam kajian ini berasaskan sokongan sosial warga tua daripada keluarga, jiran dan rakan sebaya. Sokongan sosial daripada keluarga terbahagi kepada tujuh iaitu pasangan, anak yang telah berkahwin, anak bujang, anak tinggal berdekatan, anak tinggal berjauhan, cucu dan saudara mara.

Sokongan Sosial Keluarga

Warga tua memerlukan sokongan sama ada dari keluarga, jiran tetangga dan rakan sebaya. Sokongan sosial terbahagi kepada dua iaitu sokongan secara formal atau tidak formal. Sokongan formal berfungsi menyediakan perkhidmatan yang bertujuan untuk menambah, atau pun menggantikan sokongan tidak formal manakala sokongan

tidak formal merujuk kepada ahli keluarga. Taburan jumlah dan peratusan sokongan sosial keluarga kepada responden ditunjukkan dalam Jadual 5.2.3.1.

Jadual 5.2.3.1 : Taburan Jumlah dan Peratusan Sokongan Sosial Keluarga Kepada Responden

Sokongan Sosial Keluarga	Jumlah (Ada sokongan)	Peratus
Pasangan	107	71.3
Anak Berkahwin	110	73.3
Anak Bujang	71	47.3
Anak Tinggal Berdekatan	98	65.3
Anak Tinggal Berjauhan	84	56.0
Cucu	90	60.0
Saudara mara	120	80.0

Jadual 5.2.3.1 menunjukkan sokongan sosial yang diterima oleh responden sama ada dari pasangan, anak yang berkahwin, anak bujang, anak tinggal bersama atau berjauhan, cucu dan saudara mara. Daripada jumlah dan peratusan tersebut, penyelidik mendapati sokongan sosial daripada saudara mara adalah lebih tinggi jika dibandingkan dengan anak-anak dan pasangan. Jumlah sokongan sosial daripada saudara mara adalah sebanyak 80 peratus. Ini menunjukkan kebanyakan responden memperolehi sokongan sosial daripada saudara mara.

Menurut Poon *et al.* (2005), warga tua yang banyak disokong oleh saudara mara biasanya warga tua yang tidak mempunyai anak dan tidak berkahwin. Oleh itu, mereka akan menerima bantuan daripada saudara mara. Pernyataan ini turut dinyatakan oleh Khadijah Alavi dan Rahim M. Sail (2010) bahawa warga tua yang tidak mempunyai anak, tanggungjawab dan peranan menjaga mereka akan di ambil alih oleh ahli keluarga yang terdekat.

Senario ini berbeza dengan realiti semasa di mana kebanyakan orang tua biasanya dijaga oleh anak-anak mereka. Walau bagaimanapun, 73.3 peratus mengakui menerima sokongan daripada anak yang berkahwin. Menurut Khadijah Alavi dan Rahim M. Sail, 2010), secara idealnya bagi keluarga yang mempunyai bilangan anggota keluarga yang besar, anak dewasa akan mengambil giliran untuk menjaga orang tua mereka.

Tanggungjawab anak-anak kepada ibu bapa ialah menjaga perasaan, memberi sokongan dari segi kewangan, pengaturan tempat tinggal dan menjaga apabila mereka sakit. Namun begitu, ia berbeza dengan negara Barat di mana warga tua lebih suka tinggal bersendirian dan tidak bergantung kepada anak-anak (Chen dan Jones, 1989). Hal ini kerana mereka mempunyai kemampuan dari segi kewangan dan bagi mereka walaupun anak-anak tidak tinggal bersama tetapi anak-anak mungkin boleh membantu dengan melakukan aktiviti harian bersama seperti membeli belah dan bersenam.

Hasil kajian ini menunjukkan ramai warga tua memperoleh sokongan daripada anak-anak berbanding pasangan. Sokongan daripada pasangan ialah 71.3 peratus. Ini kerana terdapat warga tua yang sudah kematian pasangan sama ada suami atau isteri. Oleh kerana itu, mereka lebih banyak mendapat sokongan daripada anak-anak tidak kira sama ada anak berkahwin, anak bujang, anak yang tinggal berjauhan atau anak yang tinggal berdekatan.

Kajian yang dilakukan oleh Low, Khoo dan Tan (2006) menunjukkan warga tua menerima sokongan sosial daripada keluarga dalam bentuk wang, makanan,

penjagaan dan keperluan asas. Selain itu juga, apabila warga tua berada dalam keadaan tidak sihat atau sakit anak-anak akan memberi pertolongan dan penjagaan kepada mereka. Warga tua yang tinggal bersama pasangan ataupun anak-anak biasanya akan mendapat lebih sokongan.

Sokongan Sosial Jiran

Sokongan sosial dalam kajian ini, termasuk juga sokongan sosial daripada jiran tetangga. Menurut Wan Ibrahim Wan Ahmad (2007) warga tua juga memerlukan penjagaan dan sokongan daripada jiran tetangga. Daripada data tersebut didapati lebih 80 peratus responden mendapat sokongan daripada jiran tetangga iaitu 82.0 peratus (Jadual 5.2.3.2). Manakala hanya 18 peratus responden tidak mendapat sokongan sosial daripada jiran.

Jadual 5.2.3.2 : Taburan Jumlah dan Peratusan Sokongan Sosial Jiran Kepada Responden

Sokongan Sosial Jiran	Jumlah	Peratus
Ada	123	82.0
Tidak Ada	27	18.0
	150	100.0

Berdasarkan temu bual tidak berstruktur dengan beberapa orang responden, mereka menyatakan jiran tetangga banyak memberi galakan dan sokongan untuk mereka terus aktif dalam keluarga dan masyarakat. Selain itu, menurut Wan Ibrahim Wan Ahmad (1999), jiran tetangga juga memberi sokongan dari segi agama dan informasi kepada warga tua. Ini kerana kebanyakan mereka tinggal berdekatan di antara satu sama lain. Jiran tetangga juga beranggapan membantu dan menjaga warga tua sudah menjadi tanggungjawab mereka. Ini adalah selaras dengan budaya masyarakat di

Malaysia (Wan Ibrahim Wan Ahmad, Zainab Ismail dan Che Yusoff Che Mamat, 2003).

Sokongan Sosial Rakan Sebaya

Selain sokongan sosial daripada keluarga dan jiran, sokongan sosial daripada rakan juga dibincangkan. Berdasarkan hasil analisis sebanyak 83.3 peratus warga tua menerima sokongan sosial daripada rakan manakala 16.7 peratus tidak menerima sokongan sosial daripada rakan (Jadual 5.2.3.3).

Jadual 5.2.3.3 : Taburan Jumlah dan Peratusan Sokongan Sosial Rakan kepada Responden

Sokongan Sosial Rakan	Jumlah	Peratus
Ada	125	83.3
Tidak Ada	25	16.7
	150	100.0

Berdasarkan pemerhatian didapati kebanyakan warga tua memperoleh sokongan sosial daripada rakan sebaya. Ini kerana kebanyakan warga tua sering berjumpa, berbincang dan berkomunikasi antara satu sama lain. Antara tempat yang sering mereka berjumpa ialah tempat-tempat ibadat, persatuan yang mereka sertai seperti JKKK dan tempat-tempat riadah.

Selain menganalisis mengenai sokongan sosial yang diterima warga tua, tahap kepuasan yang diperolehi warga tua daripada sokongan sosial tersebut turut diteroka dalam kajian ini. Tahap kepuasan ini dikaji bagi melihat sejauh mana warga tua

berpuas hati atau tidak berpuas hati dengan sokongan sosial yang diterima oleh mereka daripada keluarga, jiran tetangga dan rakan sebaya.

Jadual 5.2.3.4 : Taburan Tahap Kepuasan Sokongan Sosial Kepada Responden

Tahap	Jumlah	Peratus
Rendah	6	4.0
Sederhana	44	33.6
Tinggi	99	66.0
	149	99.3

Hasil analisis tahap kepuasan sokongan sosial kepada warga tua, menunjukkan 66.0 peratus warga tua memperolehi tahap kepuasan yang tinggi terhadap sokongan sosial yang diterima oleh mereka daripada keluarga, jiran dan rakan. Namun begitu, seramai 33.6 peratus warga tua memperolehi tahap kepuasan yang sederhana terhadap sokongan sosial yang diterima dan sebanyak 4.0 peratus menunjukkan tahap kepuasan sokongan sosial berada di tahap rendah (Jadual 5.2.3.4). Ini menunjukkan kebanyakan warga tua berpuas hati dengan sokongan yang diterima oleh mereka daripada keluarga, jiran tetangga dan rakan sebaya.

5.2.4 Tahap Kesihatan

Perbincangan mengenai tahap kesihatan tertumpu kepada beberapa aspek antaranya ialah jenis penyakit, kebergantungan kepada ubat-ubatan, kekerapan ke hospital, aktiviti harian dan tahap kesihatan warga tua. Taburan dan jumlah peratusan warga tua mengikut jenis penyakit ditunjukkan melalui Jadual 5.2.4.1.

Jadual 5.2.4.1 : Taburan Jumlah dan Peratusan Jenis Penyakit Responden

Jenis Penyakit	Jumlah	Peratus
Diabetes	35	23.3
Penyakit Jantung Kronik	38	25.3
Tekanan Darah Tinggi	52	34.7
Gout/Arthritis	20	13.3
Penyakit Buah Pinggang	7	4.7
Penyakit Salur Penafasan	14	9.3
Anemia	8	5.3
Penyakit Usus	9	6.0
Gastrik	21	14.0
Kanser Payudara	5	3.3
Kolestrol	29	19.3
Parkinson	8	5.3

Berdasarkan jadual tersebut penyelidik telah menyenaraikan 12 jenis penyakit keseluruhannya. Hasil daripada temu bual berstruktur penyelidik dengan responden kebanyakannya mereka menyatakan, mengidap salah satu daripada penyakit yang disenaraikan oleh penyelidik.

Hasil analisis menunjukkan kebanyakan warga tua mengidap penyakit tekanan darah tinggi iaitu 34.7 peratus. Manakala penyakit gout atau arthritis berada di tahap yang sederhana iaitu 13.3 peratus dan penyakit kanser payudara pula adalah penyakit yang paling jarang dilaporkan oleh keseluruhan responden iaitu 3.3 peratus. Hasil analisis ini sama dengan dapatan kajian yang dilakukan oleh Jariah Masud, Sharifah Azizah Haron dan Tengku Aizan Hamid (2006) di mana hasil kajiannya menunjukkan kebanyakan warga tua mengidap penyakit tekanan darah tinggi.

Hasil kajian yang dilakukan oleh Fatimah Arshad dan Afaf Ruffi Abdul Fatah (2007) menyatakan tekanan darah tinggi adalah masalah kesihatan utama dalam kalangan warga tua. Tekanan darah tinggi berlaku disebabkan oleh aliran darah yang

mengalami tekanan semasa melalui arteri yang sempit disebabkan pembentukan lapisan lemak pada dinding arteri yang dikenali sebagai plak.

Pertambahan plak yang berlarutan menyebabkan pengerasan arteri yang dipanggil arteriosklerosis yang meningkatkan risiko seseorang itu mengidap penyakit jantung. Penyakit gout dan artritis pula melibatkan bahagian sendi tulang. Gout terjadi apabila berlakunya pengumpulan asid urik dalam sendi yang menyebabkan rasa sakit, inflamasi dan bengkak. Artritis pula disebabkan oleh kehausan yang berlaku pada hujung tulang akibat kurangnya penghasilan bendalir yang berfungsi sebagai pelincir. Ini akan menyebabkan implikasi kepada bahagian sendi. Penyakit artritis adalah penyakit yang paling kerap dilaporkan dalam kalangan warga tua perempuan berumur 60 tahun ke atas (Fatimah Arshad dan Afaf Ruffi Abdul Fatah, 2007).

Selain menganalisis jenis penyakit, kebergantungan warga tua terhadap ubat-ubatan yang diambil oleh mereka dan kekerapan ke hospital juga dianalisis. Jadual 5.2.4.2 menunjukkan taburan jumlah dan peratus responden yang bergantung kepada ubat-ubatan. Hasil analisis menunjukkan 59 peratus warga tua bergantung pada ubat-ubatan manakala 40.7 peratus warga tua tidak bergantung pada ubat-ubatan.

Jadual 5.2.4.2 : Taburan Jumlah dan Peratusan Responden Bergantung Pada Ubat-ubatan

Bergantung Pada Ubat-ubatan	Jumlah	Peratus
Bergantung	89	59.3
Tidak Bergantung	61	40.7
	150	100.0

Tumpuan analisis kekerapan warga tua ke hospital dalam bahagian ini adalah dalam tempoh tiga bulan terakhir sebelum edaran soal selidik dilakukan. Berdasarkan Jadual 5.2.4.3 dapat diperhatikan kebanyakan warga tua iaitu 45.3 peratus hanya kadang-kadang sahaja pergi ke hospital. Manakala sebanyak 38.7 peratus warga tua tidak pernah ke hospital dalam tempoh tiga bulan terakhir ini. Namun begitu, sebanyak 12.7 peratus responden kerap ke hospital dan hanya 3.3 peratus responden amat kerap ke hospital.

Jadual 5.2.4.3 : Taburan Jumlah dan Peratusan Kekerapan Responden ke Hospital

Kekerapan Ke Hospital	Jumlah	Peratus
Tidak Pernah	58	38.7
Kadang-Kadang	68	45.3
Kerap/Selalu	19	12.7
Amat Kerap	5	3.3
	150	100.0

Selain itu, aktiviti harian responden juga turut dianalisis. Berdasarkan Jadual 5.2.4.4, dapat dinyatakan tahap aktiviti harian responden berada pada tahap yang tinggi iaitu 100 orang (66.6 peratus). Ini menunjukkan responden masih mampu melakukan pelbagai aktiviti harian. Berdasarkan borang soal selidik telah disenaraikan 15 aktiviti harian seperti membuat panggilan telefon sendiri, melakukan kerja di dalam dan di luar rumah serta memandu kenderaan. Aktiviti harian yang dinilai dalam indeks aktiviti harian instrumental (IADL) melibatkan tugas yang memerlukan interaksi dengan persekitaran. Berdasarkan Jadual 5.2.4.4, didapati hampir kesemua responden berkeupayaan untuk melakukan aktiviti harian dengan sendiri tanpa bergantung kepada orang lain. Namun begitu, seramai 46 orang (30.7 peratus) responden berada pada tahap yang sederhana dan 4 orang (2.7 peratus) tahap rendah

Jadual 5.2.4.4 : Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Aktiviti Harian Responden

Aktiviti Harian	Jumlah	Peratus
Rendah	4	2.7
Sederhana	46	30.7
Tinggi	100	66.6
	150	100.0

Menurut Zuriati Ibrahim (2007) ketidakupayaan dan kebergantungan untuk melakukan aktiviti harian bukan sahaja disebabkan oleh keadaan kesihatan tetapi juga dipengaruhi oleh faktor lain seperti tahap pendidikan, kebolehdapatan kemudahan, pengalaman dan kebudayaan. Contohnya ketidakupayaan warga tua untuk membeli barang keperluan sendiri. Ini adalah kerana mereka tidak boleh memandu atau tidak mempunyai sistem pengangkutan sokongan lain. Manakala tugas harian seperti membuat panggilan telefon juga tidak hanya dipengaruhi oleh status kesihatan. Hal ini kerana, mereka yang tidak berpendidikan tetapi sihat juga memerlukan bantuan apabila menggunakan telefon disebabkan mereka tidak dapat membaca nombor yang terdapat pada telefon untuk mendailnya (Zuriati Ibrahim, 2007).

Setelah dilihat hasil analisis mengenai jenis penyakit, kebergantungan kepada ubat-ubatan, kekerapan ke hospital dan aktiviti harian responden, analisis tahap kesihatan responden juga dikaji (Jadual 5.2.4.5). Bagi mengukur tahap kesihatan ini responden telah ditanyakan satu soalan berkaitan tahap kesihatan mereka akhir-akhir ini. Mereka diberikan pilihan jawapan skala 5 mata daripada 1 (Amat tidak sihat) dan 5 (Amat sihat). Pilihan jawapan tersebut dikategorikan kepada tiga iaitu tinggi, sederhana dan rendah. Responden menjawab (1) dan (2) dikategorikan kepada

rendah, manakala responden menjawab (3) dikategorikan kepada sederhana dan responden yang menjawab (4) dan (5) dikategorikan kepada tinggi.

Jadual 5.2.4.5 : Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Kesihatan Responden

Tahap Kesihatan	Jumlah	Peratus
Rendah	2	14.0
Sederhana	51	34.0
Tinggi	97	64.7
	150	100.0

Berdasarkan analisis tersebut lebih 50.0 peratus daripada keseluruhan responden beranggapan status kesihatan mereka berada dalam tahap kesihatan yang tinggi iaitu amat sihat dan sihat. Walau bagaimanapun, sebanyak 34 peratus responden berada pada tahap yang sederhana dan 14 peratus berada di tahap kesihatan yang rendah. Menurut Jariah Masud, Sharifah Azizah Haron dan Tengku Aizan Hamid (2006) tahap kesihatan warga tua terhasil daripada tindak balas antara biologi, persekitaran, tingkah laku, cara hidup dan psikologikal. Oleh itu, secara umumnya dapatlah dikatakan warga tua di kawasan kajian mempunyai tahap kesihatan yang baik.

5.2.5 Agama

Selain daripada faktor sikap, pengetahuan, sokongan sosial dan tahap kesihatan, faktor agama juga dianalisis dalam penyelidikan ini. Aspek agama dibahagikan kepada tiga elemen iaitu kepatuhan, penyertaan dan kepentingan agama kepada responden yang terlibat.

Tahap kepatuhan agama dalam kajian ini ialah sejauh mana kepatuhan responden terhadap agama masing-masing. Tahap kepatuhan agama ini diukur berdasarkan

pilihan jawapan responden mengenai persoalan tentang tahap kepatuhan agama mereka akhir-akhir ini. Pilihan jawapan daripada warga tua responden adalah berbeza-beza. Warga tua yang menjawab (1) dan (2) dikategorikan kepada tahap rendah manakala warga tua yang menjawab (3) dikategorikan kepada sederhana dan warga tua yang menjawab (4) dan (5) berada di tahap kepatuhan agama yang tinggi.

Hasil analisis tahap kepatuhan agama (Jadual 5.2.5.1) menunjukkan kebanyakan responden menyatakan tahap kepatuhan kepada agama berada di tahap yang tinggi iaitu 92.0 peratus. Manakala 8.0 peratus responden menyatakan tahap sederhana terhadap kepatuhan kepada agama dan tiada responden yang berada di tahap kepatuhan kepada agama yang rendah.

Jadual 5.2.5.1 : Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Kepatuhan Agama Responden

Tahap Kepatuhan Agama	Jumlah	Peratus
Rendah	-	-
Sederhana	12	8.0
Tinggi	138	92.0
	150	100.0

Bagi Marcoen (2002) sukar untuk menerangkan tahap kepatuhan agama dalam kehidupan warga tua. Namun begitu, di negara barat warga tua menganggap agama memberi kesan ke atas kehidupan mereka secara majoritinya.

Kajian yang dilakukan oleh Salma Ishak dan Fuziah Shaffie (1998), menunjukkan terdapat warga tua yang sanggup tinggal di pondok disebabkan oleh faktor agama.

Mereka tinggal di pondok untuk mendalami ilmu agama daripada guru. Mereka mendalami ilmu agama disebabkan kepatuhan mereka kepada agama yang dianuti.

Selain menganalisis tahap kepatuhan agama responden, penyelidik juga ingin meneroka sejauh mana tahap penyertaan agama responden dalam kajian ini. Tahap penyertaan agama pula dalam kajian ini diukur berdasarkan pilihan jawapan responden mengenai satu pertanyaan tentang kepuasan hati warga tua dengan tahap penyertaan agama mereka dalam aktiviti keagamaan akhir-akhir ini. Pilihan jawapan daripada warga tua responden adalah berbeza-beza. Warga tua yang menjawab (1) dan (2) dikategorikan kepada tahap rendah manakala warga tua yang menjawab (3) dikategorikan kepada sederhana dan warga tua yang menjawab (4) dan (5) dikategorikan kepada tinggi.

Jadual 5.2.5.2 : Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Penyertaan Agama Responden

Tahap Penyertaan Agama	Jumlah	Peratus
Rendah	2	1.3
Sederhana	7	4.7
Tinggi	141	94.0
	150	100.0

Berdasarkan Jadual 5.2.5.2 hasil daripada analisis ini menunjukkan tahap penyertaan responden dalam aktiviti agama berada di tahap yang tinggi iaitu 94.0 peratus manakala 4.7 peratus responden menyatakan tahap penyertaan agama mereka berada di tahap yang sederhana dan 1.3 peratus berada di tahap yang rendah (Jadual 5.2.5.2).

Menurut Munif Zarirruddin Fikri Nordin (2001), warga tua merupakan kumpulan majoriti yang menghadirkan diri dalam sebarang aktiviti atau program yang berbentuk keagamaan. Selain itu, rumah ibadat terutamanya masjid menjadi satu medan untuk golongan warga tua menuntut ilmu agama. Penyertaan mereka dalam program-program agama secara tidak langsung mendorong mereka untuk terus produktif.

Berdasarkan Jadual 5.2.5.3, dapat dilihat tahap kepentingan agama kepada responden. Tahap kepentingan agama pula dalam kajian ini diukur melalui pilihan jawapan responden mengenai satu pertanyaan tentang kepentingan agama dalam kehidupan harian mereka. Pilihan jawapan daripada warga tua responden adalah berbeza-beza. Warga tua yang menjawab (1) dan (2) dikategorikan kepada tahap rendah manakala warga tua yang menjawab (3) dikategorikan kepada sederhana dan warga tua yang menjawab (4) dan (5) dikategorikan kepada tinggi.

Tahap kepentingan agama menunjukkan majoriti responden menyatakan agama amat penting dalam kehidupan mereka iaitu seramai 147 orang atau 98.0 peratus responden. Manakala 1.3 peratus menyatakan tahap kepentingan agama berada di tahap yang sederhana dan 0.7 peratus berada di tahap yang rendah.

Jadual 5.2.5.3 : Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Kepentingan Agama Responden

Tahap kepentingan Agama	Jumlah	Peratus
Rendah	1	0.7
Sederhana	2	1.3
Tinggi	147	98.0
	150	100.0

Siti Raihana Muftar (2006) menerangkan agama adalah pegangan yang harus ada dalam diri setiap manusia. Tanpa pegangan agama, maka akan goyahlah kehidupan manusia. Peranan agama yang paling dominan adalah dapat menjadi pemangkin kepada pembangunan manusia. Pegangan agama juga menjadi asas kepada ketamadunan dan acuan kepada latar budaya masyarakat. Agama juga dapat membentuk pandangan seseorang dan sesebuah masyarakat serta perilaku dan tindakan mereka dalam kehidupan. Ini dapat dilihat dari segi pertuturan perilaku dan gaya hidup seseorang manusia.

5.3 Indikator Warga Tua Produktif

Indikator warga tua produktif merujuk kepada penglibatan warga tua dalam aktiviti politik, ekonomi, agama, kemasyarakatan dan keluarga.

5.3.1 Penglibatan Politik

Jadual 5.3.1 menunjukkan jumlah dan peratusan penglibatan responden dalam bidang politik. Daripada 150 orang responden, lebih 70 peratus menyatakan tahap penglibatan politik berada di tahap yang sederhana. Responden yang berada di tahap yang sederhana memperoleh skor antara (7-11). Namun begitu, sebanyak 16.0 peratus responden menyatakan tahap yang tinggi dalam penglibatan politik dan memperoleh skor (12-15) manakala 12.0 peratus responden berada di tahap yang rendah dengan skor yang diperolehi (3-6).

Jadual 5.3.1 : Taburan Jumlah dan Peratusan Penglibatan Politik Responden

Tahap Penglibatan Politik	Jumlah	Peratus
Rendah	18	12.0
Sederhana	108	72.0
Tinggi	24	16.0
	150	100.0

Berdasarkan pemerhatian mendapati penglibatan responden dalam bidang politik yang sederhana ini dipengaruhi oleh faktor usia yang meningkat dan tahap kesihatan fizikal dan mental responden yang semakin menurun. Marcoen (2002) dalam kajiannya menyatakan warga tua perlu menerima kekurangan yang tidak dapat dielakkan dari segi kesihatan fizikal dan mental apabila telah sampai usia tua. Namun begitu, mereka harus menerima keadaan bahawa suatu hari mereka akan menghadapi penurunan dari segi fizikal dan mental. Selain penurunan dari segi fizikal dan mental, mereka juga perlu menerima hakikat akan berlakunya penyisihan dalam masyarakat terhadap golongan tua.

5.3.2 Penglibatan Ekonomi

Jadual 5.3.2 : Taburan Jumlah dan Peratusan Penglibatan Ekonomi Responden

Tahap Penglibatan Ekonomi	Jumlah	Peratus
Rendah	22	14.7
Sederhana	113	75.3
Tinggi	15	10.0
	150	100.0

Berdasarkan Jadual 5.3.2, dapat dilihat lebih 70.0 peratus responden menyatakan tahap penglibatan ekonomi mereka berada di tahap yang sederhana. Responden yang

berada di tahap yang sederhana memperoleh skor (7-11) dan 14.7 peratus berada di tahap yang rendah dengan skor yang diperoleh antara (3-6). Responden yang memperoleh skor 12-15 berada di tahap yang tinggi dan hanya 10.0 peratus responden yang berada di tahap yang tinggi dan aktif dalam penglibatan ekonomi.

Hasil dapatan kajian ini berbeza dengan dapatan yang diperoleh dalam kajian Siti Aisyah Saat dan Azlina Abu Bakar (2009) yang menyatakan kebanyakan warga tua di Pantai Timur terlibat dengan aktif dalam bidang ekonomi seperti pasar harian. Mereka mula berniaga dari usia muda sehinggalah penghujung usia. Kebanyakan warga tua di Pantai Timur berminat menceburi bidang perniagaan pasar kerana bidang ini mudah diceburi dan tidak memerlukan keupayaan fizikal yang kuat. Ini sesuai dengan tahap kesihatan yang semakin menurun dan umur mereka yang semakin lanjut.

Penglibatan warga tua dalam bidang ekonomi telah memberi sumbangan yang besar kepada keluarga dan masyarakat. Sumbangan ini dapat dilihat dari sudut pendapatan yang mana pendapatan yang diperoleh mampu untuk menyara kehidupan mereka dan keluarga (Siti Aisyah Saat dan Azlina Abu Bakar, 2009).

5.3.3 Penglibatan Agama

Penglibatan dalam agama merupakan salah satu indikator warga tua produktif. Berdasarkan Jadual 5.3.3, menunjukkan 73.3 peratus responden berada di tahap yang sederhana dalam penglibatan agama dan skor yang diperoleh mereka ialah (7-11). Walau bagaimanapun, sebanyak 22.0 peratus responden menyatakan tahap penglibatan yang tinggi dalam penglibatan agama dan memperoleh skor (12-15).

Namun begitu, terdapat juga responden menyatakan tahap penglibatan agama mereka berada di tahap yang rendah dan skor yang diperolehi antara (3-6).

Jadual 5.3.3 : Taburan Jumlah dan Peratusan Penglibatan Agama Responden

Tahap Penglibatan Agama	Jumlah	Peratus
Rendah	7	4.7
Sederhana	110	73.3
Tinggi	33	22.0
	150	100.0

Berdasarkan pemerhatian kebanyakan responden menyatakan penglibatan mereka dalam bidang agama ini merangkumi penglibatan ke masjid atau surau, mendengar ceramah, mengajar mengaji dan mengikuti aktiviti-aktiviti keagamaan yang melibatkan agama responden itu sendiri.

5.3.4 Penglibatan Kemasyarakatan

Penglibatan kemasyarakatan warga tua turut diberi perhatian dalam kajian ini. Penglibatan kemasyarakatan merujuk kepada aktiviti seperti gotong-royong dan pelbagai lagi aktiviti yang melibatkan masyarakat. Jadual 5.3.4 menunjukkan taburan jumlah dan peratusan penglibatan kemasyarakatan responden. Hasil analisis menunjukkan tahap penglibatan kemasyarakatan responden berada di tahap yang sederhana iaitu 71.3 peratus. Manakala 22.7 peratus berada di tahap yang tinggi dan 6.0 peratus berada di tahap yang rendah.

Jadual 5.3.4 : Taburan Jumlah dan Peratus Penglibatan Kemasyarakatan Responden

Tahap Penglibatan Kemasyarakatan	Jumlah	Peratus
Rendah	9	6.0
Sederhana	107	71.3
Tinggi	34	22.7
	150	100.0

Menurut Shahrizat Abdul Jalil (2010) warga tua perlu melibatkan diri dalam aktiviti kemasyarakatan. Masyarakat juga perlu melihat warga tua sebagai individu yang sihat, produktif, aktif dan sebagai sumber manusia serta aset kepada keluarga, masyarakat dan negara.

5.3.5 Penglibatan Keluarga

Jadual 5.3.5 : Taburan Jumlah dan Peratus Penglibatan Keluarga Responden

Tahap Penglibatan Keluarga	Jumlah	Peratus
Rendah	3	2.0
Sederhana	113	75.3
Tinggi	34	22.7
	150	100.0

Penglibatan warga tua dalam keluarga tidak kurang pentingnya. Berdasarkan Jadual 5.3.5, dapat dilihat sejauh mana sumbangan dan penglibatan warga tua dalam keluarga. Daripada 150 orang responden yang ditemui kebanyakan mereka menyatakan tahap penglibatan mereka dalam keluarga berada pada tahap yang sederhana iaitu 75.3 peratus. Manakala 22.7 peratus berada di tahap penglibatan keluarga yang tinggi dan 2.0 peratus berada di tahap penglibatan keluarga yang rendah.

Senario ini berbeza dengan kajian yang dilakukan oleh Ranzijn dan Grbrch (2001) di Australia Selatan. Di Negara Australia Selatan warga tua mampu memberi sumbangan kepada anak-anak mereka dan ahli keluarga yang lain. Antara sumbangan yang mereka berikan ialah kewangan, mengurus anak-anak, merawat orang sakit dan melakukan tugas-tugas seperti membasuh, berkebun, memasak dan menjaga cucu. Selain itu, warga tua juga berkemampuan untuk membantu anak-anak jika mereka mempunyai masalah kerana warga tua mempunyai banyak pengalaman.

5.4 Kepuasan Warga Tua Produktif

Bahagian ini membincangkan mengenai tahap kepuasan warga tua produktif. Tahap kepuasan warga tua produktif di bahagikan kepada tiga iaitu kepuasan secara umum, kepuasan masa kini dan kepuasan sebelum ini.

5.4.1 Kepuasan Warga Tua Produktif Secara Umum

Jadual 5.4.1 menunjukkan taburan jumlah dan peratusan kepuasan warga tua produktif secara umum. Daripada hasil analisis didapati 64.0 peratus responden berada di tahap kepuasan yang tinggi dan memperoleh skor antara (65-88). Selain dari itu, 34.7 responden berada di tahap kepuasan yang sederhana (41-64) dan 1.3 peratus berada di tahap kepuasan yang rendah (17-40).

Jadual 5.4.1 : Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Kepuasan Secara Umum Responden

Tahap Kepuasan Secara Umum	Jumlah	Peratus
Rendah	2	1.3
Sederhana	52	34.7
Tinggi	96	64.0
	150	100.0

Berdasarkan temu bual tidak berstruktur dengan responden kebanyakannya berpuas hati dengan tahap kepuasan produktif mereka. Mereka merasakan walaupun telah berusia 60 tahun ke atas, mereka masih mampu melakukan pelbagai aktiviti seperti bekerja sama ada dalam sektor formal ataupun informal.

5.4.2 Kepuasan Masa Kini

Kepuasan warga tua produktif secara umum menunjukkan responden di DUN Pauh berasa berpuas hati dengan tahap produktif mereka. Setelah melihat kepuasan warga tua produktif secara umum, penyelidik juga ingin melihat sejauh mana kepuasan warga tua produktif pada masa kini pula iaitu setelah berusia 60 tahun ke atas. Berdasarkan Jadual 5.4.2 dapat dilihat bahawa tahap kepuasan pada masa kini berada di tahap yang tinggi iaitu 64.0 peratus. Responden yang berada di tahap yang tinggi memperoleh skor antara (24-32). Ini menunjukkan warga tua berpuas hati dengan tahap produktif mereka pada masa kini. Namun begitu, 34.7 peratus responden menyatakan tahap kepuasan berada di tahap yang sederhana dan skor yang diperolehi antara (15-23) dan 1.3 peratus responden menyatakan tahap kepuasan yang rendah (6-14).

Jadual 5.4.2 : Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Kepuasan Masa Kini Responden

Tahap Kepuasan Masa Kini	Jumlah	Peratus
Rendah	2	1.3
Sederhana	52	34.7
Tinggi	96	64.0
	150	100.0

Hasil temu bual tidak berstruktur dengan responden, kebanyakan daripada mereka berpuas hati dengan tahap produktif pada masa kini iaitu setelah berumur 60 tahun ke atas. Mereka menyatakan faktor masa terluang yang banyak menjadikan mereka lebih produktif pada masa kini, terutamanya kepada warga tua yang telah bersara. Apabila telah bersara mereka boleh mengikuti pelbagai aktiviti kemasyarakatan yang dianjurkan di tempat tinggal mereka.

5.4.3 Kepuasan Sebelum Ini

Kepuasan warga tua produktif sebelum ini juga penting untuk dianalisis. Merujuk Jadual 5.4.3 sebanyak 66.7 peratus responden menyatakan tahap kepuasan sebelum ini yang tinggi dan memperolehi skor (16-21). Ini menunjukkan kebanyakan responden bersetuju bahawa kepuasan produktif sebelum ini lebih menonjol berbanding masa kini. Namun begitu, 32.7 peratus responden merasakan tahap kepuasan mereka berada di tahap yang sederhana (10-15) dan 0.7 peratus menyatakan kepuasan yang rendah (4-9).

Jadual 5.4.3 : Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Kepuasan Sebelum Ini Responden

Tahap Kepuasan Sebelum Ini	Jumlah	Peratus
Rendah	1	0.7
Sederhana	49	32.7
Tinggi	100	66.7
	150	100.0

Tahap kepuasan responden sebelum ini merujuk tahap kepuasan produktif sebelum berusia 60 tahun. Menurut Kramarow *et al* (1999) hal ini disebabkan oleh faktor umur yang masih muda dan kesihatan yang baik dari segi fizikal dan mental. Selain

itu juga, ia secara tidak langsung membantu mereka untuk terus aktif melakukan pelbagai aktiviti untuk keluarga, masyarakat dan negara.

5.5 Tahap Warga Tua Produktif

Secara khususnya bahagian ini membincangkan mengenai tahap produktif warga tua di DUN Pauh. Penyelidik melihat tahap produktif warga tua dari pelbagai sudut. Oleh kerana itu, penyelidik membahagikan tahap produktif warga tua kepada lima bahagian iaitu tahap produktif secara umum, tahap produktif masa kini, tahap produktif sebelum ini, tahap produktif berbanding rakan sebaya dan tahap produktif mengikut profil.

5.5.1 Tahap Produktif Secara Umum

Jadual 5.5.1 menunjukkan taburan jumlah dan peratusan tahap produktif warga tua secara umum. Berdasarkan analisis lebih 70 peratus dari keseluruhan responden mempunyai tahap produktif yang tinggi dan memperolehi skor antara (77-105). Manakala 23.3 peratus berada di tahap produktif yang sederhana (50-76) dan 4.7 peratus menyatakan tahap produktif yang rendah (21-49).

Jadual 5.5.1 : Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Produktif Secara Umum Responden

Tahap Secara Umum	Jumlah	Peratus
Rendah	7	4.7
Sederhana	35	23.3
Tinggi	108	72.0
	150	100.0

Berdasarkan jadual di atas, warga tua secara majoritinya masih lagi aktif dan produktif. Menurut Syed Barkat Ali (2011) warga tua secara umumnya masih mampu melakukan kerja-kerja mendidik secara tidak formal kepada anak-anak remaja atau cucu-cucu mereka. Warga tua masih berkeupayaan menjadi penghubung antara generasi yang boleh menegur salah dan silap pembawaan generasi muda. Peranan warga tua ialah menjadi sukarelawan yang berusaha secara berterusan untuk menggembeling segala tranformasi yang membawa kebaikan maksimum kepada golongan remaja dalam masa yang singkat dengan kos yang paling optimum.

Kelebihan warga tua ini dianggap sebagai pengikat kasih sayang keluarga dalam pengukuhan komuniti. Warga tua itu sendiri perlu berusaha ke arah menjadi warga tua yang lebih baik dengan mengekalkan nilai-nilai murni yang ada dalam diri mereka. Minda warga tua perlu selari dengan keadaan semasa dan sentiasa peka dengan perkembangan terkini. Mereka juga perlu mengadaptasi perkara-perkara terkini. Justeru, warga tua perlu sentiasa mencari ilmu untuk diterapkan dalam apa jua keadaan (Syed Barkat Ali, 2011).

5.5.2 Tahap Produktif Masa Kini

Jadual 5.5.2 menunjukkan tahap produktif warga tua pada masa kini iaitu setelah berusia 60 tahun. Berdasarkan analisis tersebut 66.7 peratus dari keseluruhan responden menyatakan tahap produktif masa kini yang tinggi dan memperolehi skor (45-60). Manakala 30.0 peratus berada di tahap produktif yang sederhana (28-44) dan 3.3 peratus menyatakan tahap produktif yang rendah (12-27).

Jadual 5.5.2 : Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Produktif Masa Kini Responden

Tahap Masa Kini	Jumlah	Peratus
Rendah	5	3.3
Sederhana	45	30.0
Tinggi	100	66.7
	150	100.0

Shahrizat Abdul Jalil (2007) menyatakan warga tua masih lagi produktif walaupun telah berusia 60 tahun dan ke atas. Warga tua pada masa kini masih mampu menyumbangkan sedikit tenaga dengan melakukan pelbagai kerja yang bersesuaian dengan kemampuan mereka. Contohnya seorang bekas guru boleh mengajar kelas tambahan kepada pelajar-pelajar di kawasan kejiranannya ataupun seorang profesor boleh menulis artikel-artikel ilmiah yang bersesuaian dengan bidangnya, agar tulisan beliau itu dapat dijadikan rujukan oleh masyarakat umum. Bukan itu sahaja, bekas guru-guru agama juga boleh mengajar membaca al-Quran kepada anak-anak di sekitar rumahnya. Selain itu, bagi warga tua yang mempunyai kemahiran, misalnya mahir bertukang, melukis atau menjahit mereka juga boleh menggunakan kemahiran itu untuk berbakti kepada masyarakat.

Masaharu Kumashiro (1999) menjelaskan di Negara Jepun pada masa hadapan pekerja yang berusia 59 tahun dan ke bawah akan merosot sehingga 4.1 juta orang antara tahun 2000-2010 manakala pekerja yang berumur 60 tahun dan ke atas akan meningkat kepada 2.34 juta. Ini disebabkan oleh faktor ekonomi yang semakin berkembang. Kadar warga tua berumur 65 tahun dan ke atas yang masih bekerja di Jepun sangat tinggi jika dibandingkan dengan negara-negara lain. Individu yang berumur 65-69 tahun yang masih lagi bekerja adalah sebanyak 60 peratus manakala

individu yang berumur 70-74 tahun yang masih bekerja adalah sebanyak 47 peratus berdasarkan (Policy Office On The Aging of Society, 1997).

Ini jelas menunjukkan warga tua masih lagi produktif walaupun telah berusia 60 tahun ke atas dan dikategorikan sebagai warga tua. Mereka masih lagi diperlukan dalam bidang pekerjaan dan melakukan pelbagai aktiviti dengan keluarga, masyarakat dan negara. Warga tua kini semakin produktif sesuai dengan arus pembangunan negara dan mereka bukan lagi beban kepada keluarga dan negara (Kalache, Barreto, Keller, 2005).

5.5.3 Tahap Produktif Sebelum Ini

Jadual 5.5.3 menunjukkan tahap produktif warga tua sebelum ini. Berdasarkan analisis tersebut 62.0 peratus responden menyatakan tahap produktif sebelum ini adalah tinggi (16-20). Manakala 38.0 peratus berada di tahap produktif yang sederhana (10-15) dan 4.0 peratus di tahap produktif yang rendah (4-9).

Jadual 5.5.3 : Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Produktif Sebelum Ini Responden

Tahap Sebelum ini	Jumlah	Peratus
Rendah	6	4.0
Sederhana	51	38.0
Tinggi	93	62.0
	150	100.0

Jika dibandingkan tahap produktif masa kini dengan tahap produktif sebelum ini, dapat diuraikan bahawa kebanyakan responden merasakan diri mereka lebih produktif pada masa kini, iaitu setelah berusia 60 tahun dan ke atas berbanding

sebelum ini. Berdasarkan kajian yang dilakukan oleh Howell, Hinterlong dan Sherraden (2004) warga tua masih lagi aktif kerana walaupun telah meningkat usia mereka masih lagi mampu untuk berdikari dan tidak bergantung kepada anak-anak dan bantuan pihak kerajaan. Selain itu juga faktor masa terluang yang banyak akibat persaraan, menyebabkan mereka akan mengikuti aktiviti berfaedah seperti mengikuti aktiviti kemasyarakatan dan sukarela.

5.5.4 Tahap Produktif Berbanding Rakan Sebaya

Merujuk Jadual 5.5.4 sebanyak 83.3 peratus responden menyatakan tahap produktif yang sederhana jika dibandingkan dengan rakan sebaya. Responden yang berada di tahap yang sederhana memperoleh skor antara (5-7). Di sini dapat dinyatakan kebanyakan responden merasakan rakan sebaya lebih produktif berbanding dengan diri mereka. Manakala 12.0 peratus menyatakan tahap produktif berbanding rakan sebaya berada di tahap yang rendah (2-4) dan hanya 4.7 peratus menyatakan mereka lebih produktif jika dibandingkan dengan rakan sebaya dan memperoleh skor (8-10).

Jadual 5.5.4 : Taburan Jumlah dan Peratusan Tahap Produktif Berbanding Rakan Sebaya Responden

Tahap Berbanding Rakan Sebaya	Jumlah	Peratus
Rendah	18	12.0
Sederhana	125	83.3
Tinggi	7	4.7
	150	100.0

Berdasarkan temu bual tidak berstruktur yang diadakan dengan salah seorang responden, beliau menyatakan dirinya lebih produktif berbanding rakan sebaya. Ini kerana kebanyakan rakan sebayanya telah sakit dan ramai yang hanya tinggal di

rumah serta tidak bekerja, sementara responden masih lagi aktif serta masih bekerja walaupun usianya mencecah 75 tahun. Selain masih bekerja, beliau juga masih boleh melakukan pelbagai aktiviti sama ada bersama keluarga ataupun masyarakat. Pada masa yang sama, beliau juga memegang jawatan sebagai bendahari dalam persatuan yang dianggotainya.

5.5.5 Tahap Produktif Mengikut Profil

Jadual 5.5.5 membincangkan taburan tahap produktif mengikut profil warga tua di kawasan kajian. Jumlah warga tua di kawasan kajian adalah seramai 150 orang. Taburan tahap produktif ini dibahagikan kepada tahap rendah, sederhana dan tinggi. Profil warga tua yang dikaji adalah dari aspek jantina, umur, etnik, status dan tempoh perkahwinan, jumlah anak, pengaturan tempat tinggal, tahap pendidikan, status pekerjaan dan jumlah pendapatan.

Jadual 5.5.5 : Taburan Tahap Produktif Mengikut Profil

Profil	Rendah	Sederhana	Tinggi
Jantina			
Lelaki	3	17	75
Perempuan	4	18	33
Umur (Tahun)			
60-64	1	8	30
65-74	1	21	62
75 ke atas	5	6	6
Etnik			
Melayu	7	34	94
Cina	-	-	9
India	-	1	5
Status Perkahwinan			
Bujang	-	-	1
Berkahwin	3	26	85
Janda/Balu	3	7	16
Duda	1	2	6

Tempoh Perkahwinan (Tahun)			
24 dan kurang	-	2	5
25 - 44	1	15	55
45 dan ke atas	4	9	28
Jumlah Anak			
3 dan kurang	4	13	32
4-6	3	20	69
7 dan lebih	-	2	7
Pengaturan Tempat Tinggal			
Bersendirian	1	3	6
Bersama Pasangan	1	10	30
Pasangan dan Anak	5	14	30
Telah berkahwin			
Pasangan dan Anak	-	7	36
Belum Berkahwin			
Anak telah berkahwin	-	-	3
Bersama Orang Lain	-	1	3
Tahap Pendidikan			
Tidak Pernah Bersekolah	-	7	15
Sekolah Rendah	5	14	55
Sijil Rendah Pelajaran	-	6	11
Sijil Pelajaran Malaysia	1	7	17
Sijil/Diploma	1	-	3
Pusat Pengajian Tinggi	-	-	6
Lain-lain	-	1	1
Status Pekerjaan			
Pesara	1	12	29
Bekerja	5	15	57
Tidak Bekerja	1	8	22
Jumlah Pendapatan (RM)			
720 dan kurang	2	9	42
721 -2000	5	22	51
2000 dan lebih	-	2	9
Jumlah	7	35	108

Berdasarkan analisis di atas memperlihatkan warga tua lelaki kebanyakannya berada di tahap produktif yang tinggi iaitu seramai 75 orang. Profil warga tua perempuan pula, didapati seramai 33 orang berada pada tahap produktif yang tinggi manakala 18 dan empat orang berada pada tahap produktif yang sederhana dan rendah.

Dalam konteks umur pula, peringkat umur 65-74 tahun mempunyai jumlah warga tua yang teramai berada di tahap produktif yang tinggi iaitu 62 orang diikuti dengan umur 60-64 tahun seramai 30 orang warga tua pada tahap produktif yang tinggi. Bagi warga tua yang berumur antara 75 tahun dan ke atas menunjukkan seramai 16 orang berada di tahap yang tinggi.

Selain daripada profil jantina dan umur, profil etnik tidak terkecuali dikaji. Analisis menunjukkan terdapat 94 orang warga tua dari etnik Melayu berada pada tahap produktif yang tinggi manakala warga tua dari etnik Cina berada pada tahap produktif yang tinggi seramai sembilan orang. Warga tua dari etnik India pula menunjukkan seramai lima orang berada pada tahap produktif yang tinggi.

Seterusnya, bagi profil status perkahwinan menunjukkan warga tua yang berkahwin mempunyai jumlah warga tua teramai yang berada pada tahap produktif yang tinggi iaitu 85 orang. Bagi kategori janda/balu pula, didapati seramai 16 orang berada di tahap produktif tinggi manakala warga tua yang dikategorikan sebagai duda menunjukkan seramai enam orang di tahap tinggi dan seramai seorang warga tua yang di kategorikan bujang berada di tahap produktif yang tinggi.

Profil tempoh perkahwinan pula menunjukkan terdapat lima orang warga tua pada tahap produktif yang tinggi dalam tempoh perkahwinan antara 24 tahun dan kurang. Sementara tempoh perkahwinan antara 25 - 44 tahun menunjukkan 55 orang warga tua berada pada tahap produktif yang tinggi diikuti tempoh perkahwinan antara 45 tahun ke atas yang menunjukkan 28 orang warga tua pada tahap produktif tinggi.

Berdasarkan analisis profil jumlah anak menunjukkan seramai 69 orang warga tua yang mempunyai jumlah anak antara 4 – 6 orang berada pada tahap produktif yang tinggi. Diikuti seramai 32 orang warga tua yang mempunyai jumlah anak 3 dan kurang berada pada tahap yang sama manakala warga tua yang memiliki jumlah anak antara 7 dan lebih pula, menunjukkan tujuh orang berada pada tahap produktif yang tinggi.

Profil yang tidak kurang pentingnya dalam kajian ini adalah pengaturan tempat tinggal. Bagi warga tua yang tinggal bersendirian, didapati seramai enam orang pada tahap produktif tinggi. Manakala warga tua yang tinggal bersama pasangan serta tinggal bersama pasangan dan anak telah berkahwin menunjukkan seramai 30 orang berada pada tahap produktif yang tinggi. Selain itu juga, berdasarkan analisis menunjukkan seramai 36 orang warga tua yang tinggal bersama pasangan dan anak belum berkahwin berada pada tahap produktif yang tinggi, kategori warga tua yang tinggal bersama anak telah berkahwin pula menunjukkan seramai tiga orang warga tua berada pada tahap produktif yang tinggi. Warga tua yang tinggal bersama orang lain pula, menunjukkan terdapat tiga orang pada tahap tinggi.

Tahap pendidikan warga tua dalam kajian ini turut dikaji. Bagi warga tua yang tidak pernah bersekolah terdapat seramai 15 orang berada pada tahap produktif tinggi. Seterusnya berdasarkan analisis juga didapati warga tua yang menamatkan persekolahan sehingga sekolah rendah, menunjukkan seramai 55 orang berada pada tahap produktif yang tinggi. Bagi warga tua yang berada di tahap pendidikan sehingga Sijil Rendah Pelajaran pula, menunjukkan seramai 11 orang pada tahap produktif tinggi.

Selain itu, berdasarkan analisis tahap pendidikan warga tua pada peringkat Sijil Pelajaran Malaysia menunjukkan seramai 17 orang warga tua berada pada tahap produktif yang tinggi. Berdasarkan kategori tahap pendidikan warga tua di peringkat Sijil/Diploma, pula menunjukkan seramai tiga orang warga tua berada pada tahap produktif yang tinggi. Bagi warga tua di tahap pendidikan sehingga Pusat Pengajian Tinggi menunjukkan terdapat enam orang berada pada tahap produktif yang tinggi. Warga tua yang berada di kategori tahap pendidikan lain-lain pula didapati hanya seorang di tahap produktif yang tinggi.

Selain itu, profil status pekerjaan pula dikategorikan kepada tiga iaitu pesara, bekerja dan tidak bekerja. Berdasarkan kategori pesara mendapati seramai 29 orang warga tua berada pada tahap produktif yang tinggi, diikuti kategori bekerja pula, seramai 57 orang warga tua berada pada tahap produktif yang tinggi dan kategori tidak bekerja menunjukkan seramai 22 orang warga tua berada pada tahap produktif yang tinggi.

Analisis yang terakhir menunjukkan profil jumlah pendapatan warga tua di kawasan kajian. Bagi kategori jumlah pendapatan warga tua antara RM 720.00 dan kurang menunjukkan seramai 42 orang warga tua pada tahap produktif yang tinggi, diikuti jumlah pendapatan warga tua yang berada pada paras RM 721.00 – RM 2000.00 seramai 51 orang berada pada tahap produktif yang tinggi. Bagi kategori jumlah pendapatan warga tua sebanyak RM 2000.00 dan lebih pula mendapati seramai sembilan orang berada pada tahap produktif yang tinggi.

5.6 Rumusan

Secara keseluruhannya, bab ini telah membincangkan tentang deskripsi ciri-ciri warga tua produktif di DUN Pauh, Negeri Perlis seperti sikap, pengetahuan, sokongan sosial, tahap kesihatan dan agama. Selain itu, bab ini juga membincangkan mengenai indikator, kepuasan dan tahap warga tua produktif. Hasil kajian indikator warga tua produktif menunjukkan, kebanyakan warga tua mempunyai tahap penyertaan yang sederhana dalam bidang politik, ekonomi, agama, sosial dan keluarga. Bagi tahap kepuasan warga tua produktif penyelidik membahagikannya kepada tiga keadaan iaitu secara umum, masa kini dan sebelum ini. Hasil untuk ketiga-tiga keadaan ini menunjukkan warga tua berada pada tahap kepuasan yang tinggi terhadap tahap keproduktifan diri mereka.

Tahap warga tua produktif juga dianalisis dan dibincangkan dalam bab ini. Penyelidik membahagikan tahap produktif warga tua kepada lima keadaan iaitu secara umum, masa kini, sebelum ini, berbanding rakan sebaya dan tahap produktif mengikut profil. Hasil analisis menunjukkan ramai warga tua berada pada tahap produktif yang tinggi kecuali tahap produktif responden berbanding rakan sebaya yang memperlihatkan hasilnya berada di tahap yang sederhana.

BAB ENAM

FAKTOR MEMPENGARUHI WARGA TUA PRODUKTIF

6.1 Pengenalan

Bab 5 telah membincangkan deskripsi ciri-ciri warga tua produktif seperti sikap, pengetahuan, sokongan sosial, tahap kesihatan dan agama. Turut juga sama dibincangkan ialah indikator, kepuasan dan tahap warga tua produktif. Bab ini pula membincangkan mengenai faktor-faktor yang berkaitan dengan warga tua produktif. Terdapat sepuluh faktor yang diambil kira berkaitan dengan warga tua produktif. Faktor-faktor tersebut ialah (1) umur, (2) tempoh pendidikan, (3) jumlah pendapatan, (4) sikap, (5) pengetahuan, (6) sokongan keluarga, (7) sokongan jiran, (8) sokongan rakan, (9) tahap kesihatan, dan (10) agama. Faktor-faktor ini dianalisis dengan menggunakan teknik korelasi dan regresi berganda untuk mengenal pasti faktor-faktor yang berpengaruh secara signifikan ke atas warga tua produktif. Secara khususnya, Bab 6 membincangkan (1) analisis korelasi, (2) analisis regresi berganda dan (3) perbincangan faktor berkaitan dengan warga tua produktif.

6.2 Analisis Korelasi Faktor Berkaitan Dengan Warga Tua Produktif

Kajian ini bertujuan untuk mengkaji faktor yang mempengaruhi warga tua produktif. Bagi mencapai tujuan ini teknik analisis regresi berganda digunakan. Walau bagaimanapun, sebelum analisis regresi berganda dilakukan, semua pembolehubah bebas perlu disaring terlebih dahulu menggunakan teknik analisis korelasi. Hal ini kerana sesuatu pembolehubah yang tidak signifikan dalam analisis korelasi tidak boleh digunakan dalam analisis regresi berganda terutamanya untuk tujuan membuat ramalan (Triola, 1989). Seterusnya mana-mana pembolehubah yang didapati

signifikan dalam analisis korelasi ini, digunakan dalam teknik analisis berikutnya, iaitu analisis regresi berganda.

Jadual 6.2 menunjukkan analisis pekali korelasi faktor berkaitan dengan warga tua produktif. Faktor yang dianalisis dengan menggunakan teknik korelasi adalah faktor umur, tempoh pendidikan, jumlah pendapatan, sikap, pengetahuan, sokongan keluarga, sokongan jiran, sokongan rakan sebaya, tahap kesihatan dan agama. Daripada sepuluh faktor yang dianalisis didapati empat daripadanya adalah signifikan pada aras 0.01 ataupun 0.05. Faktor yang signifikan tersebut adalah (1) faktor umur, (2) sikap, (3) pengetahuan dan (4) tahap kesihatan.

Berdasarkan kepada hasil analisis ini nilai pekali bagi pembolehubah umur adalah $r = -0.271^{**}$ dan nilai signifikan $p = 0.001$ (*2-tailed*). Ini menunjukkan nilai p lebih kecil dari aras signifikan 0.01. Hasil analisis ini adalah signifikan pada paras $p < 0.01$ dan dapat diinterpretasikan sebagai terdapatnya hubungan negatif yang signifikan di antara faktor umur dengan warga tua produktif.

Selain pembolehubah umur, pembolehubah tempoh pendidikan turut dianalisis. Berdasarkan kepada hasil analisis, nilai pekali bagi pembolehubah tempoh pendidikan adalah ($r_{(150)} = 0.139$, $p > 0.01$). Oleh itu, dapat diinterpretasikan sebagai tidak terdapat hubungan yang bererti di antara faktor tempoh pendidikan dengan warga tua produktif.

Pembolehubah jumlah pendapatan juga diambil perhatian untuk dianalisis dalam kajian ini. Hasil analisis jumlah pendapatan mendapati nilai pekali bagi

pembolehubah jumlah pendapatan adalah ($r_{(148)} = -0.074, p > 0.05$). Hasil analisis ini juga adalah tidak signifikan dan dapat diinterpretasikan sebagai tidak terdapat hubungan yang berarti di antara jumlah pendapatan dengan warga tua produktif.

Dalam konteks pembolehubah sikap, berdasarkan hasil analisis nilai pekali bagi pembolehubah ini adalah $r = 0.444^{**}$ dan nilai signifikan $p = 0.000$ (*2-tailed*). Nilai p adalah lebih kecil dari aras signifikan 0.01. Hasil analisis ini juga menunjukkan nilai r adalah signifikan pada paras 0.01 dan dapat diinterpretasikan sebagai terdapat hubungan signifikan di antara faktor sikap dengan warga tua produktif.

Pembolehubah faktor pengetahuan juga dianalisis dengan menggunakan teknik korelasi ini. Berdasarkan hasil analisis, nilai pekali bagi pembolehubah faktor pengetahuan adalah $r = 0.683^{**}$ dan nilai signifikan $p = 0.000$ (*2-tailed*). Nilai p lebih kecil dari aras signifikan 0.01. Hasil analisis ini adalah signifikan pada paras $p < 0.01$ dan dapat diinterpretasikan sebagai terdapatnya hubungan signifikan yang positif di antara faktor pengetahuan dengan warga tua produktif.

Analisis aspek sokongan keluarga menunjukkan nilai pekali bagi pembolehubah keluarga adalah ($r_{(150)} = 0.089, p > 0.01$). Hasil analisis ini adalah tidak signifikan dan dapat diinterpretasikan sebagai tidak terdapat hubungan yang berarti di antara sokongan keluarga dengan warga tua produktif. Selain pembolehubah sokongan keluarga, pembolehubah sokongan jiran dan rakan sebaya turut dianalisis. Hasil analisis pembolehubah sokongan jiran mendapati nilai pekali bagi pembolehubah ini adalah ($r_{(150)} = 0.066, p > 0.01$). Hasil analisis ini adalah tidak signifikan dan

pembolehubah sokongan rakan sebaya juga tidak signifikan kerana nilai pekali bagi pembolehubah sokongan rakan sebaya adalah ($r_{(150)} = 0.101, p > 0.01$).

Berdasarkan hasil analisis, nilai pekali bagi pembolehubah tahap kesihatan adalah $r = 0.384^{**}$ dan nilai signifikan $p = 0.000$ (*2-tailed*). Ini menunjukkan nilai p lebih kecil dari aras signifikan 0.01. Hasil analisis ini adalah signifikan pada paras $p < 0.01$ dan dapat diinterpretasikan sebagai terdapatnya hubungan signifikan di antara tahap kesihatan dengan warga tua produktif. Namun begitu, pembolehubah agama menunjukkan hasil yang tidak signifikan kerana nilai pekali bagi pembolehubah agama adalah ($r_{(150)} = 0.031, p > 0.01$) dan dapat diinterpretasikan sebagai tidak terdapat hubungan yang bererti di antara faktor agama dengan warga tua produktif.

Semua maklumat mengenai hasil analisis kolerasi ke atas warga tua produktif dan pembolehubah yang digunakan dalam kajian ini beserta dengan nilai signifikan ditunjukkan melalui Jadual 6.2.

Jadual 6.2 : Analisis Korelasi Faktor Berkaitan Dengan Warga Tua Produktif

Pembolehubah	Nilai R	Nilai Signifikan (T)
Umur	-0.271**	0.001
Tempoh Pendidikan	0.139	0.089
Jumlah Pendapatan	-0.074	0.369
Sikap	0.444**	0.000
Pengetahuan	0.683**	0.000
Sokongan Keluarga	0.089	0.280
Sokongan Jiran	0.066	0.421
Sokongan Rakan Sebaya	0.101	0.218
Kesihatan	0.384**	0.000
Agama	0.031	0.702

** Korelasi signifikan pada aras 0.01 (*2-tailed*)

* Korelasi signifikan pada aras 0.05 (*2-tailed*)

6.3 Analisis Regresi Faktor Berkaitan Warga Tua Produktif

Hasil analisis korelasi sepuluh pembolehubah ke atas warga tua produktif menunjukkan empat daripada pembolehubah tersebut signifikan ke atas warga tua produktif pada paras 0.01. Empat pembolehubah yang signifikan digunakan dalam peringkat analisis seterusnya, iaitu analisis regresi berganda. Analisis regresi ini dilakukan adalah untuk menguji pengaruh antara pembolehubah bebas dengan pembolehubah terikat kajian, iaitu warga tua produktif. Oleh itu, bahagian ini membincangkan hasil analisis regresi berganda ke atas faktor yang berkaitan dengan warga tua produktif. Faktor yang dianalisis adalah faktor umur, sikap, pengetahuan dan kesihatan. Untuk tujuan analisis, satu model regresi berganda telah dibentuk, iaitu:

$$Y = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots + b_nX_n + e$$

Di mana;

Y = Pembolehubah terikat
 $b_1 - b_n$ = Pekali regresi
 $X_1 - X_n$ = Pembolehubah bebas

Daripada hasil analisis didapati pembolehubah faktor pengetahuan dan tahap kesihatan sahaja yang signifikan pada paras 0.05 mahupun pada paras 0.01 (Jadual 6.3).

Jadual 6.3 : Analisis Regresi Faktor Berkaitan Dengan Warga Tua Produktif (EnterMetod)

Pembolehubah	B	Ralat Piawai	β	T	Sig.
(Constant)	1.483	17.435		0.085	0.932
Faktor umur	- 0.010	0.146	- 0.004	-0.068	0.946
Sikap	0.080	0.178	+0.035	0.451	0.653
Pengetahuan	1.169	0.163	+0.601	7.154	0.000
Kesihatan	0.623	0.230	+0.173	2.710	0.008

a. Pembolehubah bersandar : warga tua Produktif; F = 35.320 P = 0.000
 $R^2 = 0.494$; $R^2 = 0.480$

Jadual 6.3 menunjukkan R^2 dalam analisis regresi ini adalah 0.480 yang bermaksud dua daripada empat pembolehubah yang diambilkira dalam model regresi berjaya menyumbangkan sebanyak 48.0 peratus ke atas warga tua produktif. Manakala sebanyak 52.0 peratus lagi adalah disebabkan oleh faktor-faktor lain yang tidak diambilkira dalam konteks kajian ini. Hasil analisis regresi menunjukkan persamaan model yang telah dibentuk menghasilkan maklumat seperti yang di tunjukkan dalam Rajah 6.3:

$$Y = 1.483 + -0.010 X_1 + 0.080 X_2 + 1.169 X_3 + 0.623 X_4 + e$$

Rajah 6.3. Model Analisis Regresi Berganda

Selain menggunakan teknik *enter method* seperti di Jadual 6.3, kajian ini turut menganalisis data menggunakan teknik regresi *stepwise* untuk mengenal pasti faktor yang paling berpengaruh ke atas warga tua produktif. Hasil analisis teknik regresi *stepwise* ditunjukkan melalui Jadul 6.3.1.

Jadual 6.3.1 : Analisis Regresi (Stepwise) Faktor yang Mempengaruhi Warga Tua Produktif

Pembolehubah	B	Ralat Piawai	β	T	Sig.	R^2	Sumbangan (%)
(Constant)	3.280	10.213		0.321	0.749		
Pengetahuan	1.216	0.122	0.625	10.005	0.000	0.467	46.7
Kesihatan	0.618	0.225	0.171	2.742	0.007	0.493	1.3

a. Pembolehubah bersandar : warga tua Produktif; $R^2 = 0.480$

Berdasarkan jadual di atas, didapati faktor pengetahuan merupakan faktor yang dikenal pasti menjadi penyumbang terbesar terhadap tahap warga tua produktif ($\beta = 0.625$, $t = 10.005$, dan $p = 0.000$). Faktor pengetahuan ini menyumbang sebanyak 46.7 peratus ke atas variasi tahap warga tua produktif di kawasan kajian. Keadaan ini menunjukkan bagi setiap satu unit pertambahan skor tahap pengetahuan, terdapat pertambahan tahap produktif yang diramalkan sebanyak 0.625 unit. Ini jelas menunjukkan peningkatan tahap pengetahuan dalam kalangan warga tua menjadi faktor utama yang menyumbang 46.7 peratus kepada tahap produktif warga tua.

Peramal kedua terpenting ialah kesihatan ($\beta = 0.171$, $t = 2.742$, dan $p = 0.007$) dan sumbangannya terhadap tahap produktif warga tua adalah sebanyak 1.3 peratus. Ini bermakna apabila skor tahap kesihatan bertambah sebanyak satu unit, tahap produktif bertambah sebanyak 0.171 unit. Dapatan ini jelas menunjukkan apabila tahap kesihatan meningkat, maka tahap produktif warga tua turut meningkat.

6.4 Perbincangan Faktor Berkaitan Dengan Warga Tua Produktif

Analisis regresi yang dilakukan berasaskan model yang telah dibentuk dalam bahagian sebelum ini menunjukkan dua pembolehubah yang digunakan dalam model regresi adalah signifikan pada paras 0.01 ataupun 0.05. Bahagian ini membincangkan

faktor-faktor hasil analisis regresi tersebut. Selain itu, bahagian ini juga membincangkan mengenai faktor yang tidak mempunyai hubungan signifikan dengan warga tua produktif.

6.4.1 Faktor Pengetahuan

Pengetahuan warga tua tentang warga tua produktif diukur berasaskan 10 indikator iaitu pengetahuan mengenai (1) sumbangan tenaga dalam pekerjaan, (2) menjana pendapatan kepada diri sendiri, (3) meningkatkan produktiviti pekerjaan, (4) menjana pendapatan kepada keluarga, (5) melakukan aktiviti harian, (6) mampu melibatkan diri dalam aktiviti kemasyarakatan, (7) mampu memberi pendapat kepada keluarga, (8) mampu memberi pendapat kepada masyarakat, (9) boleh berkongsi pengalaman dan kemahiran kepada keluarga dan (10) boleh berkongsi pengalaman dan kemahiran kepada masyarakat. Sepuluh indikator ini berkemungkinan boleh meningkatkan tahap warga tua produktif, atau boleh juga menurunkan tahap warga tua produktif. Berdasarkan faktor pengetahuan ini, kajian ini mengemukakan hipotesis sebagai berikut, iaitu:

Tidak terdapat pengaruh yang signifikan di antara faktor pengetahuan dengan warga tua produktif.

Hasil analisis menunjukkan pekali $\beta = +0.601$, dan nilai signifikan T ialah 0.000. Ini menunjukkan faktor pengetahuan mempunyai pengaruh yang signifikan dengan warga tua produktif. Hubungan positif ini bermaksud pembolehubah tidak bersandar meningkat dan akan menyebabkan pembolehubah bersandar turut meningkat. Ini bererti sekiranya pekali faktor pengetahuan meningkat ia akan menyebabkan tahap warga tua produktif juga meningkat. Oleh itu, hipotesis nul yang menyatakan tidak terdapat hubungan yang bererti di antara faktor pengetahuan dengan tahap warga tua

produktif adalah tidak dapat diterima. Sebaliknya faktor pengetahuan dalam kajian ini terbukti mempunyai pengaruh yang positif dan signifikan ke atas tahap warga tua produktif. Hubungan positif yang diperolehi daripada analisis regresi berganda dalam kajian ini bermaksud ada kecenderungan 10 indikator faktor pengetahuan yang digunakan dalam kajian ini boleh meningkatkan tahap warga tua produktif.

Melalui pemerhatian ke atas responden kajian menunjukkan, pendidikan seseorang individu akan dapat meningkatkan pengetahuan atau kemampuan seseorang dalam sesuatu bidang. Oleh kerana itu, apabila warga tua mempunyai pengetahuan mengenai warga tua produktif secara tidak langsung akan mendorong mereka untuk menjadi seorang yang produktif. Ini menunjukkan seseorang warga tua yang mempunyai pengetahuan mengenai warga tua produktif akan cenderung mempengaruhi warga tua tersebut untuk produktif. Pengetahuan adalah sesuatu yang dipelajari atau diajar. Ilmu pengetahuan yang diperolehi haruslah digunakan untuk memberi faedah kepada masyarakat.

Warga tua yang mempunyai pengetahuan mengenai warga tua produktif, mengetahui apa yang perlu mereka lakukan untuk menjadi seorang yang produktif. Di samping itu, berdasarkan temu bual secara tidak berstruktur dengan beberapa orang responden mendapati warga tua juga mengetahui bahawa mereka wajar menyumbangkan tenaga dalam bidang pekerjaan. Ini kerana mereka masih lagi diperlukan dalam bidang tersebut. Ia dapat dilihat dalam realiti sekarang ini di mana kebanyakan warga tua masih mampu bekerja walaupun telah mencapai usia 60 tahun dan ke atas. Ia juga sesuai dengan saranan kerajaan untuk menjadikan warga tua terus produktif dan

berkualiti sesuai dengan kuantitinya yang semakin meningkat pada masa kini (Shahrizat Abdul Jalil, 2010).

Selain itu juga, warga tua yang mempunyai pengetahuan mengenai warga tua produktif tahu akan pekerjaan yang mereka lakukan masih boleh menghasilkan pendapatan yang lumayan. Hal ini secara tidak langsung mendorong warga tua untuk kekal produktif selagi mereka mampu untuk melakukannya. Oleh itu, mereka akan berusaha untuk bekerja bagi memperoleh pendapatan untuk membantu keluarga. Kesan daripada kesedaran tersebut menyebabkan kebanyakan warga tua dalam kajian ini masih bekerja sama ada dalam sektor formal atau informal. Melalui pekerjaan ini mereka boleh memperoleh pendapatan dan menyara keluarga seperti yang dinyatakan oleh Daatland (2005) iaitu, warga tua yang sihat dari segi fizikal dan mental boleh melakukan kerja dan menerima bayaran walaupun telah berumur 65 tahun ke atas dan mereka masih lagi diberi peluang bekerja walaupun telah bersara.

Warga tua juga tahu selain melakukan pekerjaan mereka juga masih diperlukan sebagai tempat rujukan dan pemberi nasihat kepada generasi muda. Hal ini bersesuaian dengan adat tradisional di mana warga tua dikatakan seorang yang mempunyai banyak pengalaman dan perlu dihormati. Hal ini secara tidak langsung menjuruskan warga tua kepada keyakinan diri bahawa dirinya masih diperlukan sama ada dalam keluarga, masyarakat dan negara (Syed Barkat Ali, 2011).

Seterusnya warga tua juga tahu pengalaman dan kemahiran yang mereka ada masih boleh digunakan dan disumbangkan kepada keluarga, masyarakat dan negara. Warga tua selalunya mempunyai banyak pengalaman dan ilmu. Oleh kerana itu, warga tua

boleh menyumbangkan sedikit tenaga dengan melakukan kerja-kerja yang bersesuaian dengan kemampuan mereka yang menjadikan mereka produktif (Daatland, 2005).

Warga tua yang mempunyai pengetahuan mengenai pentingnya gaya hidup sihat juga akan terus kekal aktif dan produktif. Warga tua yang mengetahui kepentingan gaya hidup sihat akan sentiasa mengamalkan gaya hidup yang sihat. Antara amalan hidup sihat yang boleh diamalkan oleh warga tua ialah bersenam dan mengamalkan pemakanan yang seimbang bagi kekal sihat walaupun telah berusia (Latifah Abdul Latif, 2010).

6.4.2 Faktor Kesihatan

Faktor kesihatan dalam kajian ini melibatkan kombinasi lima indikator iaitu (1) jenis penyakit, (2) aktiviti harian, (3) kebergantungan kepada ubat-ubatan, (4) kekerapan ke hospital, dan (5) tahap kesihatan. Dalam konteks faktor kesihatan kajian ini mengutarakan hipotesis seperti berikut, iaitu:

Tidak terdapat pengaruh yang signifikan di antara tahap kesihatan dengan warga tua produktif.

Berdasarkan analisis yang dilakukan, pekali $\beta = +0.173$, dan nilai signifikan T ialah 0.008. Ini menunjukkan faktor kesihatan mempunyai pengaruh yang signifikan dengan warga tua produktif. Hubungan positif dapat dijelaskan melalui nilai pembolehubah tidak bersandar yang meningkat dan nilai pembolehubah bersandar akan turut meningkat. Ini bererti sekiranya pekali faktor kesihatan meningkat maka tahap warga tua produktif akan turut meningkat. Oleh yang demikian, hipotesis nul yang mengatakan tidak terdapat hubungan yang bererti di antara faktor kesihatan

dengan tahap warga tua produktif adalah tidak dapat diterima. Sebaliknya faktor kesihatan yang dinyatakan dalam kajian warga tua produktif ini terbukti mempunyai pengaruh positif yang signifikan ke atas tahap warga tua produktif.

Hubungan positif seperti yang terdapat dalam kajian ini bermaksud apabila warga tua mempunyai tahap kesihatan yang baik secara tidak langsung akan mempengaruhi warga tua untuk lebih produktif. Contohnya jika warga tua terhindar daripada sebarang penyakit dan mempunyai tahap kesihatan mental dan fizikal yang baik maka mereka boleh menyumbang bakti kepada keluarga, masyarakat dan negara berdasarkan kepada kemampuan mereka.

Definisi Pertubuhan Kesihatan Sedunia (WHO) menyatakan kesihatan ialah sihat daripada aspek fizikal, mental dan sosial serta bukan sahaja sekadar bebas daripada penyakit, kecacatan dan kecederaan sahaja. Berdasarkan kepada pernyataan ini mendapati kebanyakan warga tua berada dalam keadaan yang sihat dan masih boleh melakukan pelbagai pekerjaan dan aktiviti. Faktor kesihatan ini juga saling berkait rapat dengan warga tua produktif. Malah kesihatan dianggap sebagai indikator penting terhadap kesejahteraan warga tua. Warga tua yang sihat pada umumnya akan lebih sejahtera dalam kehidupan mereka (Wan Ibrahim Wan Ahmad, 2007). Ini kerana apabila mereka mempunyai kesihatan yang baik secara tidak langsung mendorong mereka untuk hidup aktif dan produktif.

Berdasarkan kajian yang dilakukan oleh Kalache, Barreto dan Keller (2005), warga tua kebiasaannya dari segi biologikal boleh mencapai umur yang lanjut melebihi 100 tahun. Namun begitu, usia yang lanjut tidak menghalang warga tua untuk terus

produktif. Ini disebabkan kebanyakan warga tua mempunyai kesedaran mengenai kepentingan gaya hidup sihat yang boleh menjadikan mereka terus produktif walaupun di usia yang lanjut. Di samping itu, kemajuan dalam bidang kesihatan informal dan formal juga memainkan peranan penting kepada warga tua. Kesan kemajuan dalam bidang kesihatan ini menyebabkan pelbagai penyakit dalam masyarakat pada masa kini dapat diubati dan disembuhkan.

Jelaslah di sini terdapat banyak sebab yang boleh digunakan untuk menerangkan mengapa warga tua yang sihat lebih cenderung untuk mempunyai tahap produktif yang lebih tinggi.

6.4.3 Faktor Umur

Faktor umur turut dianalisis dalam kajian ini. Walau bagaimanapun, tidak terdapat hubungan yang signifikan di antara faktor umur dengan warga tua produktif. Kajian ini mengutarakan hipotesis seperti berikut, iaitu:

Tidak terdapat pengaruh yang signifikan di antara umur dengan warga tua produktif.

Berdasarkan analisis yang dilakukan pekali $\beta = -0.004$, dan nilai signifikan T ialah 0.946. Ini menunjukkan faktor umur tidak mempunyai perkaitan dengan warga tua produktif. Oleh yang demikian, hipotesis nul yang mengatakan tidak terdapat hubungan yang bererti di antara faktor umur dengan tahap warga tua produktif adalah diterima.

Teori Aktiviti menjelaskan tahap produktif seseorang tidak hanya bergantung kepada umur yang meningkat, sebaliknya terdapat faktor lain yang boleh menyumbang

kepada ketidakproduktifan seseorang individu antaranya adalah faktor kesihatan (Peter dan O'Hanlon, 2004).

Hasil daripada pemerhatian penyelidik terhadap beberapa responden mendapati, sesetengah responden walaupun telah mencecah usia 75 tahun dan ke atas mereka masih lagi aktif dan mampu berpartisipasi dengan masyarakat selain memegang jawatan dalam persatuan yang mereka anggotai dan terdapat di antara mereka yang masih bekerja sama ada dalam sektor formal atau informal. Tambahan lagi, ada di antara mereka yang masih lagi mampu mengusahakan kebun dan sawah padi.

Selain pemerhatian, hasil temu bual dengan beberapa responden juga ada yang menyatakan mereka masih lagi produktif dan boleh berpartisipasi dengan keluarga dan masyarakat kerana menerima sokongan yang tinggi daripada keluarga, jiran dan rakan sebaya serta masih mempunyai tahap kesihatan yang memuaskan hingga membolehkan mereka hidup aktif dan produktif. Kajian yang dilakukan oleh Masaharu Kumashiro (1999) juga mendapati kebanyakan warga tua di Jepun walaupun telah berusia 60 tahun dan ke atas mereka masih mampu lagi aktif bekerja dalam pelbagai bidang.

Menurut Peter, C (tanpa tarikh), kebanyakan individu yang berumur 60 dan 70 tahun masih lagi bekerja sama ada sepenuh masa ataupun separuh masa. Melalui pekerjaan secara tidak langsung boleh membantu perkembangan mental dan fizikal warga tua. Terdapat di antara warga tua yang mempunyai pengalaman yang luas dalam pekerjaan selain mempunyai tahap pendidikan yang tinggi dan berpendapatan tinggi seperti peguam, pegawai perubatan dan arkitek. Golongan profesional ini bersedia

untuk bekerja dengan kelebihan umur kerana mereka mempunyai pengalaman yang luas dalam bidang tersebut. Melalui pengalaman yang luas ini mendorong seseorang warga tua untuk kekal produktif dengan melakukan pekerjaan yang mereka mampu lakukan.

Namun begitu, hasil temu bual tidak berstruktur dengan beberapa responden, ada di antara mereka yang berumur lingkungan 60 hingga 65 tahun yang menyatakan mereka tidak mampu lagi untuk bekerja dan aktif menyertai aktiviti kemasyarakatan. Selain itu, mereka juga mengharapkan anak-anak untuk menjaga dan membantu mereka. Ini kerana mereka mempunyai masalah dari segi kesihatan dan bergantung kepada ubat-ubatan selain kerap ke hospital untuk menerima rawatan. Oleh itu, jelaslah faktor umur tidak mempunyai perkaitan dengan warga tua produktif.

6.4.4 Faktor Sikap

Sikap dalam kajian ini merupakan sikap warga tua mengenai warga tua produktif. Faktor ini adalah berasaskan kepada 12 indikator yang berkaitan dengan sikap warga tua produktif iaitu (1) melakukan kerja bersungguh-sungguh, (2) mementingkan kualiti masa, (3) melakukan pekerjaan dalam tempoh yang ditetapkan, (4) mengutamakan tugas yang lebih penting, (5) merujuk pihak atasan sekiranya ada masalah, (6) mengutamakan mencari jalan penyelesaian daripada mencari kesalahan orang lain, (7) memaafkan kesalahan orang lain bagi mengelak daripada timbul masalah, (8) mengutamakan pekerjaan daripada kenaikan pangkat, (9) suka menolong keluarga dan masyarakat ke arah kebaikan dan kesejahteraan hidup, (10) menggunakan kemudahan informasi untuk meningkatkan pengetahuan, (11) menggunakan pendapatan hasil pekerjaan untuk keselesaan keluarga, dan (12)

memberi pandangan kepada keluarga dan masyarakat. Oleh yang demikian, 12 indikator ini dijangka berkemungkinan meningkatkan tahap warga tua produktif, atau boleh juga menurunkan tahap warga tua produktif. Berdasarkan faktor sikap, kajian ini mengemukakan hipotesis sebagai berikut, iaitu:

Tidak terdapat pengaruh yang signifikan di antara faktor sikap dengan warga tua produktif.

Hasil analisis menunjukkan pekali $\beta = +0.035$, dan nilai signifikan T ialah 0.451. Ini menunjukkan faktor sikap tidak mempunyai perkaitan dengan warga tua produktif dan hipotesis tersebut diterima.

Menurut Bytheway (1995) terdapat sesetengah warga tua merasakan apabila telah berusia, mereka tidak lagi diperlukan dalam keluarga dan masyarakat. Selain itu, mereka berpendapat bahawa masa tua adalah masa untuk berehat setelah sekian lama bekerja atau membesarkan anak-anak. Mereka juga bertanggapan bahawa mereka sepatutnya berehat sahaja dan tidak perlu menyumbang ke arah pembangunan diri dan masyarakat.

6.5 Faktor Warga Tua Produktif : Aplikasi Teori

Kajian ini seperti yang telah dijelaskan di dalam Bab 1, menggunakan Teori Aktiviti untuk menghuraikan isu penuaan produktif. Melalui teori ini dapat dinyatakan sebarang aktiviti atau peranan yang dimainkan oleh warga tua secara tidak langsung boleh meningkatkan tahap produktif mereka. Warga tua produktif dalam konteks kajian ini dianalisis dengan melihat faktor peribadi, sokongan sosial, tahap kesihatan dan agama.

Teori aktiviti menjelaskan warga tua akan mengekalkan minat, aktiviti dan hubungan sosial yang sama sewaktu mereka berada pada usia muda. Ini bermakna sebarang aktiviti atau peranan yang mereka lakukan pada usia muda akan diteruskan sehingga usia tua. Walaupun seperti yang diketahui tahap produktiviti seseorang akan menurun apabila berlakunya peningkatan usia namun ia bukan melibatkan faktor umur yang meningkat semata-mata tetapi ia juga boleh disebabkan oleh pelbagai faktor lain seperti masalah kesihatan (Peter dan O'Hanlon, 2004). Teori ini juga menyatakan terdapat pelbagai faktor yang boleh mempengaruhi warga tua untuk terus aktif. Faktor tersebut termasuklah penjagaan diri dari segi kesihatan. Oleh itu, jelaslah bahawa faktor kesihatan sememangnya mempengaruhi tahap keproduktifan seseorang warga tua.

Selain itu, kajian ini juga mendapati apabila berlakunya peningkatan umur kebanyakan warga tua masih lagi mampu melakukan pelbagai aktiviti seperti bekerja dalam sektor formal atau informal dan melakukan aktiviti kemasyarakatan. Hal ini kerana kebanyakan warga tua mempunyai pengetahuan dan kesedaran bahawa mereka masih lagi diperlukan dalam masyarakat. Mereka diperlukan kerana pengalaman yang mereka ada amat berguna kepada masyarakat dan organisasi pekerjaan. Melalui bidang pekerjaan secara tidak langsung mendorong mereka untuk lebih produktif dan dengan cara itu mereka juga tidak hanya berehat sahaja tanpa melakukan sebarang aktiviti. Selain itu, melalui pekerjaan juga mereka mampu memperolehi pendapatan untuk menampung kehidupan. Oleh itu, sesuai dengan teori ini yang menyatakan apabila warga tua mengalami kehilangan aktiviti seperti pekerjaan kerana bersara, warga tua akan mencari aktiviti lain yang boleh mereka

lakukan bagi menggantikan aktiviti yang sebelum ini mereka lakukan (Havighurst, Neugarten dan Tobin, 1968).

Teori aktiviti juga turut menyatakan walaupun tidak semua aktiviti adalah sesuai dengan warga tua tetapi mereka mempunyai kelebihan untuk melepaskan aktiviti yang tidak sesuai dengan diri mereka. Oleh itu, mereka perlu melakukan aktiviti yang bersesuaian dengan kemampuan mereka sahaja (Shahrizat Abdul Jalil, 2010). Justeru, teori ini bersesuaian dengan dapatan kajian yang menunjukkan kebanyakan warga tua masih lagi aktif dalam melakukan pelbagai aktiviti yang bersesuaian dengan kemampuan mereka seperti aktiviti politik, ekonomi, agama dan kemasyarakatan.

Oleh yang demikian, terdapat keselarasan di antara apa yang diuraikan oleh teori dengan dapatan kajian. Ini kerana warga tua masih mampu melakukan pelbagai aktiviti untuk disumbangkan kepada keluarga, masyarakat dan negara sesuai dengan kemampuan mereka.

6.5 Rumusan

Bahagian ini membincangkan analisis faktor yang berkaitan dengan warga tua produktif dengan menggunakan teknik korelasi dan regresi berganda. Faktor yang dianalisis menggunakan teknik korelasi ialah faktor umur, tempoh pendidikan, jumlah pendapatan, pengetahuan, sikap, sokongan keluarga, sokongan jiran, sokongan rakan sebaya, tahap kesihatan dan agama dengan warga tua produktif. Berdasarkan analisis, daripada sepuluh faktor yang dinyatakan hanya empat

daripadanya adalah signifikan pada paras 0.01 ataupun 0.05 iaitu faktor umur, pengetahuan, sikap, dan tahap kesihatan.

Faktor yang signifikan melalui analisis korelasi dianalisis pula dengan menggunakan teknik regresi berganda. Hasil analisis regresi berganda pula mendapati hanya dua faktor sahaja yang berpengaruh ke atas warga tua produktif iaitu faktor pengetahuan dan faktor kesihatan.

BAB TUJUH

RINGKASAN DAN CADANGAN

7.1 Pengenalan

Bab 6 telah membincangkan mengenai analisis faktor yang berkaitan dengan warga tua produktif dengan menggunakan teknik korelasi dan regresi berganda. Bab 7 pula akan merumuskan ringkasan hasil kajian ini. Rumusan ini akan tertumpu kepada (1) faktor peribadi, (2) faktor sokongan sosial, (3) faktor tahap kesihatan dan (4) faktor agama. Selain itu, bab ini juga membincangkan mengenai indikator warga tua produktif seperti penyertaan dalam bidang politik, ekonomi, agama, kemasyarakatan dan keluarga. Tahap kepuasan warga tua produktif dan tahap warga tua produktif juga dibincangkan. Seterusnya bab ini juga mengutarakan implikasi kajian, cadangan kajian, cadangan kajian akan datang dan kesimpulan secara keseluruhan yang berasaskan kepada hasil analisis faktor yang berpengaruh ke atas warga tua produktif dalam kajian ini.

7.2 Ringkasan Hasil Kajian

Ringkasan hasil kajian ini ditumpukan kepada beberapa faktor iaitu faktor personal warga tua seperti umur, tahap pendidikan, jumlah pendapatan, sikap dan pengetahuan.

7.2.1 Faktor Peribadi Warga Tua Produktif

Faktor peribadi berkaitan dengan umur menunjukkan sebahagian besar warga tua yang dikaji adalah dalam lingkungan umur 65-74 tahun. Manakala sebahagian kecil lagi warga tua berumur lingkungan 60-64 dan 75 tahun ke atas.

Merujuk kepada tahap pendidikan, kebanyakan warga tua yang dikaji mempunyai pendidikan sehingga sekolah rendah sahaja. Namun begitu, terdapat juga warga tua yang tidak pernah bersekolah dan ada juga di antara mereka yang berjaya sehingga ke peringkat Sijil Rendah Pelajaran, Sijil Pelajaran Malaysia dan institusi pengajian tinggi tetapi jumlahnya adalah tidak ramai.

Dari segi jumlah pendapatan pula memperlihatkan sebahagian besar warga tua mempunyai jumlah pendapatan sebanyak RM 721.00-2000.00. Ini diikuti pula responden yang memperolehi pendapatan kurang RM 720.00. Manakala hanya sebahagian sahaja warga tua yang memperolehi pendapatan sebanyak RM 2001.00-2500.00, RM 2501.00-3000.00 dan RM 3001.00-3500.00.

Sikap dan pengetahuan warga tua mengenai warga tua produktif juga penting untuk diperbincangkan. Berdasarkan analisis, sebanyak dua pertiga warga tua menunjukkan tahap yang tinggi terhadap sikap mereka mengenai warga tua produktif dan sebahagian kecil menyatakan sikap mereka mengenai warga tua produktif berada di tahap yang sederhana.

Merujuk faktor pengetahuan pula, kebanyakan warga tua mempunyai pengetahuan yang tinggi mengenai warga tua produktif dan sebahagian kecil sahaja yang menyatakan pengetahuan mengenai warga tua produktif berada di tahap yang sederhana dan rendah.

7.2.2 Faktor Sokongan Sosial Warga Tua Produktif

Aspek sokongan sosial pula melibatkan perbincangan mengenai sokongan sosial yang diperolehi warga tua daripada keluarga, jiran dan rakan sebaya. Sokongan sosial daripada keluarga merangkumi pasangan, anak yang berkahwin, anak bujang, anak yang tinggal berdekatan, anak yang tinggal berjauhan, cucu dan saudara mara.

Melalui sokongan sosial daripada pasangan, ia menunjukkan sebahagian besar warga tua mendapat sokongan daripada pasangan untuk terus menjadi warga tua yang produktif. Selain sokongan daripada pasangan, warga tua juga mendapat sokongan daripada anak berkahwin dan anak bujang. Berdasarkan analisis yang telah dilakukan, kebanyakan warga tua memperolehi sokongan yang lebih daripada anak berkahwin berbanding anak yang masih bujang.

Selain daripada mengkaji mengenai sokongan anak berkahwin dan anak bujang, sokongan sosial daripada anak berdekatan dan anak yang tinggal berjauhan turut dianalisis. Berdasarkan sokongan sosial daripada anak berdekatan dan anak yang tinggal berjauhan, menunjukkan bahawa kebanyakan warga tua lebih menerima sokongan sosial daripada anak yang tinggal berdekatan.

Peranan cucu dan saudara mara juga amat perlu diberi perhatian dalam aspek sokongan sosial ini. Merujuk hasil kajian yang telah dilakukan kebanyakan warga tua menyatakan memperolehi sokongan sosial yang amat tinggi daripada cucu dan saudara mara. Ini menunjukkan peranan yang dimainkan oleh saudara mara dan cucu amat penting untuk warga tua terus produktif.

Sokongan sosial daripada jiran dan rakan sebaya juga amat penting terhadap warga tua. Hal ini dapat dibuktikan apabila hasil analisis menunjukkan sebahagian besar daripada warga tua memperolehi sokongan sosial daripada jiran dan rakan sebaya mereka.

7.2.3 Faktor Tahap Kesihatan Warga Tua Produktif

Bahagian ini menjelaskan mengenai tahap kesihatan warga tua. Faktor tahap kesihatan warga tua dibahagikan kepada lima aspek. Antara aspek tersebut ialah jenis penyakit, kebergantungan terhadap ubat-ubatan, kekerapan ke hospital, tahap kesihatan warga tua itu sendiri dalam tempoh tiga bulan terakhir sebelum edaran soal selidik dilakukan dan aktiviti harian yang dilakukan oleh warga tua.

Berdasarkan jenis penyakit, kebanyakan warga tua menyatakan mereka menghadapi penyakit. Antara penyakit yang dihadapi oleh warga tua dalam kajian ini adalah tekanan darah tinggi, penyakit jantung dan diabetes.

Akibat daripada penyakit yang dihadapi oleh warga tua, kebanyakan mereka akan bergantung kepada ubat-ubatan. Kebergantungan kepada ubat-ubatan perlu bagi merawat penyakit yang mereka hidapi. Selain bergantung kepada ubat-ubatan kebanyakan warga tua juga perlu ke hospital untuk membuat pemeriksaan kesihatan. Walau bagaimanapun, berdasarkan tahap kesihatan warga tua yang dikaji, menunjukkan kebanyakan warga tua berada dalam tahap kesihatan yang baik.

Oleh kerana warga tua menyatakan mereka berada dalam tahap kesihatan yang baik, tidak hairanlah kebanyakan warga tua masih mampu melakukan pelbagai aktiviti

harian. Berdasarkan analisis yang dilakukan terhadap 15 aktiviti harian dilakukan warga tua, kebanyakan warga tua mampu melakukan aktiviti-aktiviti tersebut. Antara aktiviti harian tersebut ialah membuat panggilan telefon, membeli barangan keperluan sendiri, melakukan kerja rumah dan mampu mengenakan pakaian sendiri.

7.2.4 Faktor Agama Warga Tua Produktif

Bahagian ini pula menerangkan mengenai faktor agama ke atas warga tua produktif. Faktor agama ini dikategorikan kepada tiga aspek iaitu kepatuhan agama, penyertaan agama dan kepentingan agama kepada warga tua produktif.

Berdasarkan kepada tahap kepatuhan agama, kebanyakan warga tua menyatakan mereka mempunyai tahap kepatuhan yang tinggi kepada agama masing-masing. Selain tahap kepatuhan agama, tahap penyertaan dan tahap kepentingan agama kepada warga tua turut dikaji. Berdasarkan tahap penyertaan agama kebanyakan warga tua menyatakan tahap penyertaan agama yang tinggi. Selain itu, hampir keseluruhan warga tua yang dikaji menyatakan tahap yang tinggi terhadap kepentingan agama dalam kehidupan seharian mereka.

7.2.5 Indikator Warga Tua Produktif

Bahagian indikator warga tua produktif merujuk kepada penyertaan warga tua dalam bidang politik, ekonomi, sosial, agama dan keluarga.

Dalam bidang politik, kebanyakan warga tua menyatakan mereka berada di tahap yang sederhana dan sebahagian kecil berada di tahap yang rendah dan tinggi dalam penyertaan politik.

Aspek ekonomi pula memperlihatkan sebahagian besar warga tua berada di tahap yang sederhana dalam penyertaan ekonomi. Begitu juga, penyertaan warga tua dalam bidang agama, sosial dan keluarga. Kesemuanya memperlihatkan tahap penyertaan warga tua berada di tahap yang sederhana.

7.2.6 Kepuasan Warga Tua Produktif

Kepuasan warga tua produktif menerangkan mengenai kepuasan warga tua itu sendiri terhadap tahap produktif mereka. Dalam tahap kepuasan ini, terdapat tiga keadaan yang dikaji iaitu tahap kepuasan secara umum, tahap kepuasan masa kini iaitu setelah berusia 60 tahun dan sebelum ini iaitu sebelum berusia 60 tahun.

Berdasarkan kepuasan warga tua produktif secara umum dapat dirumuskan kepuasan warga tua produktif berada di tahap yang tinggi. Hasil yang sama juga diperolehi daripada kepuasan warga tua masa kini dan sebelum ini. Hasil ini menunjukkan, warga tua berpuas hati dengan tahap produktif mereka sama ada setelah berusia 60 tahun atau sebelum berusia 60 tahun.

7.2.7 Tahap Warga Tua Produktif

Tahap warga tua produktif merangkumi lima keadaan yang dikaji iaitu tahap warga tua produktif secara umum, tahap warga tua produktif masa kini, sebelum ini, berbanding rakan sebaya dan tahap produktif mengikut profil.

Berasaskan tahap warga tua produktif secara umum dapat dirumuskan tahap warga tua produktif berada di tahap yang tinggi. Hasil yang sama juga diperolehi daripada tahap warga tua produktif masa kini dan sebelum ini. Namun begitu, hasil yang

diperolehi daripada tahap warga tua produktif berbanding rakan sebaya menunjukkan tahap warga tua produktif berada di tahap yang sederhana jika dibandingkan dengan rakan sebaya.

7.2.8 Faktor Berpengaruh Ke Atas Warga Tua Produktif

Berdasarkan 10 pembolehubah yang di analisis, dua daripadanya mempunyai pengaruh yang signifikan ke atas warga tua produktif. Dua faktor tersebut ialah pengetahuan dan tahap kesihatan yang masing-masing signifikan pada paras 0.01.

7.3 Implikasi Kajian

Implikasi kajian mengenai warga tua produktif akan diterangkan dalam bahagian ini. Implikasi kajian tentang warga tua produktif dapat dilihat dalam konteks warga tua dan keluarga, kerajaan dan pekerja sosial.

7.3.1 Implikasi Kepada Warga Tua dan Keluarga

Kajian ini, mendapati kebanyakan warga tua mempunyai tahap pendidikan yang rendah. Tahap pendidikan sering dikaitkan dengan ilmu pengetahuan seseorang. Selain warga tua yang memerlukan pengetahuan mengenai kepentingan warga tua produktif, ahli keluarga juga tidak ketinggalan dalam memperoleh maklumat berkaitan warga tua produktif. Pengetahuan mengenai warga tua produktif penting, kerana ahli keluarga antara golongan yang paling hampir dengan warga tua terutamanya ibu bapa. Ahli keluarga merupakan sumber sokongan kepada warga tua. Ahli keluarga mampu untuk mendorong dan membantu mereka menjalani kehidupan yang lebih produktif. Berdasarkan kajian ini mendapati faktor pengetahuan mempengaruhi seseorang warga tua untuk lebih produktif. Kesan daripada

kurangnya pengetahuan warga tua dan ahli keluarga mengenai warga tua produktif akan menyebabkan warga tua kurang produktif.

7.3.2 Implikasi Kepada Kerajaan

Pihak kerajaan khususnya Kementerian Kesihatan perlulah mengadakan kempen kesedaran mengenai penjagaan kesihatan ke atas warga tua. Ini kerana, berdasarkan hasil kajian menunjukkan faktor kesihatan mempengaruhi seseorang warga tua untuk lebih produktif. Melalui penjagaan kesihatan yang baik dan sihat di usia tua membolehkan mereka hidup dengan lebih produktif.

7.3.3 Implikasi Kepada Pekerja Sosial

Pekerja sosial yang terlibat dengan warga tua perlulah mengetahui isu dan masalah yang sering terjadi dalam kalangan warga tua. Pekerja sosial juga perlu mengetahui asas maklumat mengenai warga tua seperti teori, kitaran hidup warga tua dan isu semasa mengenai warga tua seperti isu warga tua produktif. Melalui kajian ini mereka akan dapat mengenal pasti apakah faktor-faktor yang boleh menyumbang kepada warga tua produktif. Selain itu, pekerja sosial juga boleh mengetahui bagaimana seseorang warga tua boleh menjadi warga tua produktif dan bagaimana seseorang warga tua boleh menjadi warga tua tidak produktif.

7.4 Cadangan Kajian

Berdasarkan kepada implikasi kajian yang telah dirumuskan di atas, terdapat tiga cadangan yang boleh diberikan. Cadangan-cadangan ini diharap dapat meningkatkan lagi tahap kesedaran warga tua mengenai warga tua produktif. Cadangan-cadangan tersebut adalah:

7.4.1 Cadangan Kepada Warga Tua dan Keluarga

Ahli keluarga perlulah mengalakkan warga tua untuk mengamalkan gaya hidup sihat. Amalan gaya hidup sihat amat penting kepada warga tua, ini kerana melalui amalan ini warga tua mampu hidup sihat dan produktif. Berdasarkan kajian ini, faktor kesihatan mempengaruhi seseorang untuk menjadi warga tua produktif. Apabila warga tua mempunyai tahap kesihatan yang baik barulah mereka boleh terarah kepada hidup yang lebih produktif. Selain itu juga, warga tua perlulah berjumpa doktor sejak dari awal sekiranya mereka mengalami tanda-tanda tidak sihat dan bukannya menganggap apa yang sedang dialami sebagai sebahagian proses penuaan yang normal. Warga tua perlu menjaga kesihatan agar dapat hidup dengan lebih produktif walaupun telah berusia.

7.4.2 Cadangan Kepada Kerajaan

Pihak kerajaan khususnya Kementerian Kesihatan perlulah berganding bahu bersama-sama menyampaikan maklumat kepada masyarakat mengenai kepentingan menjadi warga tua produktif dan amalan gaya hidup sihat. Melalui maklumat yang disalurkan kepada warga tua, sedikit sebanyak mampu memberi input dan pendedahan yang berguna kepada warga tua mengenai amalan gaya hidup sihat dan apa itu warga tua produktif serta bagaimana untuk menjadi warga tua produktif. Peranan media cetak dan elektronik seperti surat khabar, majalah, radio, televisyen dan internet amat penting untuk membantu menyalurkan maklumat kepada warga tua. Penyaluran maklumat dengan medium ini mampu memberi pengetahuan kepada warga tua mengenai warga tua produktif.

7.4.3 Cadangan Kepada Pekerja Sosial

Pekerja sosial perlulah mempunyai maklumat mengenai warga tua produktif, seperti bagaimanakah seseorang warga tua boleh menjadi produktif dan bagaimana pula warga tua boleh menjadi tidak produktif. Berdasarkan maklumat yang diperolehi, pekerja sosial mampu untuk memberi penerangan dan penjelasan kepada warga tua mengenai kepentingan hidup produktif untuk warga tua. Pekerja sosial perlu bersedia dengan setiap cabaran dan karenah warga tua yang perlu mereka tempuhi. Pekerja sosial perlu mengetahui model intervensi untuk warga tua produktif. Berdasarkan model intervensi tersebut pekerja sosial boleh menjelaskan kepada warga tua berkaitan warga tua produktif.

7.5 Cadangan Kajian Akan Datang

Supaya kajian berkaitan warga tua produktif di masa akan datang lebih menyeluruh maka kajian yang akan datang perlu melihat empat aspek berikut iaitu (1) Populasi dan responden kajian, (2) teknik pengumpulan data, (3), teknik analisis data dan (4) kawasan kajian.

Berdasarkan kepada populasi dan responden kajian yang terbatas dalam kajian ini, penyelidik mengharapkan agar kajian yang akan datang mengambil jumlah responden yang lebih ramai lagi. Dalam kajian ini penyelidik hanya mengambil 150 orang responden sahaja. Jumlah ini belum mencukupi untuk membuat kajian mengenai warga tua produktif secara meluas. Keterbatasan dari segi responden kajian yang digunakan dalam kajian ini berkemungkinan tidak menggambarkan keseluruhan warga tua di Negeri Perlis.

Dalam teknik pengumpulan data pula, kajian ini hanya mengumpulkan data yang diperlukan oleh kajian dengan menggunakan soal selidik. Soalan dalam soal selidik banyak menggunakan soalan tertutup (*Close-ended Questions*). Pengumpulan data dengan menggunakan soalan tertutup ini tidak memberi banyak ruang kepada responden untuk meluahkan perasaan. Oleh yang demikian, kajian yang akan datang juga diharapkan dapat mengumpulkan data dengan menggunakan teknik yang pelbagai bukan sahaja secara kuantitatif tetapi juga turut menggunakan teknik kualitatif.

Kajian ini menggunakan teknik kuantitatif bagi melengkapkan hasil kajian yang seterusnya. Namun begitu, teknik ini mempunyai kelemahannya yang tersendiri, iaitu: (1) tidak bergantung kepada situasi, (2) melibatkan kos yang tinggi, dan (3) populasi atau sampel yang besar (Sabitha Marican, 2006). Untuk mengatasi kelemahan ini, pengkaji yang akan datang sepatutnya turut menggunakan teknik penyelidikan lain yang berkemungkinan boleh menghasilkan hasil analisis yang lebih tepat.

Teknik analisis data yang digunakan dalam kajian ini hanya menggunakan sepuluh pembolehubah sahaja. Namun begitu, pada realitinya terdapat pelbagai lagi faktor yang mempengaruhi warga tua produktif. Oleh yang demikian, pengkaji yang akan datang perlu melakukan penyelidikan mengenai warga tua produktif dalam skop yang lebih luas. Selain itu pengkaji yang akan datang juga perlu menggunakan teknik analisis lain yang lebih sesuai untuk menggambarkan faktor-faktor yang berpengaruh ke atas warga tua produktif.

Dalam konteks kawasan kajian, kajian ini hanya menumpukan kepada DUN Pauh sahaja, sedangkan terdapat 15 DUN di Negeri Perlis. Oleh itu, hasil kajian ini mungkin tidak memadai kerana hanya mengkaji satu DUN sahaja dan tidak dapat menggambarkan keseluruhan warga tua di Negeri Perlis. Oleh yang demikian, pengkaji yang akan datang perlu melakukan kajian di DUN-DUN yang lain juga termasuk warga tua di negeri-negeri lain supaya hasil kajian mereka akan menjadi lebih menyeluruh.

7.6 Rumusan

Kesimpulannya, penyelidikan ini mendapati tahap warga tua produktif berada di tahap yang tinggi. Faktor pengetahuan dan tahap kesihatan merupakan dua indikator penting yang mempengaruhi seseorang warga tua untuk menjadi produktif. Selain itu, indikator-indikator lain tidak kurang pentingnya untuk penyelidikan ini. Berdasarkan hasil penyelidikan ini secara tidak langsung membantu warga tua untuk mengetahui dengan lebih terperinci mengenai warga tua produktif. Ia juga membantu untuk melahirkan lebih ramai warga tua yang produktif sesuai dengan pertumbuhan mereka di seluruh dunia.

RUJUKAN

- Ahmad Fauzi Mohamed. (2005). Sikap guru besar sekolah-sekolah rendah Daerah Kota Setar terhadap komputer. *Tesis sarjana tidak diterbitkan*. Universiti Utara Malaysia.
- Bailey, & Kenneth, D. (1982). *Methods of social research (edisi ke-2)*. New York: Free Press.
- Baltes, P.B. (1997). On the incomplete architecture of human ontogeny. Selection, optimization and compensation as foundation development theory. *Am Psychol*, 52(4), 366-380.
- Banci Penduduk dan Perumahan Malaysia. (2000). *Laporan am banci penduduk dan perumahan*. Jabatan Perangkaan Malaysia. Kuala Lumpur: Putrajaya.
- Bedny, Gregory, Meister & David. (1997). *The Russian theory activity: Current application to design and learning*. Cambridge: MIT Press.
- Burning, J., & Kintz, B. (1987). *Computation handbook of statistics (edisi ke -3)*. Glenview, IL: Harper Collins.
- Bytheway, B. (1995). *Ageism*. Buckingham: Open University Press.
- Cantor, M., & Little, V. (1985). Aging and social care. In R.H. Binstock & E. Shanas (Eds.). *Handbook of aging the social sciences (edisi ke-2)*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Chen, Ai Ju., & Jones, G.W. (1989). *Ageing in Asean: Its sosio-economic consequences*. Singapore: Institute of Southeast Asian Studies.
- Daatland, S.O. (2005). Quality of life and ageing. In Malcolm, L. Johnson (Eds), *The Cambridge handbook of age and ageing*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Darvies, L. (1990). Sosioeconomic, psychological and educational aspects of nutrition in old age. *Age Ageing*, 19, 37-42.
- Dasar Kesihatan Warga Emas Negara. (2010). Dicapai pada 29 September, 2010, daripada www.infosihat.gov.mywarga20EmasGpDasarKesihatanWargaEmas.
- Da Vanzo, J., & Chan. A. (1994). Living arrangement of older Malaysians who corresides with their adult children. *Demography*, 3(1), 95-114.
- Doris Padmini Selvaratnam, Nor Aini Idris & Norlaila Abu Bakar. (2010). *Warga emas di Malaysia: Kearah kesejahteraan ekonomi dan sosial*. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.

- Fatimah Arshad & Afaf Ruhi Abdul Fatah. (2007). Profil sosio dan kesihatan. Dalam Suzana Shahar et al. (Penyunting). *Pemakanan dan penilaian kesihatan warga tua*. (hal. 26-35). Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Fatimah Yusoof & Rahimah Aziz. (2005). *Penuaan dan sokongan sosial dalam pembangunan komuniti warga tua*. Dicapai pada 01 Oktober, 2010, daripada Pkukmweb.ukm.my-psiko/BM/FatimahYusoofpdf.
- Habsah Hashim. (2004). *Impak pembangunan terhadap masyarakat desa*. Seminar Kebangsaan Perancangan Bandar Dan Wilayah UTM 2004. Universiti Teknologi Malaysia, 28-29 September.
- Havighurst, R. J., Neugarten, B. J., & Tobin, S. (1968). Disengagement and patterns of aging. In Benice, L Neugarten, (Eds), *Middle age and aging: A reader in social psychology*. Chicago: University of Chicago press 1968.
- Hooyman, N. R., & Kiyak, H. A. (1999). *Social gerontology: A multidisciplinary perspective (edisi ke-5)*. Massachusetts: Allyn and Bacon.
- Howell, N.M., Hinterlong, J. & Sherraden, M. (2004). Productive aging : concepts and challenges. *Educational Gerontology*, 30, 711-714.
- Ilhamie Abdul Ghani Azi & Wan Suryati Wan Ahmad. (2008). Sikap dan demografi ke atas produktiviti kerja pensyarah: Kajian di Universiti Malaya. *Jurnal Syariah*, 16(2), 321-344.
- Jabatan Kebajikan Masyarakat Malaysia. (2010). *Bantuan kewangan persekutuan 2010*. Kuala Lumpur: Jabatan Kebajikan Masyarakat Malaysia.
- Jabatan Perangkaan Malaysia. (1987). *Unjuran penduduk : Malaysia 1980-200*. Kuala Lumpur: Jabatan Perangkaan Malaysia.
- Jabatan Perangkaan Malaysia. (2000). *Buku tahunan perangkaan Malaysia 2000*. Kuala Lumpur: Jabatan Perangkaan Malaysia.
- Jabatan Perangkaan Negeri Perlis. (2008). *Perangkaan sosioekonomi Negeri Perlis 2008*. Negeri Perlis: Jabatan Perangkaan Negeri Perlis.
- Jabatan Perangkaan Negeri Perlis. (2010). *Penduduk mengikut jantina, kumpulan etnik dan umur di Negeri Perlis 2010*. Negeri Perlis: Jabatan Perangkaan Negeri Perlis.
- Jabatan Pilihanraya Negeri Perlis. (2010). *Daftar pemilihan induk 2009 bagi daerah mengundi (Unit Pendaftaran)*. Kuala Lumpur: Suruhanjaya Pilihan Raya Malaysia.
- Jabatan Statistik Malaysia. (1998). *Laporan banci penduduk dan perumahan*. Kuala Lumpur. Jabatan Perangkaan Malaysia.

- Jariah Masud, Sharifah Azizah Haron, & Tengku Aizan Hamid. (2006). Perceived income adequacy and health status among older person in Malaysia. *Asia-Pacific Journal of Public Health*, 18, 2-8.
- Jarosz, E. (1999). Anthropometry of elderly women in Poland: Dimensions for design. *Int J Ind Ergon* 1999, 25, 203-213.
- John, B., Peter, C., & Shila, P. (1993). *Ageing in society an introduction to society an social gerontology (edisi ke-2)*. London: Sage Publications.
- Kalache, A., Barreto, S.M., & Keller, I. (2005). Global ageing: The demographic revolution in all cultures and societies. In Malcolm, L. Johnson (Eds), *The Cambridge handbook of age and ageing*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kementerian Kesihatan Malaysia. (1991). *Laporan tahunan*. Kuala Lumpur: Kementerian Kesihatan Malaysia.
- Kementerian Perpaduan Negara dan Pembangunan Masyarakat Malaysia. (1996). *Dasar Warga Tua Negara*. Dicapai pada 19 Ogos, 2010 daripada <http://www.jkmwpk.gov.my>.
- Khadijah Alavi. (2007). Pengalaman anak dewasa berpendapatan rendah yang menjaga ibu bapa tua: Satu pendekatan berteraskan pendidikan komuniti. *Kajian Malaysia*, XXV (2), 55-71.
- Khadijah Alavi & Rahim M. Sail. (2010). Peranan wanita Melayu dalam proses penjagaan ibu bapa tua: Dilema dan cabaran dalam era globalisasi. *Kajian Malaysia*, 28 (2), 71-96.
- Kosmo, (16 Februari, 2009). Penternak gigih warga emas, 10.
- Kramarow, E., Lentzer, H., Rooks, R., Weeks, J., and Saydah, S. (1999). *Health and aging chart book, health United State*. Hyattville: Nation Center for Health Statistics.
- Lamanna, M., & Riedmanna, A. (2006). *Marriage and families: Making choices in a diverse society*. New York: Thomson Wadsworth.
- Latifah Abdul Latif. (2010). Jaga umur biologi. Dicapai pada 29 September, 2010 daripada <httpwww.hmetro.com.mymymetroarticlesjagaumurbiologi>myMAmyarticle.
- Lazerwitz, B. (1968). *Sampling theory and procedures: Methodology in social research*. New York: McGraw-Hill Book Company.

- Lim, Che Kiong. (2005). Penentuan liputan kecukupan dan kebolehcapaian perkhidmatan kemudahan awam yang terpilih untuk warga tua Malaysia melalui pendekatan berteraskan GIS. *Tesis sarjana yang tidak diterbitkan*, Universiti Putra Malaysia. Dicapai pada 03 Oktober, 2010, daripada [http://psasir.upm.edu.my/5980/1/FKK.2005-6\(1-2\)pdf](http://psasir.upm.edu.my/5980/1/FKK.2005-6(1-2)pdf).
- Lim, Ching Ju., et al. (2010). Tahap pengetahuan pemakanan dan kesedaran kesihatan di kalangan pesakit diabetes mellitus di klinik kesihatan, Cheras, Kuala Lumpur, Malaysia. *Sains Malaysiana*, 39 (3), 505-511.
- Litwak, E. (1985). *Helping the elderly: The complementary roles of informal network and formal systems*. New York: Guilford Press.
- Loh, Seng Kok. (2008). *Skim pencen sosial untuk warga tua miskin*. Dicapai pada 19 Ogos, 2009, daripada www.kelanajaya.com.my/070620/20sosial:htm.
- Low, Wah-Yun., Khoo, Ee Ming., & Tan, Hui Meng. (2006). Health, lifestyles and social support of ageing men. *Asia-Pacific Journal of Public Health*, 18, 54-59.
- Marcoen, A. (2002). *Religion, spirituality and meaning, making. Religion, spiritul and older people*. New York: The Haworth Pastoral Press.
- Masaharu Kumashiro. (1999). Strategy and action for achieving productive aging in Japan. *Experimental Aging Research*, 25, 46-470.
- Marsitah Mohd Radzi & Zalina Mohd Ali. (2000). *Demografi warga tua di Malaysia: Perspektif sosioekonomi*. Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Masitah Mohd Yatim & Nazileh Ramli. (1988). *Socioeconomic consequences of the aging of population servey 1986: Malaysia country report*. Kuala Lumpur: Lembaga Penduduk Dan Pembangunan Negara.
- Meme Zainal Rashid. (4 Januari, 2011). Bentuk kesejahteraan warga emas. *Utusan Malaysia*.
- Mohammad Rais. (2004). *Bimbingan mengenal tauhid dan akidah*. Singapura: Kerjaya Printing Industries Pte Ltd.
- Mohd Majid Konting. (1990). *Kaedah penyelidikan pendidikan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Mohd Najid Abdul Ghafar. (2003). *Kaedah penyelidikan pendidikan*. Skudai: Universiti Teknologi Malaysia.
- Munif Zarirrudin Fikri Nordin. (2001). Institusi masjid dalam kerja sosial Dalam Fuziah Shaffie & Abd Razak Abd Manaf (Penyunting). *Pengenalan kerja sosial*. (hal. 207-219). Kuala Lumpur: Utusan Publication & Distributors Sdn Bhd.

- Myers, G.C. (1990). Demography of aging. In Binstock & Linda, K. George (Eds), *Handbook of aging and the social sciences (edisi ke -3)*. California: Academic Press.
- Namkee, G. Choi, & Sau- Ling, Dinse. (tanpa tarikh). *Challenges and opportunities of the aging population: Social work education and practice for productive aging*. New York: State University of New York.
- Ng, Sor Tho & Tey, Nai Peng. (2006). Retirement and perceived health status of the urban elderly. *Asia- Pacific Journal of Public Health*, 18, 9-13.
- Noraini Abdul Razak. (4 Julai, 2003). Warga tua kuasa baru pembangunan. *Utusan Malaysia*.
- Othman Chain. (2011). Temu bual. 25 Mac 2011.
- Perkeliling Perkhidmatan Bilangan 6. (2008). Dicapai pada 19 Disember, 2011 daripada infolib.bernama.com.equip.2008.13.pdf
- Peter, C. (tanpa tarikh). *Old. Smart. Productive*. New York: Acedemic Press.
- Peter, G.C., & O'Hanlon, A. (2004). *Ageing and development*. Britain: Cole Publishing Company.
- Poon, L.W., Jang, Y., Reynolds, S.G., & Mccarthy, E. (2005). Profiles of the oldest-old. In Malcolm, L. Johnson (Eds), *The Cambridge handbook of age and ageing*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ranzijn, R., & Grbrch, C. (2001). Qualitative aspects of productive ageing. *Australasian Journal On Ageing*, 20 (2), 62-66.
- Rohani Abd Razak. (2006). *Fourth Malaysian Population and Family Survey (MPFS 4) at glance*. Dalam National Population Conference "Building The Next Generation".
- Rowe, J.W. & Kahn, R.L. (1987). Human aging usual and successful. *Science*, 237, 143-149.
- Roziah Omar. (2000). *Kesihatan dan gaya hidup: Isu-isu semasa kesihatan masyarakat*. Kuala Lumpur: SNN Sdn.Bhd.
- Sabitha Marican. (2006). *Kaedah penyelidikan sains sosial*. Selangor: Prentice Hall Pearson Sdn. Bhd.
- Salma Ishak & Fuziah Shaffie. (1998). *Pondok sebagai satu pilihan tempat tinggal di kalangan orang tua*. Kedah: Universiti Utara Malaysia
- Shanas, E. (1980). Older people and their families: The new pioneers. *Marriage and The Family*, (Feb), 9-15.

- Shahrizat Abdul Jalil. (2004). *Sambutan hari warga tua kebangsaan*. Dicapai pada 9 Ogos, 2010 daripada www.kpwkm.gov.my/new/index.php/page.
- Shahrizat Abdul Jalil. (2007). *Sambutan hari warga tua kebangsaan*. Dicapai pada 19 Ogos, 2009 daripada <http://mindabahasa.wordpress.com/2007/06/23/contoh-karangan-peranan-warga-tua/>.
- Shahrizat Abdul Jalil. (28 Julai, 2010). Ubah persepsi stereotaip terhadap warga tua. *Utusan Malaysia*.
- Sharifah Azizah., et al. (2006). Living arrangements of older person on welfare implication on health, economic wellbeing and life satisfaction. *Asia-Pacific Journal of Public Health*, 18, 26-34.
- Sinar Harian, (13 Disember, 2011). Warga emas cekal usaha tanah, 13.
- Sinar Harian, (18 Disember, 2011). Tetap produktif walaupun cacat penglihatan, 14.
- Siti Aisyah Saat & Azlina Abu Bakar. (2009). Warga tua yang produktif: Meneliti penglibatan peniaga warga tua di Pantai Timur. *Latihan Ilmiah*. Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Siti Raihana Muftar. (2006). Peranan dan kepentingan agama dalam kehidupan manusia. Dicapai pada (15 November, 2010), daripada <http://Khairaummah.com/khairal/index.php?option=com/loudmouth&itemid/438task/topic&id/125>
- Suzana Shahar & Siti Nur Asyura Adznam. (2007). *Pemakanan dan penilaian kesihatan warga tua*. Bangi: Universiti kebangsaan Malaysia.
- Syed Abdul Razak Syed Mahadi. (2000). *Perubahan struktur umur penduduk: Impak cabaran kepada pembangunan negara*. Dicapai pada 15 November 2010 daripada portalfss.um.edu.my.
- Syed Barkat Ali. (04 Januari, 2011). Ke arah warga emas produktif. *Utusan Malaysia*.
- Thamaithi Durasigham. (2005). Pembelajaran di kalangan warga tua India di Barat Laut Rawang. *Tesis sarjana yang tidak diterbitkan*. Universiti Putra Malaysia. Dicapai pada 17 April, 2010, daripada [http://psasir.Upm.edu.my/6538/1/FPP:2005-33\(1-24.pdf\)](http://psasir.Upm.edu.my/6538/1/FPP:2005-33(1-24.pdf)).
- Triola, M. F. (1989). *Elementary statistics* (edisi ke-4). New York: The Benjamin Cummings Publishing Co.
- Uma Sekaran. (2000). *Research methods for business*. New York: John Wiley & Son.
- Unit Perancang Ekonomi. (2002). *Kualiti hidup Malaysia*. Kuala Lumpur: Jabatan Perdana Menteri.

- Verbrugge. (1984). *Productive activities and aging well*. New York: McGraw Hill Companies.
- Walker, A. (1999). The future of pensions and retirement in Europe: Towards productive ageing. *The Gevewa papers on risk and insurance*, 24(4), 448-460.
- Walker, A. (1999). *Managing an ageing workforce-a guide to good practice*. Luxembourg: Official Publication of the European Communities.
- Wan Ibrahim Wan Ahmad. (1999). Hubungan sosial, sokongan dan kesejahteraan warga tua di pendesaan Negeri Kelantan. *Tesis Ph.D.* Fakulti Ekologi Malaysia. Universiti Putra Malaysia, Serdang.
- Wan Ibrahim Wan Ahmad. (2000). Gerontologi perkembangan disiplin dan masa depannya di Malaysia. Dalam Rahimah Abdul Aziz & Mohamad Yusof Ismail (penyunting). *Masyarakat, Budaya dan Perubahan*. (hal. 221-237). Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Wan Ibrahim Wan Ahmad, Zainab Ismail & Che Yusoff Che Mamat. (2003). *Malaysian Journal of Social Administration*, 2, 81-103.
- Wan Ibrahim Wan Ahmad. (2006). Fenomena ibu tunggal dan masa depan warga tua desa di Malaysia. *Jurnal Pembangunan Sosial*, 9, 85-108.
- Wan Ibrahim Wan Ahmad. (2007). Perubahan demografi dan kajian mengenai warga tua di Malaysia: Sumbangan sarjana tempatan. *Jurnal Pembangunan Sosial*, 10, 23-49.
- Wan Ibrahim Wan Ahmad & Zainab Ismail. (2010). Tahap penghayatan agama warga tua: Pengukuran dan persoalan metodologi. *Jurnal Al-Hikmah*, 2, 161-179.
- Wan Ibrahim Wan Ahmad & Zainab Ismail. (2010). Hubungan sosial warga tua dengan pasangan. Data mikro daripada Limbongan Kelantan. *Jurnal Pembangunan Sosial*, 13, 3-19.
- Wan Ibrahim Wan Ahmad & Zainab Ismail. (2011). Hubungan sosial warga tua dengan anak dewasa: kes masyarakat di Kelantan. *Jurnal Pembangunan Sosial*, 14, 17-36.
- Wan Ibrahim Wan Ahmad. (2011). Temu bual. 6 Disember, 2011.
- Willcox, D.C., Willcox, B.J., Sokolovsky, J. & Sakihara, S. (2007). The cultural context of "successful aging" among older women weaver in a Northern Okinawan village: The role productive activity. *Jurnal Cross Cult Gerontology*, 22, 137-165.

- Zainab Ismail, Wan Ibrahim Wan Ahmad & Zuria Mahmud. (2007). Gaya hidup warga tua di Malaysia dan keperluan kaunseling kelompok. *Jurnal Pembangunan Sosial*, 10, 81-98.
- Zaisuria Darus. (2006). Kemurungan di kalangan warga tua: Kajian di DUN Guar Chempedak Daerah Yan. *Latihan Ilmiah*. Universiti Utara Malaysia.
- Zuriati Ibrahim. (2007). Profil keupayaan fungsi. Dalam Suzana Shahar et al. (penyunting). *Pemakanan dan penilaian kesihatan warga tua*. (hal. 63-69). Bangi: Universiti Kebangsaan Malaysia.

LAMPIRAN C

UNIVERSITI UTARA MALAYSIA

2010

BORANG SOAL SELIDIK

Assalamualaikum wr. wbt. dan salam sejahtera.

Tuan/Puan diberi penghormatan sebagai responden untuk kajian saya yang bertajuk:

“Pengaruh Faktor Peribadi, Sokongan Sosial, Tahap Kesihatan dan Agama Ke atas Warga Tua Produktif ”.

Oleh itu saya mengharapkan kerjasama dari pihak Tuan/Puan. Maklumat peribadi akan dirahsiakan. Borang soal selidik ini mengandungi empat bahagian iaitu:

Bahagian A: Peribadi Responden

Bahagian B: Sokongan Sosial

Bahagian C: Tahap Kesihatan

Bahagian D: Agama

Bahagian E: Indikator Warga Tua Produktif

Bahagian F: Tahap Warga Produktif

Kerjasama yang diberikan oleh Tuan/Puan didahului dengan ucapan ribuan terima kasih.

Yang benar

(Sharifah Rosida Binti Syed Ali)

Pelajar Sarjana Sastera (Kerja Sosial)
Program Pengurusan Kerja Sosial
Kolej Sastera Dan Sains
Universiti Utara Malaysia

SOAL SELIDIK

Pengaruh Faktor Peribadi, Sokongan Sosial, Tahap Kesihatan Dan Agama Ke atas Warga Tua Produktif.

BAHAGIAN A: PERIBADI RESPONDEN

ARAHAN: Sila tandakan (/) pada ruang kosong yang disediakan dan nyatakan maklumat diri tuan/puan pada tempat kosong.

1. Jantina

1. Lelaki	( )
2. Perempuan	( )

2. Umur ..... tahun

3. Etnik

1. Melayu	( )
2. Cina	( )
3. India	( )
4. Lain-lain (Nyatakan) _____	( )

4. Status Perkahwinan

1. Bujang	( )
2. Berkahwin	( )
3. Balu/Janda	( )
4. Duda	( )

5. Tempoh perkahwinan dengan pasangan sekarang .....tahun.

6. Jumlah anak ..... orang

7. Siapa yang tinggal bersama pakcik/makcik dalam rumah ini?

1. Bersendirian	( )
2. Bersama Pasangan	( )
3. Bersama Pasangan dan anak yang telah berkahwin	( )
4. Bersama Pasangan dan anak yang belum berkahwin	( )
5. Bersama anak yang telah berkahwin	( )
6. Bersama anak yang belum berkahwin	( )
7. Bersama orang lain	( )

8. Jumlah isi rumah ..... orang

9. Tahap Pendidikan

1. Tidak pernah bersekolah	( )
2. Sekolah Rendah	( )
3. Sijil Rendah Pelajaran (SRP)	( )
4. Sijil Pelajaran Malaysia (SPM/MCE)	( )
5. Sijil/Diploma	( )
6. Pusat Pengajian Tinggi	( )
7. Lain-lain (Nyatakan) _____	( )

10. Lama bersekolah ..... tahun

11. Jenis Pekerjaan

1. Petani	( )
2. Buruh upahan	( )
3. Peniaga kecil	( )
4. Makan gaji (kerajaan)	( )
5. Makan gaji (swasta)	( )
6. Pesara	( )
7. Tidak bekerja	( )
8. Lain-lain (Nyatakan) _____	( )

12. Tempoh pekerjaan sekarang ..... tahun

13. Jumlah pendapatan sekarang RM.....sebulan

14. Adakah tuan/puan ada menerima sumbangan daripada anak-anak dalam tempoh sebulan ini?

1. Ya	( )
2. Tidak	( )

15. Jika ada berapakah jumlah RM..... sebulan

16. Berapa kerap mereka memberi sumbangan kepada tuan/puan dalam sebulan ini?

1. Kurang kerap	( )
2. Agak kerap	( )
3. Kerap/selalu	( )

17. Adakah tuan/puan ada menerima bantuan daripada mana-mana pihak selain anak-anak?

1. Ya ( )
2. Tidak ( )

18. Jika ada Institusi mana?

1. Jabatan Kebajikan Masyarakat ( )
2. Baitulmal ( )
3. Institusi lain (Nyatakan) _____

19. Berapa jumlah RM ..... sebulan

20. Jumlah pendapatan keseluruhan RM ..... sebulan

21. Apakah sikap tuan/puan mengenai warga tua produktif?

ARAHAN: Sila tandakan (/) **SIKAP warga tua produktif**. Responden diminta menjawab berdasarkan kepada pemeringkatan berikut:

1. Sangat Tidak setuju (STS)
2. Tidak Setuju (TS)
3. Kurang Setuju (KS)
4. Setuju (S)
5. Sangat Setuju (SS)

Bil.	Sikap Produktif	STS	TS	KS	S	SS
1	Saya suka melakukan pekerjaan dengan bersungguh-sungguh.					
2	Saya suka mementingkan kualiti masa sama ada dalam hal berkaitan pekerjaan, keluarga atau masyarakat.					
3	Saya suka melakukan pekerjaan yang dipertanggungjawabkan kepada saya dalam tempoh yang telah ditetapkan.					
4	Apabila saya memiliki banyak tugas, saya akan memberi keutamaan kepada tugas yang lebih penting bagi menjamin hasil kualiti pekerjaan saya.					
5	Apabila saya menghadapi masalah dalam pekerjaan, saya akan merujuk kepada pihak atasan/majikan bagi menyelesaikan masalah tersebut.					
6	Apabila menghadapi masalah, saya lebih mengutamakan mencari jalan penyelesaian daripada mencari kesalahan orang lain.					

7	Saya suka memaafkan kesalahan orang lain bagi mengelak daripada timbul masalah dalam pekerjaan.					
8	Saya lebih mengutamakan pekerjaan daripada menuntut hak seperti kenaikan pangkat dan pendapatan.					
9	Saya suka menolong keluarga dan masyarakat ke arah kebaikan dan kesejahteraan hidup.					
10	Saya suka mengguna kemudahan informasi maklumat dan teknologi moden masa kini untuk meningkatkan pengetahuan, kemahiran dan pengalaman.					
11	Saya menggunakan pendapatan hasil pekerjaan untuk keselesaan saya dan keluarga.					
12	Saya suka memberi pandangan kepada keluarga dan masyarakat.					

Skor : _____

22. Sejauhmanakah pengetahuan tuan/puan mengenai warga tua produktif?

ARAHAN: Sila tandakan (/) **PENGETAHUAN warga tua produktif.**

Responden diminta menjawab berdasarkan kepada pemeringkatan berikut:

1. Sangat Tidak setuju (STS)
2. Tidak Setuju (TS)
3. Kurang Setuju (KS)
4. Setuju (S)
5. Sangat Setuju (SS)

Bil.	Pengetahuan Produktif	STS	TS	kS	S	SS
1	Saya tahu saya seorang yang produktif kerana sumbangan tenaga saya dalam dunia pekerjaan masih diperlukan.					
2	Saya tahu saya seorang yang produktif kerana pekerjaan saya masih boleh menghasilkan pendapatan yang lumayan.					
3	Saya tahu saya seorang yang produktif kerana tenaga saya masih boleh membantu majikan meningkatkan produktiviti sektor pekerjaan yang saya ceburi.					
4	Saya tahu saya seorang yang produktif kerana tenaga saya masih boleh menjana pendapatan kepada keluarga dengan bekerja.					
5	Saya tahu saya seorang yang produktif kerana saya masih boleh melakukan aktiviti yang bersesuaian					

	dengan kemampuan saya seperti berkebun dan berniaga.					
6	Saya tahu saya seorang yang produktif kerana tenaga saya masih diperlukan dalam aktiviti berpersatuan dan kemasyarakatan seperti gotong-royong.					
7	Saya tahu saya seorang yang produktif kerana pendapat saya sentiasa dirujuk dan masih diperlukan oleh keluarga.					
8	Saya tahu saya seorang yang produktif kerana pendapat saya sentiasa dirujuk dan masih diperlukan oleh masyarakat.					
9	Saya tahu saya seorang yang produktif kerana pengalaman dan kemahiran saya masih dirujuk dan diperlukan oleh keluarga.					
10	Saya tahu saya seorang yang produktif kerana pengalaman dan kemahiran saya masih dirujuk dan diperlukan oleh masyarakat.					

Skor _____

BAHAGIAN B: SOKONGAN SOSIAL

ARAHAN: Sila tandakan (/) **SOKONGAN SOSIAL** terhadap warga tua produktif. Responden diminta menjawab **Ada** Atau **Tidak Ada** bagi setiap soalan.

1. Dalam tempoh seminggu ini adakah tuan / puan mendapat apa-apa galakan daripada sumber di bawah?

Bil	Sokongan Sosial	ADA 2	TIDAK ADA 1
1.	Pasangan		
2.	Anak Berkahwin		
3.	Anak Bujang		
4.	Anak Tinggal Berdekatan		
5.	Anak Tinggal Berjauhan		
6.	Cucu		
7.	Saudara mara yang lain		
8.	Jiran		
9.	Rakan		

2. Apakah penilaian tuan/puan terhadap sokongan sosial yang tuan/puan terima daripada sumber dibawah?

ARAHAN: Sila tandakan (/) **SOKONGAN SOSIAL** terhadap warga tua produktif. Responden diminta menjawab berdasarkan kepada pemerhatian berikut:

1. Amat Tidak Puas Hati
2. Tidak Puas Hati
3. Kurang Puas Hati
4. Puas Hati
5. Amat Puas Hati

Bil	Sokongan sosial	1	2	3	4	5
1.	Pasangan					
2.	Anak Berkahwin					
3.	Anak Bujang					
4.	Anak Tinggal Berdekatan					
5.	Anak Tinggal Berjauhan					
6.	Cucu					
7.	Saudara mara yang lain					
8.	Jiran					
9.	Rakan					

BAHAGIAN C: TAHAP KESIHATAN

ARAHAN: Sila tandakan (/) **Jenis Penyakit.** Responden diminta menjawab **Ya** Atau **Tidak** bagi setiap soalan.

1. Adakah tuan/puan memiliki sebarang penyakit?

Bil	Jenis Penyakit	TIDAK 1	YA 2
1.	Diabetes		
2.	Penyakit Jantung Kronik		
3.	Tekanan Darah Tinggi		
4.	Gout/Arthritis		
5.	Penyakit Buah Pinggang		
6.	Penyakit Salur Pernafasan/Asma		
7.	Anemia		
8.	Penyakit Usus		
9.	Gastrik		
10.	Kanser Payudara		
11.	Kolestrol		
12.	Parkinson		

ARAHAN: Sila tandakan (/) **Aktiviti Harian**. Responden diminta menjawab **Ya** Atau **Tidak** bagi setiap soalan.

2. Adakah tuan/puan mampu melakukan aktiviti harian seperti yang dinyatakan di bawah?

Bil	Aktiviti Harian	TIDAK 1	YA 2
1.	Membuat panggilan telefon sendiri		
2.	Membeli barangan keperluan sendiri		
3.	Melakukan kerja di dalam rumah sendiri		
4.	Melakukan kerja di luar rumah sendiri		
5.	Berjalan 100 Meter sendiri		
6.	Memasak makanan sendiri		
7.	Mematuhi arahan mengambil ubat		
8.	Menguruskan kewangan		
9.	Memandu kereta		
10.	Mengunjungi masjid atau rumah ibadat sendiri		
11.	Berbasikal sendiri		
12.	Berkebun		
13.	Memandu Motorsikal		
14.	Mengenakan pakaian sendiri		
15.	Membasuh pakaian sendiri		

Skor : _____

3. Adakah Tuan /Puan mempunyai penyakit yang memerlukan tuan/puan bergantung pada hospital/klinik dan ubat-ubatan setiap masa?

- 1. Ya ( )
- 2. Tidak ( )

4. Dalam 3 bulan terakhir ini berapa kerapkah tuan/puan mendapat rawatan di hospital/klinik kerajaan /swasta.

- 1. Tidak Pernah ( )
- 2. Kadang-Kadang ( )
- 3. Kerap/Selalu ( )
- 4. Amat Kerap ( )

5. Secara umum bolehkah tuan/puan nyatakan tahap kesihatan tuan/puan akhir-akhir ini?

1. Amat Tidak Sihat	( )
2. Tidak Sihat	( )
3. Kurang Sihat	( )
4. Sihat	( )
5. Amat sihat	( )

BAHAGIAN D: AGAMA

ARAHAN: Sila tandakan (/). Responden diminta menjawab berdasarkan kepada pemeringkatan berikut:

1. Sangat Tidak setuju (STS)
2. Tidak Setuju (TS)
3. Kurang Setuju (KS)
4. Setuju (S)
5. Sangat Setuju (SS)

Bil.	Agama	STS	TS	KS	S	SS
1	Akhir-akhir ini saya merasa amat patuh kepada kehendak agama saya.					
2	Saya berpuas hati dengan pernyataan saya dalam aktiviti keagamaan.					
3	Akhir-akhir ini saya merasa agama adalah amat penting dalam kehidupan harian saya.					

BAHAGIAN E: INDIKATOR WARGA TUA PRODUKTIF

ARAHAN: Bahagian ini melibatkan soalan yang mengandungi pelbagai pilihan jawapan. Sila tanda (/) mengikut pendapat anda.

1. Adakah tuan/puan terlibat dengan sebarang pertubuhan seperti politik, ekonomi, agama dan sosial setelah berumur 60 tahun?

1. Ya	( )
2. Tidak	( )

2. Adakah tuan/puan seorang ahli yang aktif dalam persatuan yang tuan/puan sertai?

1. Ya ( )
2. Tidak ( )

3. Sepanjang tempoh tersebut adakah tuan/puan pernah memegang sebarang jawatan?

1. Pengerusi ( )
2. Naib Pengerusi ( )
3. Setiausaha ( )
4. Penolong Setiausaha ( )
5. Bendahari ( )
6. Ahli biasa ( )

4. Nyatakan bidang penglibatan yang tuan/puan sertai?

ARAHAN: Sila tandakan (/) pada bidang penglibatan yang disertai. Responden diminta menjawab berdasarkan kepada pemeringkatan berikut:

1. Sangat Tidak setuju (STS)
2. Tidak Setuju (TS)
3. Kurang Setuju (KS)
4. Setuju (S)
5. Sangat Setuju (SS)

Bil	Politik	STS	TS	KS	S	SS
1.	Saya selalu mengikuti aktiviti politik seperti menjadi ahli dalam pertubuhan-pertubuhan politik.					
2.	Saya selalu menghadirkan diri dalam mesyuarat parti politik yang saya sertai.					
3.	Saya selalu menyumbangkan tenaga dalam program-program yang dianjurkan oleh Jawatankuasa Keselamatan dan Kemajuan Kampung (JKKK)					
	Ekonomi					
4.	Saya selalu mengikuti program ekonomi seperti perniagaan dan ahli koperasi.					
5.	Saya selalu mengunjungi pasar-pasar malam dan pasar sehari untuk membeli barang-barang keperluan harian.					
6.	Saya sentiasa berminat mengikuti aktiviti yang dianjurkan oleh koperasi, Dewan Perniagaan dan anjuran badan-badan usahawan seperti Ekspo perdagangan dan lain-lain.					

	Agama					
7.	Saya selalu menyertai aktiviti keagamaan seperti menyertai aktiviti-aktiviti yang dianjurkan oleh ahli jawatankuasa badan-badan ibadat.					
8.	Saya menggunakan pengalaman yang saya ada untuk mengajar agama di rumah ibadat di tempat tinggal saya.					
9.	Saya selalu mengikuti kelas-kelas agama yang dianjurkan oleh jawatan kuasa badan ibadat di tempat tinggal saya.					
	Kemasyarakatan					
10.	Saya selalu mengikuti aktiviti sosial seperti bergotong-royong.					
11.	Saya selalu melibatkan diri dalam aktiviti sosial dengan masyarakat sekeliling seperti kenduri dan program kebajikan.					
12.	Saya selalu menyumbangkan tenaga dalam aktiviti masyarakat seperti memberi ceramah dan tunjuk ajar dalam bidang yang pernah saya ceburi.					
	Keluarga					
13.	Saya selalu membantu anak-anak saya menjaga anak mereka.					
14.	Saya selalu membantu anak-anak dari segi kewangan.					
15.	Saya selalu memberi nasihat dan membantu anak-anak menyelesaikan masalah mereka.					

Skor : _____

5. Nyatakan tempoh penglibatan tuan-puan dalam bidang yang tuan/puan sertai _____ tahun.

BAHAGIAN F: TAHAP WARGA TUA PRODUKTIF

ARAHAN: Sila tandakan (/) **TAHAP warga tua produktif.** Responden diminta menjawab berdasarkan kepada pemeringkatan berikut:

1. Sangat Tidak setuju (STS)
2. Tidak Setuju (TS)
3. Kurang Setuju (KS)
4. Setuju (S)
5. Sangat Setuju (SS)

Bil.	Tahap Produktif	STS	TS	KS	S	SS
1	Walaupun umur saya telah mencapai usia 60 tahun, saya masih berupaya melakukan pekerjaan dan memberi sumbangan tenaga kepada masyarakat.					
2	Anak-anak dan keluarga lebih suka mendengar pendapat saya pada masa kini berbanding masa lalu.					
3	Pendapat dan buah fikiran saya lebih banyak dirujuk oleh masyarakat pada masa kini.					
4	Faktor masa terluang yang banyak pada masa kini menyebabkan saya lebih aktif dan produktif.					
5	Minat dalam aktiviti sosial pada masa kini menyebabkan saya lebih aktif dan produktif.					
6	Pengalaman hidup masa lalu mendorong saya lebih aktif dan produktif.					
7	Pengalaman yang saya timba sebelum ini boleh dikongsi bersama keluarga dan masyarakat.					
8	Kejayaan masa lalu mendorong saya untuk lebih aktif dan produktif.					
9	Saya lebih aktif dan produktif pada masa kini berbanding masa lalu.					
10	Rakan sebaya banyak mendorong saya untuk menjadi lebih aktif dan produktif pada masa kini.					
11	Peningkatan umur menjadikan saya lebih aktif dan produktif.					
12	Saya masih berupaya untuk memegang jawatan penting dalam masyarakat walaupun usia saya telah mencapai 60 tahun.					
13	Kesihatan yang baik menyebabkan saya lebih aktif dan produktif pada masa kini.					
14	Kesihatan yang baik pada masa kini menyebabkan saya boleh melakukan pelbagai aktiviti bersama keluarga seperti bersenam dan bercuti bersama keluarga.					

15	Kesihatan yang baik pada masa kini membantu saya untuk melakukan sebarang kerja dengan lebih mudah dan pantas.					
16	Kesihatan yang baik pada masa kini membantu saya untuk lebih berkeyakinan apabila berhadapan dengan masyarakat dan melakukan sebarang aktiviti kemasyarakatan.					
17	Amalan pemakanan seimbang membantu saya untuk lebih sihat dan produktif dari segi mental dan fizikal.					
18	Teknologi dalam bidang perubatan adalah salah satu faktor yang mendorong saya lebih aktif dan produktif.					
19	Bantuan kerajaan seperti mewujudkan industri kecil dan sederhana (IKS) mampu menjadikan saya dan warga tua lain untuk lebih aktif dan produktif.					
20	Teknologi moden seperti penggunaan telefon bimbit, laptop dan komputer mendorong saya lebih aktif dan produktif pada masa kini.					
21	Kemudahan alat teknologi moden pada masa kini mendorong saya lebih aktif dan produktif berbanding pada masa lalu.					
Bil.	Tahap Kepuasan Produktif	STS	TS	KS	S	SS
1	Saya berpuas hati dengan apa yang saya sumbangkan kepada keluarga dari segi kewangan ataupun pemikiran pada masa kini.					
2	Saya berpuas hati dengan aktiviti kemasyarakatan yang saya sertai sebelum ini.					
3	Saya berpuas hati dengan apa yang saya sumbangkan kepada masyarakat dari segi kewangan dan pemikiran pada masa kini.					
4	Saya berpuas hati dengan penyertaan saya dalam aktiviti keagamaan seperti menyertai aktiviti-aktiviti yang dianjurkan oleh ahli jawatankuasa badan-badan ibadat.					
5	Saya berpuas hati dengan penyertaan saya dalam aktiviti sosial seperti bergotong-royang.					
6	Saya berpuas hati dengan penyertaan saya dalam aktiviti politik seperti menjadi ahli dalam pertubuhan-pertubuhan politik.					
7	Saya berpuas hati dengan penyertaan saya dalam aktiviti ekonomi seperti perniagaan dan ahli koperasi .					
8	Saya berpuas hati dengan tahap produktif saya pada masa kini.					
9	Saya berpuas hati dengan tahap kesihatan fizikal dan mental saya sebelum ini berbanding pada masa kini.					

10	Saya berpuas hati dengan perkhidmatan yang saya boleh berikan kepada masyarakat sebelum ini.					
11	Saya berpuas hati dengan penyertaan saya dalam aktiviti-aktiviti kemasyarakatan pada masa kini.					
12	Saya berpuas hati kerana apabila berlakunya peningkatan umur dari tahun ke tahun saya merasakan diri saya lebih produktif.					
13	Saya berpuas hati kerana rakan sebaya banyak memberi sokongan kepada saya untuk menjadi lebih produktif pada masa kini.					
14	Saya berpuas hati kerana warga tua tidak dipinggirkan dalam arus kemodenan semasa.					
15	Saya berpuas hati kerana warga tua dianggap sebagai aset penting dalam pembangunan sesebuah Negara.					

16. Secara umumnya bagaimanakah tahap kepuasan produktif tuan/puan pada masa kini?

1. Amat Tidak Puas hati ( )
2. Tidak Puas hati ( )
3. Tidak Pasti ( )
4. Puas Hati ( )
5. Amat Puas hati ( )

17. Secara umumnya bagaimanakah tahap kepuasan produktif tuan/puan sebelum ini?

1. Amat Tidak Puas hati ( )
2. Tidak Puas hati ( )
3. Tidak Pasti ( )
4. Puas Hati ( )
5. Amat Puas hati ( )

18. Secara umumnya sejauh manakah tahap kepuasan tuan/puan terhadap sumbangan yang diberikan kepada keluarga?

1. Amat Tidak Puas hati ( )
2. Tidak Puas hati ( )
3. Tidak Pasti ( )
4. Puas Hati ( )
5. Amat Puas hati ( )

19. Secara umumnya bagaimanakah tahap kepuasan tuan/puan dalam mengikuti aktiviti kemasyarakatan pada masa kini?

1. Amat Tidak Puas hati	( )
2. Tidak Puas hati	( )
3. Tidak Pasti	( )
4. Puas Hati	( )
5. Amat Puas hati	( )

20. Secara umumnya bagaimanakah tahap kepuasan tuan/puan dalam mengikuti aktiviti kemasyarakatan sebelum ini?

1. Amat Tidak Puas hati	( )
2. Tidak Puas hati	( )
3. Tidak Pasti	( )
4. Puas hati	( )
5. Amat Puas hati	( )

**SEKIAN
TERIMA KASIH ATAS KERJASAMA**

LAMPIRAN D

Soalan 21

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.949	12

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
Sikap warga Tua Produktif	4.4333	.50401	30
S2	4.4667	.50742	30
S3	4.4000	.49827	30
S4	4.3667	.49013	30
S5	4.1000	.88474	30
S6	4.4667	.50742	30
S7	4.3333	.54667	30
S8	4.4333	.56832	30
S9	4.4333	.50401	30
S10	4.0667	.69149	30
S11	4.5000	.50855	30
S12	4.4333	.50401	30

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Sikap warga Tua Produktif	48.0000	25.103	.915	.940
S2	47.9667	25.757	.769	.944
S3	48.0333	25.482	.845	.942
S4	48.0667	25.513	.853	.942
S5	48.3333	24.092	.588	.957
S6	47.9667	25.275	.871	.941
S7	48.1000	25.472	.762	.944
S8	48.0000	25.103	.799	.943
S9	48.0000	25.241	.885	.941
S10	48.3667	25.895	.512	.954
S11	47.9333	25.375	.848	.942
S12	48.0000	25.379	.856	.942

Soalan 22

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.911	10

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
Pengetahuan Warga Tua Produktif	4.0000	.78784	30
P2	3.9333	.63968	30
P3	3.9333	.63968	30
P4	4.0000	.74278	30
P5	4.2000	.48423	30
P6	4.2667	.44978	30
P7	4.3000	.46609	30
P8	4.2667	.44978	30
P9	4.3667	.49013	30
P10	4.3333	.47946	30

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Pengetahuan Warga Tua Produktif	37.6000	13.697	.710	.904
P2	37.6667	15.195	.572	.910
P3	37.6667	15.264	.556	.911
P4	37.6000	14.110	.680	.905
P5	37.4000	15.628	.677	.903
P6	37.3333	15.609	.744	.900
P7	37.3000	15.390	.779	.898
P8	37.3333	15.402	.807	.897
P9	37.2333	15.357	.744	.900
P10	37.2667	15.306	.778	.898

Bahagian B

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.791	18

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
Sokongan Sosial	1.8000	.40684	30
B1.2	1.7667	.43018	30
B1.3	1.4667	.50742	30
B1.4	1.6667	.47946	30
B1.5	1.6333	.49013	30
B1.6	1.5333	.50742	30
B1.7	1.8000	.40684	30
B1.8	1.9000	.30513	30
B1.9	1.8667	.34575	30
Penilaian Sokongan Sosial	4.0000	.52523	30
B2.2	4.2333	1.47819	30
B2.3	4.8000	2.24990	30
B2.4	4.1667	1.48750	30
B2.5	4.6000	2.12700	30
B2.6	3.9000	1.18467	30
B2.7	3.8667	.73030	30
B2.8	3.9667	1.21721	30
B2.9	4.1000	1.15520	30

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Sokongan Sosial	51.2667	80.547	.185	.791
B1.2	51.3000	82.700	-.105	.799
B1.3	51.6000	84.110	-.247	.804
B1.4	51.4000	83.145	-.150	.801
B1.5	51.4333	83.978	-.240	.803
B1.6	51.5333	81.775	.004	.797
B1.7	51.2667	81.582	.043	.795
B1.8	51.1667	83.040	-.192	.798
B1.9	51.2000	82.303	-.057	.796
Penilaian Sokongan Sosial	49.0667	84.271	-.257	.805
B2.2	48.8333	61.730	.781	.743
B2.3	48.2667	55.099	.656	.760
B2.4	48.9000	60.576	.832	.738
B2.5	48.4667	55.982	.677	.755
B2.6	49.1667	66.282	.745	.753
B2.7	49.2000	75.131	.506	.777
B2.8	49.1000	64.714	.810	.747
B2.9	48.9667	66.792	.738	.754

Bahagian C

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.802	30

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
Tahap Kesihatan	1.8667	.34575	30
C1.2	1.9333	.25371	30
C1.3	1.6667	.47946	30
C1.4	1.9000	.30513	30
C1.5	1.9667	.18257	30
C1.6	2.0000	.00000	30
C1.7	1.9667	.18257	30
C1.8	1.9333	.25371	30
C1.9	1.9667	.18257	30
C1.10	2.0000	.00000	30
C1.11	1.9000	.30513	30
C1.12	2.0000	.00000	30
C2.1	1.9667	.18257	30
C2.2	1.9333	.25371	30
C2.3	1.9667	.18257	30

C2.4	1.8667	.34575	30
C2.5	1.8000	.40684	30
C2.6	1.6333	.49013	30
C2.7	1.9333	.25371	30
C2.8	1.9333	.25371	30
C2.9	1.7333	.44978	30
C2.10	1.8667	.34575	30
C2.11	1.5667	.50401	30
C2.12	1.8000	.40684	30
C2.13	1.5333	.50742	30
C2.14	2.0000	.00000	30
C2.15	1.9000	.30513	30
C3	1.6000	.49827	30
C4	3.5667	.62606	30
C5	3.9000	.66176	30

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Tahap Kesehatan	57.7333	16.340	.023	.808
C1.2	57.6667	15.609	.424	.793
C1.3	57.9333	16.202	.024	.813
C1.4	57.7000	16.769	-.135	.812
C1.5	57.6333	16.516	-.017	.805
C1.6	57.6000	16.524	.000	.803
C1.7	57.6333	16.654	-.110	.806
C1.8	57.6667	15.609	.424	.793
C1.9	57.6333	15.689	.555	.792
C1.10	57.6000	16.524	.000	.803
C1.11	57.7000	16.769	-.135	.812
C1.12	57.6000	16.524	.000	.803
C2.1	57.6333	15.689	.555	.792

C2.2	57.6667	15.471	.495	.791
C2.3	57.6333	16.309	.123	.802
C2.4	57.7333	14.409	.760	.777
C2.5	57.8000	14.166	.716	.776
C2.6	57.9667	16.033	.064	.811
C2.7	57.6667	16.644	-.089	.808
C2.8	57.6667	14.920	.786	.782
C2.9	57.8667	14.671	.479	.787
C2.10	57.7333	15.995	.148	.803
C2.11	58.0333	14.516	.457	.788
C2.12	57.8000	14.303	.668	.778
C2.13	58.0667	15.030	.314	.797
C2.14	57.6000	16.524	.000	.803
C2.15	57.7000	15.872	.230	.799
C3	58.0000	14.276	.531	.784
C4	56.0333	12.930	.711	.769
C5	55.7000	12.907	.669	.772

Bahagian D

Faktor Agama

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.719	3

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
D6	4.1000	.54772	30
D7	4.1333	.50742	30
D8	4.5333	.50742	30

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
D6	8.6667	.713	.597	.555
D7	8.6333	.792	.570	.592
D8	8.2333	.875	.455	.725

Bahagian E

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.822	19

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
Indikator Warga Tua Produktif	1.5667	.50401	30
E2	1.4667	.50742	30
E3	2.7667	2.01175	30
E4.1	4.0333	.76489	30
E4.2	3.6000	.89443	30
E4.3	3.6333	.99943	30
E4.4	3.6000	.96847	30
E4.5	3.5333	.81931	30
E4.6	3.4000	.81368	30
E4.7	4.0333	.55605	30
E4.8	3.6667	.75810	30
E4.9	4.0000	.52523	30
E4.10	3.9667	.61495	30
E4.11	4.0667	.44978	30
E4.12	3.7667	.72793	30
E4.13	3.8333	.83391	30

E4.14	3.7667	.72793	30
E4.15	4.1667	.46113	30
E5	3.9000	1.37339	30

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Indikator Warga Tua Produktif	65.2000	62.097	.570	.811
E2	65.3000	61.390	.657	.808
E3	64.0000	46.759	.584	.815
E4.1	62.7333	61.513	.398	.814
E4.2	63.1667	59.454	.480	.809
E4.3	63.1333	58.671	.471	.810
E4.4	63.1667	58.764	.483	.809
E4.5	63.2333	61.151	.394	.814
E4.6	63.3667	61.413	.376	.815
E4.7	62.7333	60.823	.662	.806
E4.8	63.1000	63.886	.199	.823
E4.9	62.7667	61.426	.628	.808
E4.10	62.8000	60.579	.618	.807
E4.11	62.7000	61.183	.780	.806
E4.12	63.0000	59.931	.569	.807
E4.13	62.9333	62.892	.249	.821
E4.14	63.0000	64.000	.201	.823
E4.15	62.6000	63.145	.480	.814
E5	62.8667	62.602	.110	.840

Bahagian F

Tahap Warga Tua Produktif

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.941	21

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
Tahap Warga Tua Produktif	4.0667	.44978	30
F6.2	3.9333	.52083	30
F6.3	3.7333	.73968	30
F6.4	3.9333	.44978	30
F6.5	3.8667	.62881	30
F6.6	4.0333	.31984	30
F6.7	4.0333	.41384	30
F6.8	3.9667	.49013	30
F6.9	3.8667	.57135	30
F6.10	3.9000	.54772	30
F6.11	3.9667	.61495	30
F6.12	3.7333	.69149	30
F6.13	3.9000	.60743	30
F6.14	3.8333	.59209	30
F6.15	3.8667	.50742	30

F6.16	3.9000	.66176	30
F6.17	4.0667	.52083	30
F6.18	3.8333	.53067	30
F6.19	3.9333	.63968	30
F6.20	4.0000	.26261	30
F6.21	4.0000	.37139	30

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
Tahap Warga Tua Produktif	78.3000	57.252	.359	.942
F6.2	78.4333	56.047	.459	.941
F6.3	78.6333	53.551	.536	.942
F6.4	78.4333	54.116	.843	.936
F6.5	78.5000	53.086	.700	.938
F6.6	78.3333	55.954	.802	.938
F6.7	78.3333	55.333	.713	.938
F6.8	78.4000	54.731	.679	.938
F6.9	78.5000	52.603	.840	.935
F6.10	78.4667	52.947	.834	.935
F6.11	78.4000	55.766	.408	.943
F6.12	78.6333	53.689	.565	.940
F6.13	78.4667	51.775	.887	.934
F6.14	78.5333	52.878	.774	.936
F6.15	78.5000	54.466	.691	.938
F6.16	78.4667	51.430	.846	.935
F6.17	78.3000	53.941	.743	.937
F6.18	78.5333	54.671	.630	.939
F6.19	78.4333	55.702	.396	.943
F6.20	78.3667	58.033	.448	.941
F6.21	78.3667	56.240	.631	.939

Tahap Kepuasan Warga Tua Produktif

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.883	20

Item Statistics

	Mean	Std. Deviation	N
F6.1	4.1667	.37905	30
F6.2	4.1667	.37905	30
F6.3	4.0333	.41384	30
F6.4	4.1667	.46113	30
F6.5	4.0333	.66868	30
F6.6	3.7000	.79438	30
F6.7	3.8667	.68145	30
F6.8	4.0667	.36515	30
F6.9	4.0333	.49013	30
F6.10	4.0667	.36515	30
F6.11	3.9667	.49013	30
F6.12	3.9667	.41384	30
F6.13	4.0000	.37139	30
F6.14	4.1000	.40258	30
F6.15	4.0667	.44978	30
F6.16	4.0000	.37139	30
F6.17	3.9333	.52083	30

F6.18	3.8333	.59209	30
F6.19	4.0000	.37139	30
F6.20	3.7667	.56832	30

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
F6.1	75.7667	27.495	.610	.875
F6.2	75.7667	27.151	.701	.872
F6.3	75.9000	26.714	.743	.870
F6.4	75.7667	26.875	.623	.873
F6.5	75.9000	27.266	.337	.885
F6.6	76.2333	27.151	.276	.891
F6.7	76.0667	25.651	.572	.875
F6.8	75.8667	28.120	.468	.878
F6.9	75.9000	27.334	.486	.877
F6.10	75.8667	27.292	.692	.873
F6.11	75.9667	27.275	.498	.877
F6.12	75.9667	27.137	.639	.873
F6.13	75.9333	27.099	.731	.872
F6.14	75.8333	27.247	.632	.874
F6.15	75.8667	26.257	.782	.869
F6.16	75.9333	27.926	.510	.877
F6.17	76.0000	28.759	.185	.887
F6.18	76.1000	25.610	.685	.870
F6.19	75.9333	27.030	.750	.871
F6.20	76.1667	30.626	-.141	.899

LAMPIRAN E

Jantina

Statistics

N	Valid	150
	Missing	0

Jantina

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Lelaki	95	63.3	63.3	63.3
Perempuan	55	36.7	36.7	100.0
Total	150	100.0	100.0	

Umur

Statistics

N	Valid	150
	Missing	0

Kategori umur

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	39	26.0	26.0	26.0
2	84	56.0	56.0	82.0
3	27	18.0	18.0	100.0
Total	150	100.0	100.0	

Etnik

Statistics

Etnik

N	Valid	150
	Missing	0

Etnik

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Melayu	135	90.0	90.0	90.0
	Cina	9	6.0	6.0	96.0
	India	6	4.0	4.0	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Status Perkahwinan

N	Valid	150
	Missing	0

Status Perkahwinan

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Bujang	1	.7	.7	.7
	Berkahwin	114	76.0	76.0	76.7
	Balu/Janda	26	17.3	17.3	94.0
	Duda	9	6.0	6.0	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Tempoh Perkahwinan

N	Valid	119
	Missing	31

Tempoh Perkahwinan

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	7	4.7	5.9	5.9
	2	71	47.3	59.7	65.5
	3	41	27.3	34.5	100.0
	Total	119	79.3	100.0	
Missing	System	31	20.7		
Total		150	100.0		

Jumlah Anak

N	Valid	150
	Missing	0

Jumlah anak yang dikategorikan semula

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	49	32.7	32.7	32.7
	2	92	61.3	61.3	94.0
	3	9	6.0	6.0	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Pengaturan Tempat Tinggal

N	Valid	150
	Missing	0

Pengaturan Tempat Tinggal

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Bersendirian	10	6.7	6.7	6.7
	Bersama Pasangan	42	28.0	28.0	34.7
	Bersama Pasangan dan Anak telah berkahwin	49	32.7	32.7	67.3
	Bersama Pasangan dan Anak belum berkahwin	42	28.0	28.0	95.3
	Bersama Anak telah berkahwin	3	2.0	2.0	97.3
	Bersama orang lain	4	2.7	2.7	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Tahap pendidikan

N	Valid	150
	Missing	0

Tahap pendidikan

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Tidak pernah bersekolah	22	14.7	14.7	14.7
	Sekolah Rendah	74	49.3	49.3	64.0
	Sijil Rendah Pelajaran	17	11.3	11.3	75.3
	Sijil Pelajaran Malaysia(SPM/MCE)	25	16.7	16.7	92.0
	Sijil/Diploma	4	2.7	2.7	94.7
	Pusat Pengajian Tinggi	6	4.0	4.0	98.7
	Lain-lain	2	1.3	1.3	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Status Pekerjaan

N	Valid	150
	Missing	0

Status Pekerjaan

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Petani	41	27.3	27.3	27.3
	Buruh Upahan	3	2.0	2.0	29.3
	Peniaga Kecil	16	10.7	10.7	40.0
	Makan Gaji (Kerajaan)	1	.7	.7	40.7
	Makan Gaji (Swasta)	9	6.0	6.0	46.7
	Pesara	42	28.0	28.0	74.7
	Tidak Bekerja	31	20.7	20.7	95.3
	lain-lain	7	4.7	4.7	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Jumlah Pendapatan

N	Valid	142
	Missing	8

Pendapatan yang dikategorikan semula

pendapatandikategorisemula

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	53	35.3	37.3	37.3
	2,00	78	52.0	54.9	92.3
	3,00	5	3.3	3.5	95.8
	4,00	5	3.3	3.5	99.3
	5,00	1	.7	.7	100.0
	Total	142	94.7	100.0	
Missing	System	8	5.3		
Total		150	100.0		

LAMPIRAN F

5.2.1 Sikap

Sikap yang dikategorikan semula

N	Valid	150.00
	Missing	.00
	Mean	2.89
	Median	3.00
	Mode	3.00
	Sum	433.00

Sikap yang dikategorikan semula

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 2	17	11.3	11.3	11.3
3	133	88.7	88.7	100.0
Total	150	100.0	100.0	

Pengetahuan

Pengetahuan yang dikategorikan semula

N	Valid	150.00
	Missing	.00
	Mean	2.77
	Median	3.00
	Mode	3.00
	Sum	416.00

Pengetahuan yang dikategorikan semula

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	5	3.3	3.3	3.3
	2	24	16.0	16.0	19.3
	3	121	80.7	80.7	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

LAMPIRAN G

5.2.2 Sokongan Sosial

Pasangan

B1.1

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Tidak Ada	43	28.7	28.7	28.7
Ada	107	71.3	71.3	100.0
Total	150	100.0	100.0	

Anak Berkahwin

B1.2

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid Tidak Ada	40	26.7	26.7	26.7
Ada	110	73.3	73.3	100.0
Total	150	100.0	100.0	

Anak Bujang

B1.3

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	79	52.7	52.7	52.7
2	71	47.3	47.3	100.0
Total	150	100.0	100.0	

Anak Tinggal Berdekatan**B1.4**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	52	34.7	34.7	34.7
2	98	65.3	65.3	100.0
Total	150	100.0	100.0	

Anak Tinggal Berjauhan**B1.5**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	66	44.0	44.0	44.0
2	84	56.0	56.0	100.0
Total	150	100.0	100.0	

Cucu**B1.6**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	60	40.0	40.0	40.0
2	90	60.0	60.0	100.0
Total	150	100.0	100.0	

Saudara mara yang lain**B1.7**

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	30	20.0	20.0	20.0
2	120	80.0	80.0	100.0
Total	150	100.0	100.0	

Jiran

B1.8

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	27	18.0	18.0	18.0
2	123	82.0	82.0	100.0
Total	150	100.0	100.0	

Rakan

B1.9

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	25	16.7	16.7	16.7
2	125	83.3	83.3	100.0
Total	150	100.0	100.0	

Kepuasan sokongan sosial

Statistics

sokonganyangdikategorikansemula

N	Valid	149.00
	Missing	1.00
	Mean	2.62
	Median	3.00
	Mode	3.00
	Sum	391.00

sokonganyangdikategorikansemula

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	6	4.0	4.0	4.0
	2	44	29.3	29.5	33.6
	3	99	66.0	66.4	100.0
	Total	149	99.3	100.0	
Missing	System	1	.7		
Total		150	100.0		

LAMPIRAN H

5.2.3 Tahap kesihatan

Jenis penyakit

Diabetes

C1.1

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Tidak	115	76.7	76.7	76.7
	Ya	35	23.3	23.3	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Penyakit jantung kronik

C1.2

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Tidak	112	74.7	74.7	74.7
	Ya	38	25.3	25.3	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Tekanan Darah Tinggi

C1.3

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	98	65.3	65.3	65.3
	2	52	34.7	34.7	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Gout/asma**C1.4**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	130	86.7	86.7	86.7
	2	20	13.3	13.3	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Penyakit buah pinggang**C1.5**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	143	95.3	95.3	95.3
	2	7	4.7	4.7	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Penyakit salur penafasan**C1.6**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	136	90.7	90.7	90.7
	2	14	9.3	9.3	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Anemia**C1.7**

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	142	94.7	94.7	94.7
	2	8	5.3	5.3	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Penyakit usus

C1.8

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	141	94.0	94.0	94.0
	2	9	6.0	6.0	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Gastrik

C1.9

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	129	86.0	86.0	86.0
	2	21	14.0	14.0	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Kanser payudara

C1.10

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	145	96.7	96.7	96.7
	2	5	3.3	3.3	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Kolestrol

C1.11

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	121	80.7	80.7	80.7
	2	29	19.3	19.3	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Parkinson

C1.12

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	142	94.7	94.7	94.7
	2	8	5.3	5.3	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Bergantung pada hospital dan ubat-ubatan

C3

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Ya	89	59.3	59.3	59.3
	Tidak	61	40.7	40.7	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Kerap ke hospital

C4

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Tidak Pernah	58	38.7	38.7	38.7
	Kadang-kadang	68	45.3	45.3	84.0
	Kerap/Selalu	19	12.7	12.7	96.7
	Amat Kerap	5	3.3	3.3	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Tahap kesihatan

C5

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Amat Tidak Sihat	1	.7	.7	.7
	Tidak Sihat	1	.7	.7	1.3
	Kurang Sihat	51	34.0	34.0	35.3
	Sihat	85	56.7	56.7	92.0
	Amat Sihat	12	8.0	8.0	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Aktiviti Harian

Statistics

aktivitiyangdikategorikansemula

N	Valid	150
	Missing	0

aktivitiyangdikategorikansemula

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1,00	4	2.7	2.7	2.7
	2,00	46	30.7	30.7	33.3
	3,00	100	66.7	66.7	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

LAMPIRAN I

5.2.4 Agama

Kepatuhan Agama

C6

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Kurang Setuju	12	8.0	8.0	8.0
	Setuju	102	68.0	68.0	76.0
	Sangat Setuju	36	24.0	24.0	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Penyertaan Agama

C7

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Tidak Setuju	2	1.3	1.3	1.3
	Kurang Setuju	7	4.7	4.7	6.0
	Setuju	98	65.3	65.3	71.3
	Sangat Setuju	43	28.7	28.7	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Tahap Kepentingan Agama

C8

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	Sangat Tidak Setuju	1	.7	.7	.7
	Kurang Setuju	2	1.3	1.3	2.0
	Setuju	47	31.3	31.3	33.3
	Sangat Setuju	100	66.7	66.7	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

LAMPIRAN J

5.3 Indikator Warga Tua Produktif

Politik

Statistics

politikyangdikategorikansemula

N	Valid	150.00
	Missing	.00
	Mean	2.04
	Median	2.00
	Mode	2.00
	Sum	306.00

politikyangdikategorikansemula

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	18	12.0	12.0	12.0
	2	108	72.0	72.0	84.0
	3	24	16.0	16.0	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Ekonomi

Statistics

Ekonomiyangdikategorikansemula

N	Valid	150.00
	Missing	.00
	Mean	1.95
	Median	2.00
	Mode	2.00
	Sum	293.00

ekonomiyangdikategorikansemula

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	22	14.7	14.7	14.7
	2	113	75.3	75.3	90.0
	3	15	10.0	10.0	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Agama

Statistics

agamayangdikategorikansemul

a

N	Valid	150.00
	Missing	.00
	Mean	2.17
	Median	2.00
	Mode	2.00
	Sum	326.00

agamayangdikategorikansemula

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	7	4.7	4.7	4.7
	2	110	73.3	73.3	78.0
	3	33	22.0	22.0	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Kemasyarakatan

Statistics

sosialyangdikategorikansemula

N	Valid	150.00
	Missing	.00
	Mean	2.17
	Median	2.00
	Mode	2.00
	Sum	325.00

sosialyangdikategorikansemula

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	9	6.0	6.0	6.0
	2	107	71.3	71.3	77.3
	3	34	22.7	22.7	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Keluarga

Statistics

keluargayangdikategorikansem

ula

N	Valid	150.00
	Missing	.00
	Mean	2.21
	Median	2.00
	Mode	2.00
	Sum	331.00

keluargayangdikategorikansemula

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	3	2.0	2.0	2.0
	2	113	75.3	75.3	77.3
	3	34	22.7	22.7	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

LAMPIRAN K

5.4 Tahap Kepuasan Warga Tua Produktif

Tahap kepuasan secara umum

Statistics

kepuasanyangdikategorikansemula

N	Valid	150.00
	Missing	.00
	Mean	2.63
	Median	3.00
	Mode	3.00
	Sum	394.00

kepuasanyangdikategorikansemula

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	2	1.3	1.3	1.3
	2	52	34.7	34.7	36.0
	3	96	64.0	64.0	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Tahap Kepuasan Masa Kini

Statistics

Kmasakiniyangdikategorikansemula

N	Valid	150.00
	Missing	.00
	Mean	2.63
	Median	3.00

Mode	3.00
Sum	394.00

kmasakiniyangdikategorikansemula

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	2	1.3	1.3	1.3
2	52	34.7	34.7	36.0
3	96	64.0	64.0	100.0
Total	150	100.0	100.0	

Tahap Kepuasan Sebelum Ini

Statistics

ksebeluminiyangdikategorikansemula

N	Valid	150.00
	Missing	.00
	Mean	2.66
	Median	3.00
	Mode	3.00
	Sum	399.00

Kepuasansebeluminiyangdikategorikansemula

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	1	.7	.7	.7
2	49	32.7	32.7	33.3
3	100	66.7	66.7	100.0
Total	150	100.0	100.0	

LAMPIRAN L

5.5 Tahap Warga Tua Produktif

Tahap warga tua produktif secara umum

Statistics

tahapproduktifyangdikategorikansemula

N	Valid	150.00
	Missing	.00
	Mean	2.67
	Median	3.00
	Mode	3.00
	Sum	401.00

tahapproduktifyangdikategorikansemula

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	7	4.7	4.7	4.7
	2	35	23.3	23.3	28.0
	3	108	72.0	72.0	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Tahap Masa Kini

Statistics

Masakiniyangdikategorikansemula

N	Valid	150.00
	Missing	.00
	Mean	2.63

Median	3.00
Mode	3.00
Sum	395.00

masakiniyangdikategorikansemula

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	5	3.3	3.3	3.3
2	45	30.0	30.0	33.3
3	100	66.7	66.7	100.0
Total	150	100.0	100.0	

Tahap Sebelum Ini

Statistics

Sebeluminiyangdikategorikansemula

N	Valid	150.00
	Missing	.00
	Mean	2.58
	Median	3.00
	Mode	3.00
	Sum	387.00

sebeluminiyangdikategorikansemula

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid 1	6	4.0	4.0	4.0
2	51	34.0	34.0	38.0
3	93	62.0	62.0	100.0
Total	150	100.0	100.0	

Tahap Berbanding Rakan Sebaya

Statistics

rakanyangdikategorikansemula

N	Valid	150.00
	Missing	.00
	Mean	1.93
	Median	2.00
	Mode	2.00
	Sum	289.00

rakanyangdikategorikansemula

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1	18	12.0	12.0	12.0
	2	125	83.3	83.3	95.3
	3	7	4.7	4.7	100.0
	Total	150	100.0	100.0	

Tahap Produktif Mengikut Profil

Jantina

tahapproduktifyangdikategorikansemula * Jantina Crosstabulation

		Jantina		
		Lelaki	Perempuan	Total
tahapproduktifyangdikategori 1,00 kansemula	Count	3	4	7
	Expected Count	4.4	2.6	7.0
	% within			
	tahapproduktifyangdikategori kansemula	42.9%	57.1%	100.0%
	% within Jantina	3.2%	7.3%	4.7%

2,00	Count	17	18	35
	Expected Count	22.2	12.8	35.0
	% within tahaproduktifyangdikategorikansemula	48.6%	51.4%	100.0%
	% within Jantina	17.9%	32.7%	23.3%
3,00	Count	75	33	108
	Expected Count	68.4	39.6	108.0
	% within tahaproduktifyangdikategorikansemula	69.4%	30.6%	100.0%
	% within Jantina	78.9%	60.0%	72.0%
Total	Count	95	55	150
	Expected Count	95.0	55.0	150.0
	% within tahaproduktifyangdikategorikansemula	63.3%	36.7%	100.0%
	% within Jantina	100.0%	100.0%	100.0%

Umur

tahaproduktifyangdikategorikansemula * KETUMUR Crosstabulation

		KETUMUR			
		1,00	2,00	3,00	Total
tahaproduktifyang 1,00 dikategorikansemula	Count	1	1	5	7
	Expected Count	1.8	3.9	1.3	7.0
	% within tahaproduktifyang dikategorikansemula	14.3%	14.3%	71.4%	100.0%
	% within KETUMUR	2.6%	1.2%	18.5%	4.7%
2,00	Count	8	21	6	35
	Expected Count	9.1	19.6	6.3	35.0

		% within tahaproduktifyang dikategorikansemu la	22.9%	60.0%	17.1%	100.0%
		% within KETUMUR	20.5%	25.0%	22.2%	23.3%
3,00	Count		30	62	16	108
	Expected Count		28.1	60.5	19.4	108.0
		% within tahaproduktifyang dikategorikansemu la	27.8%	57.4%	14.8%	100.0%
		% within KETUMUR	76.9%	73.8%	59.3%	72.0%
Total	Count		39	84	27	150
	Expected Count		39.0	84.0	27.0	150.0
		% within tahaproduktifyang dikategorikansemu la	26.0%	56.0%	18.0%	100.0%
		% within KETUMUR	100.0 %	100.0 %	100.0 %	100.0%

Etnik

tahaproduktifyangdikategorikansemula * Etnik Crosstabulation

			Etnik			
			Melayu	Cina	India	Total
tahaproduktifyangdikategorikansemula	1,00	Count	7	0	0	7
		Expected Count	6.3	.4	.3	7.0
		% within tahaproduktifyangd ikategorikansemula	100.0%	.0%	.0%	100.0%

		% within Etnik	5.2%	.0%	.0%	4.7%
2,00	Count		34	0	1	35
	Expected Count		31.5	2.1	1.4	35.0
	% within tahapproduktifyangdikategorikansemula		97.1%	.0%	2.9%	100.0%
	% within Etnik		25.2%	.0%	16.7%	23.3%
3,00	Count		94	9	5	108
	Expected Count		97.2	6.5	4.3	108.0
	% within tahapproduktifyangdikategorikansemula		87.0%	8.3%	4.6%	100.0%
	% within Etnik		69.6%	100.0%	83.3%	72.0%
Total	Count		135	9	6	150
	Expected Count		135.0	9.0	6.0	150.0
	% within tahapproduktifyangdikategorikansemula		90.0%	6.0%	4.0%	100.0%
	% within Etnik		100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Status Perkahwinan

tahapproduktifyangdikategorikansemula * Status Perkahwinan Crosstabulation

	Status Perkahwinan				
	Bujang	Berkahwin	Balu/Janda	Duda	Total
Tahapproduktifyangdikategorikansemula 1,00 Count	0	3	3	1	7
Expected Count	.0	5.3	1.2	.4	7.0

		% within tahappr oduktify angdik egorikan semula	.0%	42.9%	42.9%	14.3%	100.0%
		% within Status Perkahw inan	.0%	2.6%	11.5%	11.1%	4.7%
2,00	Count		0	26	7	2	35
	Expecte d Count		.2	26.6	6.1	2.1	35.0
		% within tahappr oduktify angdik egorikan semula	.0%	74.3%	20.0%	5.7%	100.0%
		% within Status Perkah winan	.0%	22.8%	26.9%	22.2%	23.3%
3,00	Count		1	85	16	6	108
	Expect ed Count		.7	82.1	18.7	6.5	108.0
		% within tahappr oduktify angdik ategori kanse mula	.9%	78.7%	14.8%	5.6%	100.0%

% within Status Perkah winan	100.0%	74.6%	61.5%	66.7%	72.0%
Total Count	1	114	26	9	150
Expect ed Count	1.0	114.0	26.0	9.0	150.0
% within tahappr oduktify angdik ategori kanse mula	.7%	76.0%	17.3%	6.0%	100.0%
% within Status Perkah winan	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Tempoh Perkahwinan

tahapproduktifyangdikategorikansemula * TEMPER Crosstabulation

			TEMPER			
			1,00	2,00	3,00	Total
tahapproduktifyangdikategorikansemula	1,00	Count	0	1	4	5
		Expected Count	.3	3.0	1.7	5.0
		% within tahapproduktifyangd ikategorikansemula	.0%	20.0%	80.0%	100.0%
		% within TEMPER	.0%	1.4%	9.8%	4.2%
	2,00	Count	2	15	9	26
		Expected Count	1.5	15.5	9.0	26.0

		% within tahap produktif yang dikategorikan semula	7.7%	57.7%	34.6%	100.0%
		% within TEMPER	28.6%	21.1%	22.0%	21.8%
3,00	Count		5	55	28	88
	Expected Count		5.2	52.5	30.3	88.0
	% within tahap produktif yang dikategorikan semula		5.7%	62.5%	31.8%	100.0%
	% within TEMPER		71.4%	77.5%	68.3%	73.9%
	Total Count		7	71	41	119
		Expected Count	7.0	71.0	41.0	119.0
		% within tahap produktif yang dikategorikan semula	5.9%	59.7%	34.5%	100.0%
		% within TEMPER	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Jumlah Anak

tahap produktif yang dikategorikan semula * jumlah anak yang dikategorikan semula Crosstabulation

			jumlah anak yang dikategorikan semula			
			1,00	2,00	3,00	Total
tahap produktif yang dikategorikan semula	1,00	Count	4	3	0	7
		Expected Count	2.3	4.3	.4	7.0
		% within tahap produktif yang dikategorikan semula	57.1%	42.9%	.0%	100.0%
		% within jumlah anak yang dikategorikan semula	8.2%	3.3%	.0%	4.7%
	2,00	Count	13	20	2	35
		Expected Count	11.4	21.5	2.1	35.0

	% within tahap produktif yang dikategorikan semula		37.1%	57.1%	5.7%	100.0%
	% within jumlah anak yang dikategorikan semula		26.5%	21.7%	22.2%	23.3%
	3,00	Count	32	69	7	108
		Expected Count	35.3	66.2	6.5	108.0
	% within tahap produktif yang dikategorikan semula		29.6%	63.9%	6.5%	100.0%
	% within jumlah anak yang dikategorikan semula		65.3%	75.0%	77.8%	72.0%
	Total	Count	49	92	9	150
		Expected Count	49.0	92.0	9.0	150.0
	% within tahap produktif yang dikategorikan semula		32.7%	61.3%	6.0%	100.0%
	% within jumlah anak yang dikategorikan semula		100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Pengaturan Tempat Tinggal

Siapa tinggal Bersama * tahap produktif yang dikategorikan semula Crosstabulation

			tahap produktif yang dikategorikan semula			
			1,00	2,00	3,00	Total
Siapa tinggal Bersama	Bersendirian	Count	1	3	6	10
		Expected Count	.5	2.3	7.2	10.0
		% within Siapa tinggal Bersama	10.0%	30.0%	60.0%	100.0%

	% within tahapproduktifyang dikategorikansemul a	14.3%	8.6%	5.6%	6.7%
Bersama Pasangan	Count	1	10	30	41
	Expected Count	1.9	9.6	29.5	41.0
	% within Siapa tinggal Bersama	2.4%	24.4%	73.2%	100.0%
	% within tahapproduktifyang dikategorikansemul a	14.3%	28.6%	27.8%	27.3%
Bersama Pasangan dan Anak telah berkahwin	Count	5	14	30	49
	Expected Count	2.3	11.4	35.3	49.0
	% within Siapa tinggal Bersama	10.2%	28.6%	61.2%	100.0%
	% within tahapproduktifyang dikategorikansemul a	71.4%	40.0%	27.8%	32.7%
Bersama Pasangan dan Anak belum berkahwin	Count	0	7	36	43
	Expected Count	2.0	10.0	31.0	43.0
	% within Siapa tinggal Bersama	.0%	16.3%	83.7%	100.0%
	% within tahapproduktifyang dikategorikansemul a	.0%	20.0%	33.3%	28.7%
Bersama Anak telah berkahwin	Count	0	0	3	3
	Expected Count	.1	.7	2.2	3.0
	% within Siapa tinggal Bersama	.0%	.0%	100.0%	100.0%

	% within tahapproduktifyang dikategorikansemul a	.0%	.0%	2.8%	2.0%
Bersama orang lain	Count	0	1	3	4
	Expected Count	.2	.9	2.9	4.0
	% within Siapa tinggal Bersama	.0%	25.0%	75.0%	100.0%
	% within tahapproduktifyang dikategorikansemul a	.0%	2.9%	2.8%	2.7%
Total	Count	7	35	108	150
	Expected Count	7.0	35.0	108.0	150.0
	% within Siapa tinggal Bersama	4.7%	23.3%	72.0%	100.0%
	% within tahapproduktifyang dikategorikansemul a	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Tahap Pendidikan

TempohPendidikan * tahapproduktifyangdikategorikansemula Crosstabulation

		tahapproduktifyangdikategorikansemula			
		1,00	2,00	3,00	Total
TempohPendidikan	1,00 Count	0	7	15	22
	Expected Count	1.0	5.1	15.8	22.0
	% within TempohPendidikan	.0%	31.8%	68.2%	100.0%

	% within tahapproduktifyang dikategorikansemul a	.0%	20.0%	13.9%	14.7%
2,00	Count	5	14	55	74
	Expected Count	3.5	17.3	53.3	74.0
	% within TempohPendidikan	6.8%	18.9%	74.3%	100.0%
	% within tahapproduktifyang dikategorikansemul a	71.4%	40.0%	50.9%	49.3%
3,00	Count	0	6	11	17
	Expected Count	.8	4.0	12.2	17.0
	% within TempohPendidikan	.0%	35.3%	64.7%	100.0%
	% within tahapproduktifyang dikategorikansemul a	.0%	17.1%	10.2%	11.3%
4,00	Count	1	7	17	25
	Expected Count	1.2	5.8	18.0	25.0
	% within TempohPendidikan	4.0%	28.0%	68.0%	100.0%
	% within tahapproduktifyang dikategorikansemul a	14.3%	20.0%	15.7%	16.7%
5,00	Count	1	0	3	4

	Expected Count	.2	.9	2.9	4.0
	% within Tempoh Pendidikan	25.0%	.0%	75.0%	100.0%
	% within tahap produktif yang dikategorikan semula	14.3%	.0%	2.8%	2.7%
6,00	Count	0	0	6	6
	Expected Count	.3	1.4	4.3	6.0
	% within Tempoh Pendidikan	.0%	.0%	100.0%	100.0%
	% within tahap produktif yang dikategorikan semula	.0%	.0%	5.6%	4.0%
7,00	Count	0	1	1	2
	Expected Count	.1	.5	1.4	2.0
	% within Tempoh Pendidikan	.0%	50.0%	50.0%	100.0%
	% within tahap produktif yang dikategorikan semula	.0%	2.9%	.9%	1.3%
Total	Count	7	35	108	150
	Expected Count	7.0	35.0	108.0	150.0
	% within Tempoh Pendidikan	4.7%	23.3%	72.0%	100.0%

	% within tahap produktif yang dikategorikan semul a	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
--	--	--------	--------	--------	--------

Status Pekerjaan

Jenis Pekerjaan * tahap produktif yang dikategorikan semula Crosstabulation

			tahap produktif yang dikategorikan semula			
			1,00	2,00	3,00	Total
Jenis Pekerjaan	Petani	Count	4	9	28	41
		Expected Count	1.9	9.6	29.5	41.0
		% within Jenis Pekerjaan	9.8%	22.0%	68.3%	100.0%
		% within tahap produktif yang dikategorikan semula	57.1%	25.7%	25.9%	27.3%
	Buruh Upahan	Count	0	1	2	3
		Expected Count	.1	.7	2.2	3.0
		% within Jenis Pekerjaan	.0%	33.3%	66.7%	100.0%
		% within tahap produktif yang dikategorikan semula	.0%	2.9%	1.9%	2.0%
	Peniaga Kecil	Count	0	2	14	16
		Expected Count	.7	3.7	11.5	16.0
		% within Jenis Pekerjaan	.0%	12.5%	87.5%	100.0%
		% within tahap produktif yang dikategorikan semula	.0%	5.7%	13.0%	10.7%

	Makan Gaji (Kerajaan)	Count	0	0	1	1
		Expected Count	.0	.2	.7	1.0
		% within Jenis Pekerjaan	.0%	.0%	100.0%	100.0%
		% within tahapproduktif yangdikategorikan semula	.0%	.0%	.9%	.7%
	Makan Gaji (Swasta)	Count	0	1	8	9
		Expected Count	.4	2.1	6.5	9.0
		% within Jenis Pekerjaan	.0%	11.1%	88.9%	100.0%
		% within tahapproduktif yangdikategorikan semula	.0%	2.9%	7.4%	6.0%
	Pesara	Count	1	12	29	42
		Expected Count	2.0	9.8	30.2	42.0
		% within Jenis Pekerjaan	2.4%	28.6%	69.0%	100.0%
		% within tahapproduktif yangdikategorikan semula	14.3%	34.3%	26.9%	28.0%
	Tidak Bekerja	Count	1	8	22	31
		Expected Count	1.4	7.2	22.3	31.0

	% within Jenis Pekerjaan	3.2%	25.8%	71.0%	100.0%
	% within tahapprodukti fyangdikatego rikansemula	14.3%	22.9%	20.4%	20.7%
lain-lain	Count	1	2	4	7
	Expected Count	.3	1.6	5.0	7.0
	% within Jenis Pekerjaan	14.3%	28.6%	57.1%	100.0%
	% within tahapprodukti fyangdikatego rikansemula	14.3%	5.7%	3.7%	4.7%
Total	Count	7	35	108	150
	Expected Count	7.0	35.0	108.0	150.0
	% within Jenis Pekerjaan	4.7%	23.3%	72.0%	100.0%
	% within tahapprodukti fyangdikatego rikansemula	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%

Jumlah Pendapatan

pendapatandikategorisemula * tahapproduktifyangdikategorikansemula Crosstabulation

			tahapproduktifyangdikategorikansemula			
			1,00	2,00	3,00	Total
pendapatandikategorisemula	1,00	Count	2	9	42	53
		Expected Count	2.6	12.3	38.1	53.0
		% within pendapatandikategorisemula	3.8%	17.0%	79.2%	100.0%
		% within tahapproduktifyangdikategorikansemula	28.6%	27.3%	41.2%	37.3%
	2,00	Count	5	22	51	78
		Expected Count	3.8	18.1	56.0	78.0
		% within pendapatandikategorisemula	6.4%	28.2%	65.4%	100.0%
		% within tahapproduktifyangdikategorikansemula	71.4%	66.7%	50.0%	54.9%
	3,00	Count	0	1	4	5
		Expected Count	.2	1.2	3.6	5.0
		% within pendapatandikategorisemula	.0%	20.0%	80.0%	100.0%
		% within tahapproduktifyangdikategorikansemula	.0%	3.0%	3.9%	3.5%
	4,00	Count	0	0	5	5
		Expected Count	.2	1.2	3.6	5.0

	% within pendapatandikategorisemula	.0%	.0%	100.0%	100.0%
	% within tahapproduktifyangdikategorikansemula	.0%	.0%	4.9%	3.5%
5,00	Count	0	1	0	1
	Expected Count	.0	.2	.7	1.0
	% within pendapatandikategorisemula	.0%	100.0%	.0%	100.0%
	% within tahapproduktifyangdikategorikansemula	.0%	3.0%	.0%	.7%
Total	Count	7	33	102	142
	Expected Count	7.0	33.0	102.0	142.0
	% within pendapatandikategorisemula	4.9%	23.2%	71.8%	100.0%
	% within tahapproduktifyangdikategorikansemula	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%